DERİMOD SAHİLYOLU DERİMOD OSMANBEY DERİMOD ERENKÖY DERİMOD ANKARA
DERİMOD

6 EYLÜL 1987 YIL:5 SAYI:35 700 TL. (KDV dahil)

nokta

TRAKYA'DAKİ ESRARENGİZ NAZİ MEZARLARI

ALLAH REFERANDUMUNUZU VERSİN

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

Adli skandal 12
Trakya'da Nazi mezarları 17
Söyleşi/Yüzbaşı Vedat Gündoğdu ve Metris 21
Yeni tip elçilikler 24
Subayların devlete karşı tazminat davaları 26
TRT'de fırtına 28

KAPAK

Referandum 30

DÜNYA

Sovyetler Birliği'nde başkaldıran cumhuriyetler 38
Sacco ile Vanzetti efsanesi 40
Başbakan Goria'nın basınla savaşı 44
AIDS ve Hollywood 46

EKONOMİ

Fonların denetimi 52
KİT'lerin satışı 56

TOPLUM

TÜBİTAK'ta neler oluyor 60
Artık yalnız tatile çıkıyorlar 64
Akdeniz Anemisi 66

KÜLTÜR SANAT

Utanç anıtları 68
Hitchcock'un özel yaşamı 70

İZLENİMLER

65 yıl önce 30 Ağustos 73

SPOR

Atletizm şikeleri 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama/Türkiye 36
Panorama/Dünya 48
Günlerin Getirdiği 58
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

Allah referandumunuzu versin

Referandum tansiyonu yükseldikçe düzeysizleşen politik üslup, halka yaka silktirdi. Her sabah gazetelerini açtıklarında yeni bir küfürleşmeyle, seviyesiz bir benzetmeyle ya da hakaretle karşılaşan vatandaşlar bıkkınlık içinde soruyorlar: "Meclis'in bir oturumda halledebileceği bir sorun için, bunca parayı, bunca emeği ve bunca zamanı yazık etmeye kimin hakkı vardı?"

(Sayfa 30)

Kapak Fotoğrafı: Muhlis HASA

Trakya'da Nazi mezarları

Demokrat parti milletvekillerinden Şevket Mocan'ın çiftliğinde altı Nazi subayına ait bir mezar bulundu. Mezarların açılabilmesi için Almanya'dan uzman bir ekip bekleniyor.

(Sayfa 17)

Hitchcock'un özel yaşamı

Ekranlarımıza sık sık konuk olan gerilim filmleri üstadı Alfred Hitchcock'un özel yaşamının da en az filmleri kadar ilgi çekici olduğunu **Nokta** sayfalarında okuyacaksınız.

(Sayfa 70)

Adli skandal

Nokta, pişmanlık yasasıyla tahliye olan iki MLSPB itirafçısının yeni suçları nedeniyle görülen davalarında sabıkalarının yasadışı olarak silindiğini ortaya çıkardı.

(Sayfa 12)

Bir yüzbaşının ağzından Metris

Nokta, Metris Askeri Ceza ve Tutukevi'nde 1,5 yıl görev yapan yüzbaşı ile konuştu. Müstafi Yüzbaşı Vedat Gündoğdu, Metris'in tutuklular kadar kendileri içinde cehennemin kendisi olduğunu söyledi.

(Sayfa 21)

ANADOLU BANKASI

PINAR ÇAKANIŞIK
Kredi Pazarlama Müdürü

METİN ÖNGÜNŞEN
İhracat Ewlak ve Eksperiz Müdürü

GÜLSEN ÖZTÜRK
Genel Müdür Yrd. Sekreteri

SUNEL DİREN
Krediler İnceleme Grup Müdürü

NEZİH ALTINKOK
Toplu Konut Kredileri Müdürü

BİRSEN UĞURLU
Halkla İlişkiler Uzmanı

ZEYNEP ALP
Sayfer Uzmanı

Türkiye'nin Genç Profesyonelleri! Sizleri Türkiye için hizmete çağırıyoruz:

ÜLKÜ FEYYAZ TAKTAK
Personel Müdürü

SİBEL MANYERA
Sayfer Uzmanı

SUAVİ ARSLAN
Sayfer Uzmanı

Dr.SELÇUK ÖĞRENDİL
Organizasyon İşletmeler ve Planlama Grup Müdürü

"İnsan kaynağı."

Bu kaynak ülkemizin en değerli hazinesidir. Türkiye'mizin yetişmiş insana ihtiyacı tartışılamaz. Bu ihtiyacın ve beşeri sermayenin bilincinde olan Devletimiz ve Bankamız, "insan kaynağı"nı en etkili biçimde değerlendirme kararındadır.

Geçmiş yıllarda profesyonel koşulların yetersizliği dolayısıyla hızlanan yurtdışına "beyin göçü", bugün, Devletimizin yetenekli Türk gençlerini değerlendirme, ve onlara imkan sağlama kararı ile durmuş ve genç profesyonellerimiz için "yurda dönüş" başlamıştır.

Türkiye'nin yurt içinde ve yurt dışında yetiştirdiği genç profesyonellerimiz!

Sadece ülke dışında veya özel sektörde değil, Türkiye'de ve devlet sektöründe de verimli olabileceklerini ispatlamak isteyen tutkulu ve inançlı yönetici adaylarımız!

Birikiminizi tümüyle kullanıp, geliştirebileceğiniz çağdaş ve dinamik bir ortamda, hangi koşullarla çalışabileceğinizi gelin, birlikte konuşalım, geleceği birlikte planlayalım.

Unutmayınız; Anadolu Bankası kariyerinizi geliştirmek için tüm eğitim imkanlarını kullanma ve yaşam standardınızı yükseltmeyi amaçlayan bir ücret politikası uygulama kararındadır.*

Türkiye'nin her alanda yetişmiş genç uzmanları ve yönetici adayları! Anadolu Bankası'nın öncüsü olduğu bu çağrıya en kısa zamanda yazılı cevap veriniz!

Saygılarımızla,

ANADOLU BANKASI T.A.Ş.
Yönetim Kurulu Adına

Bülent Şemiler
Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür

Dr. Cüneyt Ülsever
Genel Müdür Yardımcısı

** Örneğin Bankamız 1987 yılı için ayda 250.000 TL.sına kadar, ücret dışında, İngilizce dil tazminatı ödemektedir.*

Genel Müdürlük: Büyükdere cad. Maslak/İstanbul

Allah referandumunuzu versin*

"Bu kadarı fazla" dedi arkadaşlardan biri... "Hem de çok fazla... Şimdiye kadar böylesine basit ve düzeysiz bir tartışma ortamı görmemiştim..."

Yazı kurulunu yaptığımız toplantı odasındaki geniş masanın üzerinde son günlerin gazeteleri yayılmıştı... Baş sayfalarda evetler, hayırlar, maviler, turuncular birbirlerine karışmıştı. Manşetlerde "nonoş"lar, "namert"ler, "karı"lar, "hokkabaz"lar gırla gidiyordu...

Hüsamettin Cindoruk, Batı'da erkek arayan genç kızların simgesi olan ve Güneş Taner'in giydiği ünlü "No.. No.." ti-şortu konusunda "Taner, bu giysiyle TIR şoförlerinin karşısına çıkmasın" demişti... Taner'in ertesi gün gazetelerde çıkan yanıtı, Cindoruk'un bu düşük seviyeli "esprisini" bile aratır nitelikteydi: "Bana nonoş diyenlerin 6 Eylül'de hayır çıkarsa bir tarafları acımayacak mı?"

DYP'nin bir başka kaba ve çirkin sloganı yine gazete sayfalarındaydı: "Oy vermeyin arıya, teslim olmuş karıya..." "Arı"nın ANAP, "karı"nın Semra Özal olduğunu halkın pek anlamamış olduğu kanısına varmış olacak ki, Süleyman Bey'in yasal sesi Cindoruk, konuya daha "veciz" bir açıklamayı hemen ertesi gün getirecekti: "Karısına söz geçiremeyen eşkiyaya ne yazar?"

Başbakan Özal boş durur mu?.. Isparta mitinginde polis tarafından coplanan halkın dağıldığını görünce şöyle bağırıyordu... "Yunan gibi kaçıyorlar.. Şeytanın kaçtığı gibi... Allaahhh..."

Gerçekten bu kadarı fazlaydı... İnsanların, çaresizlikten fuhuşa bile sürüklendiği, gecekondularının acımasızca yıkıldığı, yolsuzlukların rüşvetlerin günlük olaylardan sayıldığı bir ülkede, "enine iri" iki adam, sığmakta bile güçlük çektikleri bir koltuğu paylaşmak için kavga küfür birbirlerine giriyorlardı.

Toplantı odamızda küçük, kısa bir sessizlik oldu.

Sonra, "Allah referandumunuzu versin" dedi arkadaşımız Emin Tanrıyar...

.....

Bu kadar düzeysiz bir "tartışma ortamı" yaşanmamıştı bugüne kadar Türkiye'de... Ve bu çirkefte, TIR şoförleri sapıklıkla, eşcinseller "Güneş Taner"likle, sıradan Yunan vatandaşları korkaklıkla suçlanıyor ve bu çirkin polemikte her şey bir başka şeye alet ediliyordu.

Üstelik, bu kör döğüşü kampanyası, faturasını yine bizlerin ödeyeceği milyarlarca liraya patlıyordu. Arkadaşımız Tanrıyar, kapak spotumuzu oluşturan isyanında gerçekten haklıydı... "Allah referandumunuzu versin..."

.....

* Bela okumak bize yakışmaz. Bu nedenle bu cümledeki referandum "iyilik" anlamında algılanabilir...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşim Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Giritlioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dürin Ababay (Şef), Neyyire Özkan, Hakan Akçaoğlu.
DIŞ HABERLER Ayşim Alpman, Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu
KÜLTÜR SANAT Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hiçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Haşmet Babaoğlu, Ali Boratav, Ayşe Baştürk, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Alper Görmüş, Sinan Hıncal, Eren Külahlı, Leyla Olça, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Hümeyra Özalp.Can San, Itır Şahingiray, Emin Tanrıyar, Mehmet Yalçın . Ahmet Turhan Altıner

Ankara: Hıdır Göktaş, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Sevkuthan Nevsuhan, Hüsevin Sentürk, Nuray Şirin, Nezih Tavlaş .Kemal Bağlum
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllüstrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı)
Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasay, Hakkı Deveci, Hande Ergenç, Ayça Gülsoy, Ayşen Gür, Hızır Tüzel, Ali Rıza Kuranel, Levent Boyacıoğlu, Gül Büyükbeşe , Can Karakaş , Ayşe Sazak ,UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

ÖLÜMSÜZLER, Melih Cevdet Anday'ın oyunları, Adam Yayıncılık, Temmuz 1987, İstanbul, 324 sayfa.
Çağdaş şiirimizin öncülerinden Melih Cevdet Anday, şairliğinin yanı sıra denemeleri, çevirileri, romanları ve özellikle de oyun yazarlığıyla ilgi çekmiş, çok yönlü bir yazın adamıdır. Öteden beri pek hak ettiği ilgiyi bulamasa da, çeşitli tiyatrolarca sergilenen oyunlarını bu kez toplu olarak sunuyor Anday. Adam Yayınları'nın "Toplu Oyunlar" dizisinde çıkan **Ölümsüzler** yazarın toplu oyunlarının birinci cildini oluşturuyor. Ve Anday'ın "Yarın Başka Koruda", "Dikkat Köpek Var", "Ölüler Konuşmak İsterler", "Müfettişler", "Mikado'nun Çöpleri" ve "Ölümsüzler" adlı oyunlarını içeriyor. Oyun yazarı Anday'ın geliş-

me çizgisinin de izlenebildiği bu yapıt tüm tiyatro insanlarının ilgisini çekecek nitelikte.

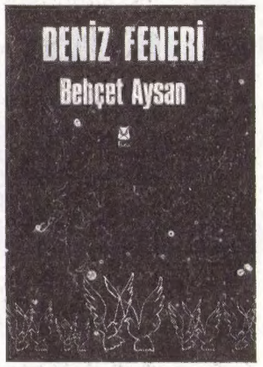

DENİZ FENERİ, şiir, Behçet Aysan Puhu Yayınevi, Mart 1987, 40 sayfa..
"Takis Petrulas adlı düşsel şiir kahramanı Yunan Cuntası'nın zulmünden kaçıyor, kaçarken de bir sinema anlatımı içinde peşpeşe şiirler üretiyor. Kiminde yüzyıl gerilere, Selanik rıhtımındaki gazinolarda dolaşıyor, trenler cepheye asker götürüyor, Kandiyalı Türk ve Rum işçi liderlerinin sesleri eski kapetanların seslerine, sürgündekilerin çığlıklarına karışıyor...

Bir kırmızı güvercin, ünlü Yunan şairi Yorgo Seferis'in üç kırmızı güvercininden biri, Takis Petrulas'ın şiirlerini aynı zaman dilimi içinde Türkiye'de benzer serüvenleri yaşayan bir tutukluya, Selimiye Kışlası'ndaki bir tutukluya getiriyor.."

Behçet Aysan, bin yılı aşkın zaman dilimi içinde bir arada yaşamış Türk ve Yunan uluslarının aynı tarihten aynı coğrafyayı paylaşmalarını, kültürel beraberlikten kaynaklanan ortak kaderini, barış özlemi içinde **Deniz Feneri**'nde şiirleştirdi. Bu özlem de Abdi İpekçi Barış ve Dostluk ödülünü kazanarak karşılık buldu. Deniz Feneri Behçet Aysan'ın dördüncü şiir kitabı. İlk kitabı **Karşı Gece** 1984 yılında Yaşar Nabi Nayır şiir ödülünü, **Eylül** adlı kitabı da Ceyhun Atıf Kansu ödülünü kazandı.

MÜZİK VE MÜZİĞİMİZİN SORUNLARI, Filiz Ali, Cem Yayınevi İstanbul 1987, 256 sayfa.
MSÜ İstanbul Devlet Konservatuvarı öğretim üyesi Filiz Ali'nin daha önce bazı yayın organlarında basılan ve ilgiyle okunan yazılarından derlenmiş bir kitap **Müzik ve Müziğimizin Sorunları.** Özellikle müzikle yakından ilgililerin yabancısı olmadığı bu yazılar, "vurduğu yerden ses getiren" ya da "kaleminden kan damlayan" bir eleştirmenin ürünleri değil. Tersine çağdaş müziği hazmetme aşamalarını yaşayan bir toplumda, evrensel kültürün bir parçası olan müzik konusunda olumlu katkılarda bulunabilme kaygısı ve çaba-

sının yansımaları. Bu özelliğiyle de Filiz Ali, bir "eleştirmeciden çok "denemeci" tavrıyla yaklaşı yor konularına. Söylemek istediğini yansıtırken ironiden yararlanıyor. Geniş bir müzik kültürüne yaslanan yazar, sonuçta müziğin sorunlarına eğilirken, bu sanatın toplum katında daha çok benimsenmesi ve anlaşılması yolunda bir uğraş veriyor. Bu kitapta yer alan yazılarını "Çağdaş Müzik", "Müzik Eğitimi", "Türkiye'nin Müzik Sorunları" başlıklı bölümlerde toplayan Filiz Ali, dördüncü bölümü de üç portreye ayırmış: İdil Biret, Ali Doğan ve Uğurtan Aksel. Özetle öğreticiliği kadar keyifle de okunan, güncel olduğu kadar kalıcılığı da yakalayan yazılardan oluşan Filiz Ali'nin bu yapıtına, müziğe ve sorunlarına yakınlık duyan herkesin kitabı demek yanlış olmayacaktır.

KASET

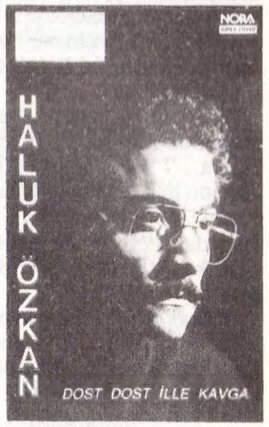

DOST DOST İLLE KAVGA, Haluk Özkan. Türkiye'de ilk defa reagge müziğinin alt yapıda oldukça başarılı bir şekilde uygulandığı bu çalışmada, Otantik sazlar da çok sesliliğe yönelik bir tarzda kullanılmış. Müziklerini Haluk Özkan'ın hazırladığı kasedin düzenlemelerini de Amerikalı müzikçi Nyfou Tyson yapmış. Haluk Özkan'ın ikinci kasedi olan Dost Dost İlle Kavga'da eserleri yer alan şairlerin başlıcaları Enver Gökçe, Hasan Hüseyin, Atilla İlhan ve Yağmur Atsız. Ayrıca Özkan'ın söz ve müziği kendisine ait besteleri de yer alıyor. Tümü içinde şu besteler olgunluğuyla göze çarpıyor: Dost Dost İlle Kavga, Başlangıç, Mektup, Gece Gelen Konuk, Dorukta Özlem Türküsü, Gel Gör Beni İçerden, ve Ağıt.

En çok satan kitaplar

1. **Önce İnsanım Sonra Gazeteci,** Emin Çölaşan, Tekin Yayınları (2)
2. **Kendine Ait Bir Oda,** Virginia Woolf, Afa Yayınları (3)
3. **Koku,** roman, Patrick Süskind, Altın Kitaplar (4)
4. **Kırk Oda,** Murathan Mungan, Remzi Yayınevi (8)
5. **Bir İhtilal Daha Var,** Örsan Öymen, Milliyet Yayınları (5)
6. **Gülün Adı,** Umberto Eco, Can Yayınları (8)
7. **Kadının Adı Yok,** Duygu Asena, Afa Yayınları (1)
8. **Neden Sosyalizm,** Mehmet Ali Aybar, BDS Yayınları (12)
9. **Hoşçakal Umut,** roman, Ayla Kutlu, Bilgi Yayınevi (13)
10. **Hepinizi Öpüyorum,** Daniel Cohn-Bendit, Metis Yayınları (10)
11. **Biz Devrimi Çok Sevmiştik,** Daniel Cohn-Bendit, Afa Yayınları (14)
12. **THKPC Doğuşu ve İlk Eylemleri,** Kaynak Yayınları (-)
13. **Bir Japon Mucizesi,** İlgi Yayıncılık (-)
14. **Müebbet Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (6)
15. **Kim Kazandı Kim Kaybetti,** inceleme, Osman Ulagay, Bilgi Y. (7)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Deniz, Gençlik** ve **Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm** ve **İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

Career Opportunities in a New Information & Communication Company

ITT World Directories Inc. is the largest publisher of Yellow Pages and telephone directories outside the U.S.A., with contracts in Europe, Japan and the Carribbean. We have now agreed a long term sales and publishing contract with the Turkish PTT to produce classified and alphabetical directories throughout the whole country. We are now in the process of setting up the company and are seeking to employ the following senior members of the management team.

Regional Sales Manager

Our national sales force of about 200 representatives will be based on offices in Istanbul, Ankara, İzmir and Adana and applications are invited for the senior sales management positions in these regions. Those appointed to the position of Regional Sales Manager will be responsible for teams of managers and sales representatives selling advertising into the directories. The successful applicants will be able to demonstrate a good record of experience in sales and management, have good education and be fluent in English.

Planning, Control, and Analysis Manager

Reporting to the Marketing Director, this manager will help senior management in the formulation of marketing strategies, control their implementation, and analyse their outcome. He or she will also be responsible for all sales administration and follow-up activities.

This position demands a well organized, numerate person, with excellent administrative skills and preferably management experience. Knowledge of computerized administrative systems and quantitative methods are definite assets.

General Administration Manager

In establishing a new business we will need new offices in both Istanbul and other major cities. The General Administration Manager, reporting to the Director of Administration will be responsible for finding and equipping those offices. Ideally you will be able to show experience of organising an office from scratch, negotiating with suppliers within a tight time schedule.

NB/. There will be other administrative positions necessary, including Senior Bi-Lingual Secretaries.

Sales Training Manager

Our new Training Centre will be based in Istanbul and the team of Trainers will be headed up by a Sales Training Manager. He or she will be responsible for developing and conducting sales and management training programmes, to ensure the highest level of skills and professionalism in the sales force. The successful applicant will have experience in sales and management and good communication skills in both Turkish and English.

Public Relations, Advertising and Sales Promotion Manager

Reporting to the Marketing Director, this manager will be responsible for supporting corporate objectives through effective external and internal communications. He or she will be primarily responsible for coordination with our advertising agency and for sales support activities.

This position demands a creative person, with excellent verbal and written communications skills, and a minimum of three years experience in advertising or in a similar function.

The Company offers excellent opportunities for career progression and is an Equal Employment Opportunity Employer.
As an international Company an attractive salary will be offered in addition to generous fringe benefits.

In the first instance contacts will be handled through the Human Resource Division at
Güven ve Coopers & Lybrand.
Further information and written applications including a day time telephone number and a photograph should be sent to Gülçin Otaran, Büyükdere Caddesi 111/2 80300 Gayrettepe-Istanbul.

ITT WORLD DIRECTORIES, INC.

Güven ve Coopers & Lybrand

1968 ruhunu ve çiçek çocuklarını en iyi anlatan film Hair.

Ken Russell'ın rock-opera türündeki müzikali perdede.

SİNEMA

MÜZİKAL FİLMLERDEN BİR DEMET. Bu hafta Beyoğlu Emek Sineması'nda "Müzikal Filmler'den Bir Demet" toplu gösterisi düzenlendi. Pazartesi Milos Forman'ın özgürlük destanı **Hair** (John Savage, Treat Williams), Salı Ken Russell'ın The Who grubunun ölümsüz rock operasından yaptığı çarpıcı ve gösterişli pop üstün yapımı **Tommy** (Ann Margret, Roger Daltrey, Eric Clapton, Elton John, Tina Turner, vd.). Çarşamba, hâlâ görmeyenler için Martin Scorsese'nin ilginç müzikali **New York New York** (Robert De Niro, Liza Minelli), Perşembe, Richard Marquand'ın yüzyılımıza damgasını vuran İngiliz grubu üstüne yaptığı **Beatles,** Cuma, John Carpenter'in on yıl önce ölen Elvis Presley'in yaşamını konu alan **Elvis** (Kurt Russell, Shelley Winters) ve Cumartesi, Alan Parker'ın Pink Floyd'un müziği üstüne kurduğu görsel şöleni **The Wall-** Duvar (Bob Geldof, Bob Hoskins) adlı filmleri gösteriliyor.

MODA'NIN SEÇTİKLERİ. Moda Sineması'nda bu hafta uzun yıllar önce sinemalarımızda gösterilmiş olan dört ilginç film her gün dönüşümlü olarak gösteriliyor. Bunlar: Melville Shavelson'un **Beş Kuruş Versene- Five Pennies** (Danny Kaye, Louis Armstrong), Bud Yorkin'in **Amerikan Usulü Boşanma- Divorce American Style** (Dick Van Dyke, Debbie Reynolds), Mark Robson'un **Peyton Âşıkları - Peyton Place** (Lana Turner, Arthur Kennedy) ve Yeni Dalga'nın ortaya çıkardığı yönetmenlerden Edouard Molinaro'nun 1960'lardan kalma Fransız yapımı **Bir Yazlık Kız- Une Fille pour l'ete** (Pascale Petit, Michel Auclair) adlı filmleri.

Hollywood'un kendine özgü kadınlarından Lana Turner'i Reyton Place'de izleyebilirsiniz.

FRANÇOIS TRUFFAUT TOPLU GÖSTERİSİ. Ankara Kızılırmak Sineması'nda sürdürülen Truffaut toplu gösterisinde, 6 Eylüle kadar ünlü Fransız yönetmenin

Zamansız ölen Truffaut'nun altı filmi gösterilecek.

400 Darbe **-Les 400 Coups,** Unutulmayan Sevgili **-Jules et Jim,** Siyah Gelinlik **-La Mariée était en Noire,** Genç ve Güzel **-Une Belle Fille Comme Moi,** Son Metro **-Le Dernier Metro** ve Penceredeki Kadın **-La Femme d'a Cote** gibi başyapıtlarını izlemek mümkün. Cumartesi saat 19.00'daysa **Onat Kutlar'**ın **François Truffaut üzerine** söyleşisi var.

30 AĞUSTOS
Pazar

TV1

09.45 Genelkurmay Başkanlığı Törenleri (Naklen)
10.20 Anıtkabir Törenleri (Banttan)
10.30 Türk Ordusu
11.00 30 Ağustos Zafer Bayramı Törenleri (Hipodromdan Naklen)
12.00 Kahramanlık Türküleri
12.30 Atatürk ve Gençlik
13.15 Pazar Konseri
14.00 Haberler
14.15 TV'de Türk Sineması "Vatan ve Namık Kemal"
15.30 Bandolar
15.45 Himalayalara Yolculuk -Son
16.30 Müzik Demeti
17.00 Bandolar

17.25 Dünya Atletizm Şampiyonası
20.30 Haberler
21.15 Zafer Haftası "Belgesel"
21.50 Konser
22.40 Spor
23.50 Haberler

TV2

19.51 Ticky - Tocky
20.15 Hava Kurdu-7
21.00 Müzik
21.30 Haberler
22.00 30 Ağustos Zafer Bayramı Sohbeti
22.30 Mc Gyver'ın Maceraları
23.15 Pazar Eğlencesi

31 Pazartesi

TV1

17.25 Dünya Atletizm Şampiyonası
19.25 He-Man
19.50 Turizm Köşesi
20.11 Seçim Konuşmaları
20.30 Haberler
21.15 Shogun'un Doğuşu-6
22.10 Sanat Gecesi "Hacı Faik Bey"
23.00 Otel-8
23.50 Haberler

TV2

19.51 Galtar-10
20.15 Balta Ailesi-3
21.00 Bin Türlü Mavi Akar Boğaziçi'nden-4
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 Berlin Alexandre Meydanı-8

22.45 Türk Halk Müziği Konseri "Belkıs Akkale"

1 EYLÜL
Salı

TV1

17.25 Dünya Atletizm Şampiyonası
19.00 Haberler
19.10 Dünya Atletizm Şampiyonası
19.50 Küçük Prenses-4
20.11 Seçim Konuşmaları
20.30 Haberler
21.15 Haber Program
22.10 Dikkat
22.30 Televizyonda Sinema "Pelham Soygunu"
24.00 Dünya Atletizm Şampiyonası (Özet Yayın)
00.30 Haberler

TV2

19.51 Gelişen Dünya
20.15 Haftanın Dizisi "Detroit 9000" - 1
21.00 Hobiler
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 Eğlence-5
22.45 Çalıkuşu-4

2 çarşamba

TV1

19.01 Haberler
19.15 Temel Reis
19.40. Yaz Okulu "Fizik" -8
20.11 Seçim Konuşmaları
20.30 Haberler
21.15 Shogun'un Doğuşu -Son
22.10 Bir Yaz Gecesi
23.00 Dedektiflik Bürosu-8
23.50 Haberler

TV2

19.51 Küçümenler Köyü-9
20.10 Spor
20.30 Müzik Köşesi
20.45 Yazın Yarışalım
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 Televizyonda Sinema "Sapık"

3 Perşembe

TV1

18.00 Türkiye-İskoçya Basketbol Maçının Naklen Yayını
19.30 İnanç Dünyası
20.11 Seçim Konuşmaları
20.30 Haberler
21.15 Perihan Abla "Kiralık Ev"
22.10 Dünya Atletizm Şampiyonası
23.50 Haberler

TV2

19.51 Müzik Bahçesi
20.15 Haftanın Dizisi "Detroit 9000"-2
21.00 Sanat - Festival
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 Gündem
22.45 Aşk Gemisi -10

4 cuma

TV1

18.00 Türkiye-İsveç Basketbol Maçının Naklen Yayını
19.30 Polyanna
20.00 Seçim Konuşmaları
20.30 Haberler
21.15 Sivas Kongresi
21.45 Kazablanka-2
22.30 Dünya Atletizm Şampiyonası
23.50 Haberler

TV2

19.51 TRT Tango Orkestrası
20.15 Süper Tren-5
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 Televizyonda Sinema "Sıradaki Adam"

5 cumartesi

TV1

14.01 Haberler
14.05 Küçük Nell
14.30 Vahşi Hayat-8
15.15 Görünmez Adam
16.00 TV'de Sinema "Ölümün Ucunda"
17.30 Seçim Konuşmaları
18.00 Türkiye-İngiltere Basketbol Maçının Naklen Yayını
19.30 Dünyanın Büyük Demiryolu Seyahatleri-2
20.15 Silahlı Kuvvetler Saati
20.30 Haberler
21.15 Altın Kızlar
21.50 Tatil Gecesi
22.50 Dünya Atletizm Şampiyonası
23.50 Haberler

TV2

19.51 Komedi Dünyası
20.15 Haftanın Dizisi "Detroit 9000" 3 -Son
21.00 Merak Ettikleriniz
21.30 Haberler
21.50 İngilizce Haberler
22.00 TV'de Tiyatro "8. Henry"

TELEVİZYON

TV1 VATAN VE NAMIK KEMAL. 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle ekrana gelecek olan bu yerli film, Namık Kemal'in ünlü oyunu "Vatan Yahut Silistre"yle yazarın yaşamının "karıştırılmasından" uyarlanarak gerçekleştirilmiş. Cüneyt Arkın, Fatma Girik ve Yıldırım Önal'ın başlıca rollerini üstlendikleri **Vatan Ve Namık Kemal,** 1951'de Sami Ayanoğlu, Talat Artemel ve Cahide Sonku'nun ortak yönetiminde çekilmiş filmin, sadece daha ileri bir teknikle çevrilmiş ikinci versiyonu. Günün anlam ve önemine uygun, "milliyetçi" ve eli yüzü düzgünce başka bir yerli yapım bulamayan TRT'nin çarnaçar programına aldığı film, TV'de daha önce de yayınlanmıştı. **Vatan Ve Namık Kemal,** Duygu Sağıroğlu'nun filmografisinde de **fazla önem taşımayan bir çalışma.** 80 dakika.

30 Ağustos Pazar

Fatma Girik, bu kez Namık Kemal'in yaşamından uyarlanan tarihi, bir filmle ağlatacak.

Robert Show, "Pelham soygunu"nda

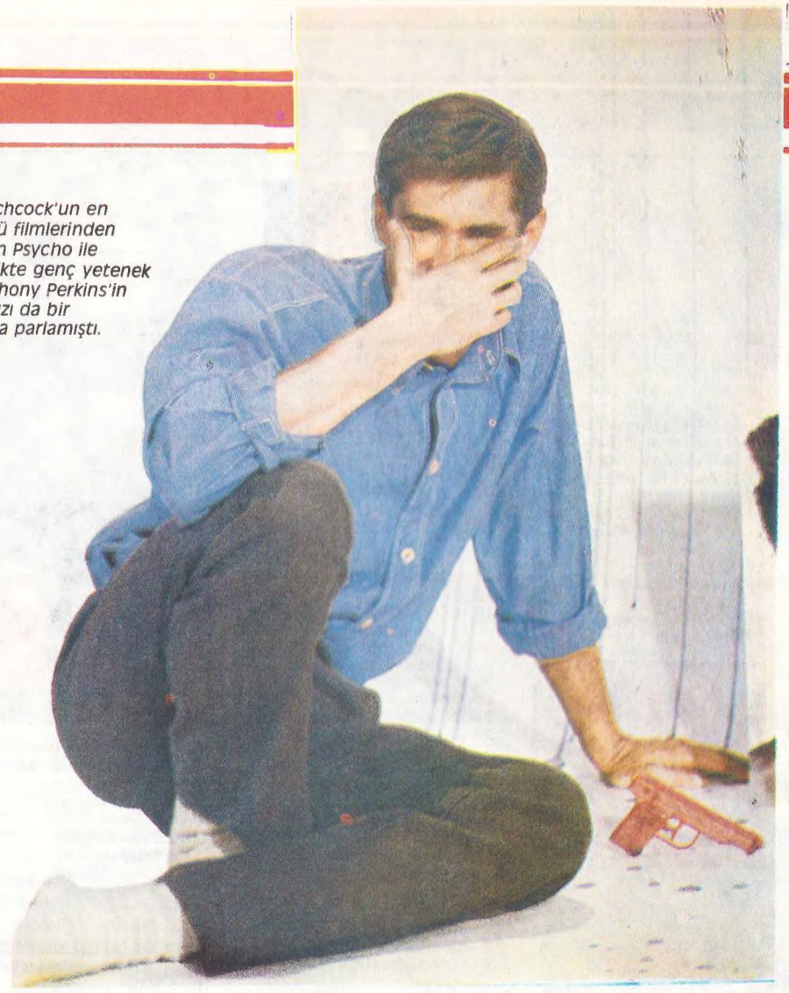

Hitchcock'un en ünlü filmlerinden olan Psycho ile birlikte genç yetenek Anthony Perkins'in yıldızı da bir anda parlamıştı.

TV1 PELHAM SOYGUNU (The Taking of Pelham 123). John Godey'in romanından yönetmen Joseph Sargent eliyle sinemaya aktarılan bu film, New York'ta bir metro trenini kaçırarak yolcuları rehin alan ve fidye olarak yöneticilerden bir milyon dolar koparmak isteyen dört soyguncunun öyküsü. Owen Roizmen'ın görüntüleyip David Shire'ın müziklediği filmin oyuncu kadrosu da bir hayli tatminkâr: Bu kez komedyen olarak değil de dramatik bir rolde boy gösteren, TRT'nin en gözde aktörlerinden Walter Matthau, Robert Shaw, Martin Balsam, Hector Elizendo ve James Broderick. Tabii ki soygun-

cu fidyecilerin peşine düşen polis sonunda ikisini vuracak, üçüncü soyguncu elektrik çarpmasıyla ölürken dördüncüsü de makinistler listesinde bulunacaktır... Seyirciyi şok etkilerle ekrana bağlamayı amaçlayan, bol şamatalı **Pelham Soygunu, ekranda spor ağırlıklı bu haftanın izlenebilir düzeydeki sayılı filmlerinden.** 1974 ABD yapımı, 104 dakika.

1 Eylül Salı

TV1 DÜNYA ATLETİZM ŞAMPİYONASI. Son yıllarda gittikçe dengesi bozulan, NATO ve Varşova Paktı ülkelerinin birbirlerini boykot etmesiyle giderek tadı kaçan Olimpiyat Oyunları'nın yerini alacağa benzeyen **Dünya Atletizm Şampiyonası**'nı İtalya'nın Roma kentinden yayınlayacak olan TRT, bakalım bu büyük uluslararası spor şölenini ekrana nasıl taşıyacak? 1983'de Helsinki'de düzenlenen şampiyonanın rövanşını almak için Roma'da kıyasıya yarışacak olan ünlü atletlerin çekişmesi, doğru dürüst yayınlanabilirse sporseverler için kuşkusuz dört dörtlük bir spor şölenine dönüşebilir. Mehmet Terzi, Zeki Öztürk ve Semra Aksu'nun Türkiye'yi temsil edeceği **Dünya Atletizm Şampiyonası,** ekranda haftanın olayı niteliğinde.

30 Ağustos Pazar, 1,3,4,5 Eylül Salı, Perşembe, Cuma, Cumartesi

Dünya Atletizm Şampiyonası birçok atletin kıyasıya çekişmesine sahne olacak.

Bir Hitchcock klasiği

TV2 SAPIK (Psycho). İşte gerçek bir gerilim filmi klasiği. Usta Alfred Hitchcock'un ününe ün katan ve yıldızı parlamaya başlayan genç oyuncu Anthony Perkins'i birdenbire doruğa tırmandıran bir film **Sapık.** Ve tabii ki üçkâğıtçı Hollywood yapımcılarının bıkıp usanmadan tekrarlarını piyasaya sürdüğü bir başyapıt. Mekân ıssız bir moteldir. İşletmeciliğini, garip tavırları olan ama aynı ölçüde garip bir çekiciliğe ve saflığa sahip olan bir genç adam, Norman Bates (A. Perkins) yapmaktadır. Derken motele zimmetine geçirdiği parayla gelip konaklama gafletine düşen genç ve güzel bir kız (Janet Leigh) ise filmin gerilliminin başlangıcı olacaktır. Banyoda duş yaparken öldürülür genç kız. Ardından olayı araştırmaya kızkardeşi gelir. Filmin bundan sonrası bir gencin ruhsal bunalımları üzerine çeşitlemelerle geçer. Robert Bloch'un romanından beyazperdeye uyarlanan **Sapık** üç dalda Oscar'a aday gösterilmiş ama hiç bir ödül kazanamamıştı. Anthony Perkins'in yanı sıra Janet Leigh, Vera Miles, John Gavin, ve Martin Balsam da oynuyor. İlginç bir not, **Sapık II**'de uyanık yapımcılar genç sapığımızı akıl hastanesinden bir hemşire yardımıyla kaçırıp tekrar moteline yollamışlar. Aradan geçen 23 yıl içinde A. Perkins gençliğinden ve oyunculuğundan çok şey kaybetmiş, aynı şekilde kızkardeş Vera Miles da. Şansımız **Sapık**'ın birincisiyle karşı karşıya olmamız. TV'de Eylül ayındaki Hitchcock çıkartmasının bu ilk örneğini kaçırmayın. Hele yıllar önce sinemalarda bu filmi seyretmeyenlerdenseniz mutlaka izleyin. **Ekranda haftanın en iyisi.** 1960 ABD yapımı, 109 dakika.

2 Eylül Çarşamba

TV2 DETROIT 9000. Ekranda bu haftanın dizisi **Detroit 9000,** Arthur Marks'ın yönetmenliğinde çekilmiş, mücevher hırsızlarının peşine düşen polislerle hırsızların mücadelesini konu edinen Amerikan yapımı bir polisiye. Başka TV dizilerinden tanıdığımız Alex Rocco, Mary Rhodes, Ella Edwards ve Vonetta McGee gibi oyuncuların rol aldığı **Detroit 9000,** gün aşırı yayınlanıyor.

1,3,5 Eylül Salı, Perşembe, Cumartesi

TV2 SIRADAKİ ADAM (The Next Man). Bir Suudi Arabistan bakanı ülkesinin, dünyadaki terör olaylarına son vermek amacıyla yapacağı öneriyi Birleşmiş Milletler'de açıklamakla görevlidir. Ama bazı karanlık güçler ve kiralık bir kadın katil, onun bu çabasını boşa çıkartmaya çalışmaktadırlar... 1970'lerdeki ilginç filmi "The Vanishing Point-Dönüşü Olmayan Nokta"dan sonra işi ticari filmlere döken, TV'den yetişen yönetmen Richard C. Sarafian'ın imzasını taşıyan bu film, dönemin aktüel terör olaylarından hareket edilerek hazırlanmış, fazla ilginç bir özelliği bulunmayan, sıradan bir gerilim ve süreven filmi. Bilinen klişelerin bir kez daha yinelendiği, herhangi bir anlatım mahareti de içermeyen bu filmin oyuncuları Sean Connery, Cornelia Sharpe, Adolfo Celi ve Albert Paulsen. Seyredilmese de olur. Ama fazla ince eleyip sık dokumadan, iyisi kötüsü olsun, bu tür gerilimli serüven filmlerinin tutkunuysanız eğer, üstelik Sean Connery

İlk Bond Sean Connery Sıradaki Adam'ı bir nebze kurtarıyor.

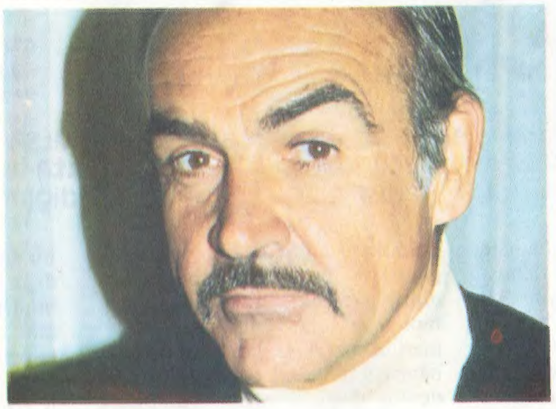

Daha önce ekrandan tanıdığımız Ben Murphy bu kez hafif ve oyalayıcı bir serüvenle ekrana geliyor.

destekli **Sıradaki Adam yine de ağzınıza bir parmak bal çalabilir belki.** 1976 ABD yapımı, 107 dakika.

4 Eylül Cuma

TV1 ÖLÜMÜN UCUNDA (Side Car Racers). Sörf yapmaya düşkün genç bir adam, günün birinde tanıştığı kız aracılığıyla motorsiklet yarışlarına katılmayı kabul eder. Uzun süre birlikte çalıştıktan sonra bir yarışta birincilik kazanan kahraman ikilimiz, sürekli tehlikeyle burun burunadır ve yarışlara katılma konusunda kesin bir tercih yapmak durumunda kalacaklardır... Daha önce önemli bir başarısına rastlanmayan Earl Bellemy'nin yönettiği **Ölümün Ucunda,** şimdiye kadar yığınla benzerini seyrettiğimiz türden, Amerikan sinemasına özgü bir beceriyle tezgahlanmış bir yarış filmi. Ekrandan aşina Ben Murphy ile Judendye Hughes ve Anne Mc Enroe'nun oynadığı bu TV filmi, bu tür hızlı serüvenlerden hoşlanan seyirciye hitap edebilecek, **hafif ve oyalayıcı bir Amerikan yapımı.** 1986 ABD filmi, 85 dakika.

5 Eylül Cumartesi

Turabi Kaçar (solda) ve Orhan Özay, "Pişmanız. Islah olduk" diyorlardı. Ama serbest bırakılmalarından bu yana iki yıl geçmeden, silahlı soygun yaparak yeniden "içeri" düştüler. Bu kez örgüt için değil, kendileri için yapmışlardı soygunu...

DEVLETİN ÖRTBAS ETTİĞİ SABIKALAR

Adli skandal

Pişmanlık Yasası'yla tahliye edilip yeni kimlik alan itirafçı MLSPB sanıkları Turabi Kaçar ve Orhan Özay, silahlı soygun suçundan yakalandılar. Nokta itirafçıların yargılanması sırasında eski sabıkalarının yasadışı olarak hasıraltı edildiğini ortaya çıkardı.

"Aksaray'da bir birahanede 2 duble cin-tonik içmiştim... Daha sonra arkadaşım Ali Bayır'la buluştuk ve bana bir kot pantolon almak için dükkânları dolaşmaya başladık. Bedenime uygun pantolonu Laleli'de bir dükkânda bulduk. Orada seçtiğim pantolonu giymek için soyunma kabinine girdim. Hava çok sıcak, soyunma kabini de çok dar ve havasızdı... Kemerimi çözerken elim belimdeki tabancaya takıldı. İstemeyerek ve nedenini hâlâ çözemediğim anlamsız bir davranışla bir elimde pantolon, diğer elimde tabanca, kendimi kabinden dışarı attım. Soygun yapmak niyetim yoktu. Tam tabancayı belime koyacaktım ki, dükkândakiler ellerini havaya kaldırdılar. İçlerinden biri ceplerini boşalttı ve kasayı açarak paraları çıkardı. Durumun cazibesine kapılarak içgüdüsel bir hareketle para tomarını aldım ve cebime koydum. Yaptığıma kendim bile inanamıyordum, bu artık resmen soygun gibi bir şeydi..."

14 Nisan 1987 günü Laleli'de bir konfeksiyon mağazasını silah zoruyla soydukları iddiasıyla yargılanan Sedat Mete, olayı nasıl gerçekleştirdiğini mahkeme huzurunda böyle anlatıyordu. "Hayatında polis, mahkeme ve hapishane kapısı görmediğini" de ekliyor ve "yaşamındaki bu istisnai olay" için af diliyordu. Oysa Sedat Mete, gerçek adı Orhan Özay olan, silah bulundurmak ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ne hakaret suçlarından sabıkalı, 4 soygun ve bir oto gaspı eylemlerini gerçekleştirmiş eski bir MLSPB mensubuydu...

Orhan Özay'ın soygundaki suç ortağı Ali Bayır da, 4 cinayet, bir yaralama, bir kurşunlama ve 2 soygun eylemini gerçekleştirdiğini "itiraf" eden THKP-C Cephe Yolu örgütü eski Genel Komite üyesi Turabi Kaçar'dı.

Özay ve Kaçar 1985 yılında Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak tahliye edildikten sonra Sedat Mete ve Ali Bayır adlarını almışlar, bu yeni kimlikleriyle suç işleyip mahkeme karşısına çıkınca da sabıkasız masum rolünü oynamaya başlamışlardı... Nasıl olsa adları değişmişti, nasıl olsa kimse kendilerini tanımayacaktı. Devlet kendilerine söz vermişti. Ama kazın ayağı pek öyle değildi...

Turabi Kaçar ve Orhan Özay'ın İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde silahlı gasp suçundan yargılandıkları dava dosyasını inceleyen **Nokta**, bir adli skandalı ortaya çıkardı. Pişmanlık Yasası'nın açık ve kesin hükmüne rağmen, çeşitli suçlardan sabıkalı olan Orhan Özay, mahkemeye Adli Sicil Müdürlüğü'nce "sabıkasız" olarak bildirilmişti. Pişmanlık Yasası, "adları değişenlerin yeni kimlikleri adli sicil kayıtlarına işlenir" hükmü getirmiş, getirmesine rağmen uygulama tam tersi olmuş ve Özay'ın sabıkası siciline işlenmemişti.

Fak-Fuk-Fon'a kaldılar... İtirafçı sanıkların çoğu salıverildikten sonra vaat edilen devlet yardımının yapılmaması yüzünden parasız ve işsiz kalmışlar, hatta bunlardan bazıları Fak-Fuk-Fon'a başvuracak kadar "fakr-ü zaruret" içine düşmüşlerdi. Adalet Bakanlığı ile Fak-Fuk-Fon arasında bu konuda temasların sürdürüldüğü biliniyordu. Turabi Kaçar ve Orhan Özay da geçim sıkıntısı çeken itirafçılardandı. Kaçar, inşaat işçiliği de dahil ne iş bulursa çalışıyor, Özay da sık sık TCDD müfettişliğinden emekli babasına gidip para istiyordu. Parasızlığın canlarına tak dediği bir gün soygunu gerçekleştirdiler. Turabi Kaçar paraları alıp kaçarken kovalamaca sonucu polise yakalandı. Orhan Özay ise bir el ateş ettikten sonra kaçmayı başardı. Özay, olaydan 14 gün sonra Emniyet 1. Şubeye teslim oldu. İzleyenleri hayrete düşürecek ilginçlikteki yargılama süreci de, bundan sonra başladı...

Yalancının mumu ne kadar yanar? İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmalar, özellikle Orhan Özay'ın aktörlük yeteneğini ispatladığı sahnelerle doluydu. Soygun yaptığını inkâr etmiyor, eylemini "içkili kafayla, kasıt olmaksızın, önceden planlanmadan yapılan istisnai bir olay" olarak gösteriyordu. Uzun yıllar cezaevinde yatmış ve sayısız mahkemeye çıkmış bir sanık olarak bu unsurların cezayı hafifleteceğini düşünmüştü herhalde. Mahkemeyi "paraya ihtiyacı olmayan, soygun yapmak için hiçbir gerekçesi olmayan, hali vakti yerinde bir insan" olduğuna inandırabilmek için, "Aksaray'da Uluslararası İleri Nakliyat şirketinde 160 bin lira aylıkla tahsildar olarak çalışıyor, prim alıyordum" diyordu. Ancak **Nokta** muhabiri tüm araştırmalarına rağmen böyle bir şirketin izine rastlayamıyordu!

Özay, değişen kimliğine uygun

İtirafçıların silah zoruyla soyarak 800 bin liralık döviz gaspettikleri dükkân

ERDİNÇ ERTEM / NOKTA

İtirafçılığın "babası", MLSPB üst düzey yöneticilerinden Şemsi Özkan'dı. Özkan'ın izinden giden itirafçılardan Orhan Özay (solda), Şemsi Özkan'la birlikte bir duruşmada

olarak hayali isimlerle bir aile tablosu çiziyor, "Babam Selahattin Mete 1980 yılında TEK müfettişliğinden emekli oldu. Şimdi İstanbul'da bir şirketin yönetim kurulu üyesi. Üsküdar'da babamla birlikte oturuyorum. 4 ay önce İTÜ'lü bir kızla nişanlandım, yaşgünüm olan 20 Ağustos'ta nikâh yapacağız. Hatta ev bile tuttuk" diyor ve evlenebilmek için tahliye edilmesini istiyordu. Özay'ın Üsküdar'da verdiği adrese giden **Nokta** muhabiri ise kapıda Muzaffer Özay yazısıyla karşılaşıyor, evde bulunan Özay'ın üvey annesi Şerife Özay da, "Kocam 1972'de TCDD'den emekli oldu. Şirkette filan da çalışmıyor. Orhan da bizimle oturmuyor, ayrıca evleneceğinden de bize hiç bahsetmedi" diyordu. "Kendisinden daha iyi hiç kimsenin ıslah olmayacağını"da ileri süren Özay, mahkemeye serbest bırakıldığı takdirde bir daha suç işlemeyeceğine söz veriyordu: "Bundan böyle, miktarı ne olursa olsun, yol ortasında sahipsiz bir para bile bulsam, getirip polise teslim edeceğimden kuşkunuz olmasın..."

Sabıkalı sabıkasızlar

Orhan Özay ve Turabi Kaçar, 1983'teki MLSPB davasının iki "itirafçı"sıydı... Cinayetlerini, soygunlarını, gasplarını ve tüm örgüt ilişkilerini ve birlikte oldukları kişileri tek tek anlatmışlar, karşılık olarak da cezaları indirilerek tahliye edilmişlerdi. Serbest bırakılmalarından iki yıl sonra yeni bir suçtan mahkeme karşısına çıktıklarında ise, kimliklerinin değişmiş olmasından cesaret alarak "Masum ve tertemiz" insanlar olduklarını söylüyorlardı. İşte bu iki itirafçının iki değişik zamanda iki değişik kimlikle verdikleri dilekçelerden örnekler:

"Bugüne kadar, polis, mahkeme ve hapishane kapısı görmediğim ve hiç suç işlemediğim halde umutlarım altüst oldu. Ben, bugüne kadar yasalara ve devletime saygılı olarak yaşadım. Bundan sonra da devletime ve yasalara bağlılığımda hiç kusur etmeyeceğim. Yaşamımdaki bu istisnai olay, hafızamdan silinmeyecek bir ders olacaktır.

İşlenen suçun karşılığındaki cezanın amacının ıslaha yönelik olduğunu düşünüyor, ıslah olduğuma inanıyorum. Islahsa maksat, benden daha iyi hiç kimse ıslah olamaz..."

(Orhan Özay'ın, Sedat Mete adıyla İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği 15 Temmuz 1987 tarihli dilekçesinden)

"1977'de silah yakalattığım için 10 ay hapis cezasına çarptırıldım. 1978'de de bir silah yakalattım, 1,5 ay cezaevinde yattım. 1980 yılında ise, okuduğum lisenin komposizyon sınavında orduyu eleştiren bir yazı yazdığım için 10 ay hapis cezasına mahkûm oldum ve cezamı çektim.

Cezam bittikten sonra, Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği (MLSPB) örgütü bünyesinde 1980 ve 1981 yıllarında Devlet Malzeme Ofisi, Arı Bisküvi satış deposu ve Kadıköy Yalı Çiftliği satış deposu soygunlarıyla bir otomobil gaspı eylemlerini gerçekleştirdim. Eylemlerimden ötürü büyük pişmanlık duyuyorum, böyle bir davada yargılandığım için üzgünüm..."

★ ★ ★

(Orhan Özay'ın İstanbul Sıkıyönetim 3 No.lu Askeri Mahkemesi'ne verdiği 6 Ocak 1983 tarihli dilekçesinden)

"Ben bugüne kadar karakol yüzü görmüş biri değilimdir. Her zaman yasalarımıza bağlı bir Türk vatandaşı olmuşumdur ve bununla da övünmüşümdür..."

(Turabi Kaçar'ın Ali Bayır adıyla İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği 15 Temmuz 1987 tarihli dilekçesinden)

"THKP-C Cephe Yolu Örgütü'nün Genel Komite üyesi olarak, arkadaşlarımla beraber 500 Evler semtinde Veli Kılıç'ın öldürülmesi, Gaziosmanpaşa'da Adem ve Nuramil Cirit'in öldürülmesi, Kuştepe'de Şerafettin Çankaya'nın öldürülmesi, 500 Evler Garanti Bankası'nın kurşunlanması, Altın-İş Cam Sanayi-i'nin soyulması, Kocamustafapaşa Özkan Kuyumcusu'nun soyulması ve Galeri 76'nın soyulması eylemlerini gerçekleştirdim. Yasaları çiğnedik, insanların canına ve malına kıydık. Eylemlerimden ötürü pişmanım. Ama önemli olan pişmanlığı açıklamak değil, yaşamım süresince bunu her an hissetmek ve ona göre davranmaktır..."

(Turabi Kaçar'ın İstanbul Sıkıyönetim 3 No.lu Askeri Mahkemesi'ne verdiği 9 Şubat 1984 tarihli dilekçesinden).

Orhan Özay: Adı sonradan Sedat Mete olarak değiştirildi

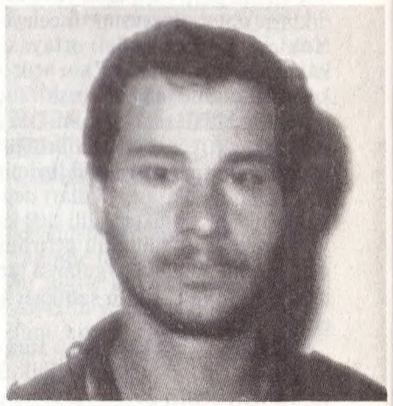

Turabi Kaçar: Adı sonradan Ali Bayır olarak değiştirildi

Turabi Kaçar da arkasından polis tarafından üç el ateş edildikten sonra yakalanmasına rağmen, cezasını hafifletebilmek için "Yolda gördüğüm birinin elindeki telsizden polis olduğunu anladım ve yanına giderek elimde bulunan para torbasını kendisine teslim ettim, arkadaşımın soygun yaptığını söyledim" diyordu.

Geçmişe mazi demezler. İşin ilginç yönü, mahkemenin de bu sanıkların gerçek kimliklerini bilmesiydi. Hazırlık soruşturmasını yürüten İstanbul Emniyet 1. Şube Müdürü Metin Günay, sanıkların Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak tahliye edilen Orhan Özay ve Turabi Kaçar olduklarını savcılığa bildirmiş ve bu yazılar da dosyaya girmişti. Mahkeme, sanıklara bu konuyla ilgili bir şey sormamış, ancak yasa gereği Adli Sicil Müdürlüğü'ne yazı yazarak sabıka kayıtlarını istemişti. Mahkemenin Sedat Mete ve Ali Bayır hakkındaki yazısına gelen cevap, "sabıkasız" oldukları yolundaydı. Sanıkların itiraflarda bulundukları MLSPB davasından aldıkları 10-12,5 yıllık mahkûmiyet kararları Yargıtay incelemesinde olduğundan, sabıka kayıtlarında yer almaması doğaldı.

Ancak Orhan Özay'ın silah bulundurmak ve orduya hakaret suçlarından sabıkaları kayıtta yer almıyordu! İlk bakışta yeni bir isim aldıkları için normal olduğu zanne-

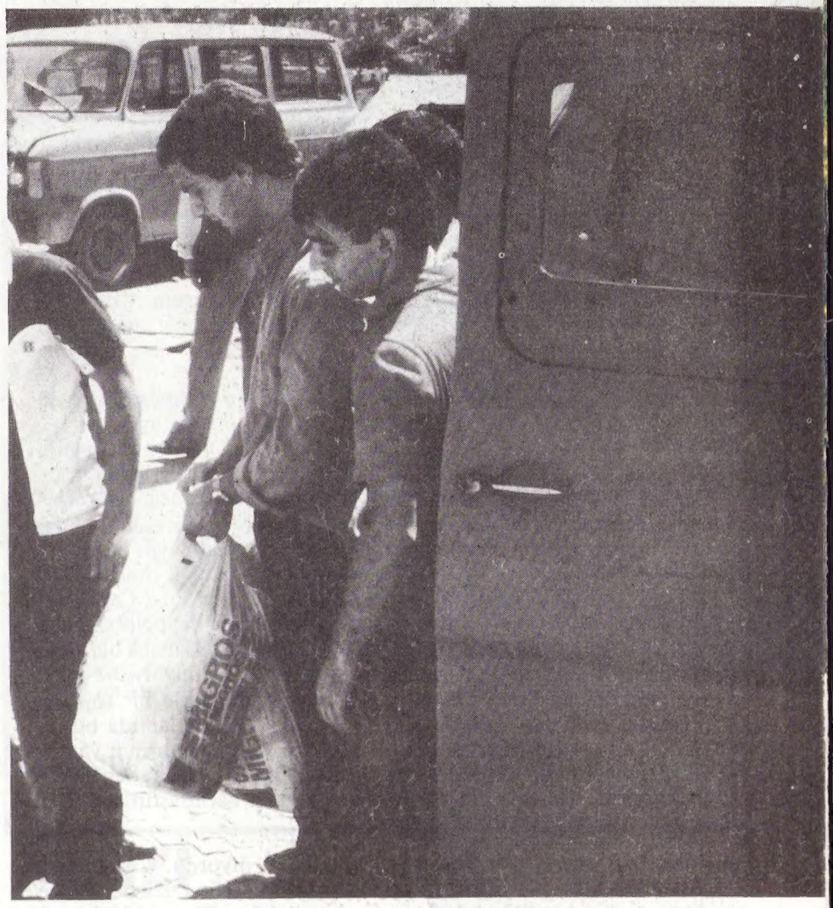

Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak tahliye edilen ilk itirafçılar arasında Özay (elinde torba olan) ve Kaçar (sağda) da vardı. Zırhlı para taşıma arabalarıyla getirildikleri Siyasi Şube önünde serbest bırakılmışlardı

"Bize bilgi gelmedi"

1977 ve 1978 yıllarında silah bulundurmaktan, 1980 yılında da "Türk Silahlı Kuvvetleri'ne hakaret suçlarından ayrı ayrı mahkûm olan ve cezaları kesinleşen Orhan Özay'la ilgili olarak, Adli Sicil Müdürlüğü'nce, yeni ismi olan Sedat Mete adına sabıkasızlık belgesi verildi. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürü Ali Naci Tuncer ile Adli Sicil Müdürü Necati Öztekin, konuya ilişkin **Nokta** *muhabiri Nuray Şirin'in sorularını yanıtladılar.*

Nokta: Eski adıyla Orhan Özay, yeni adıyla Sedat Mete'nin çeşitli sabıkaları olduğu halde, mahkemeye neden sabıkasızdır belgesi yolladınız?

Tuncer: Bizden bilgi istedikleri kâğıtlarda Sedat Mete olarak istedikleri için öyle göndermiş olabiliriz. Ayrıca suçların üzerinden 5 yıl geçtiği için silinmiş olabilir.

Nokta: Peki bu kişilerin eski kimlikleri yeni kimliklerinin yanına işlenmemiş mi? Kanun böyle emrediyor...

Öztekin: Pişmanlık Yasası uygulamaları yeni. Mahkeme böyle bir karar alıp bize intikal ettirmiş olsa bile biz işleyememiş olabiliriz.

Tuncer: Eğer bize bildirildiyse vardır. Bize böyle bir bilgi geldiğini hatırlamıyorum. "Bu adam bu yasadan istifade etti ve hüviyeti değiştirildi" diye bir bilgi gelmedi.

Nokta: Bu konudaki uygulamalar nasıl oluyor öyleyse?

Tuncer: Bu kişilerin hüviyetlerini İçişleri Bakanlığı'ndan değiştirip, nüfus idaresine bildiriyorlar. Mesela nüfusu Giresun'da olan bir adamın yeni kaydı Giresun'a verilmiyor, çünkü orada tespit edilebilir. Ankara'da, Çankaya'ya, İstanbul'da Beyoğlu'na götürüyor. Buralar kalabalık olduğundan tespiti güç oluyor. Biz geçen yıl nüfus idaresiyle bir toplantı yapmıştık. Bu toplantıda bu tür kişilerin yeni kayıtlarının yanına nereden geldiğini belli eden bir şifre konması kararlaştırılmıştı.

dilebilecek bu uygulama, Pişmanlık Yasası'na aykırıydı. Yasanın 2. maddesi, açıkça kimlikleri değiştirilenlerin yeni kimliklerinin Adli Sicil'deki kayıtlarına işlenmesini öngörüyordu. Yani Orhan Özay adına açılan sabıka kaydı silinmeyecek, aksine yeni ismi olan Sedat Mete bu kayda işlenecekti. Böylece sanıklar Pişmanlık Yasası'ndan yararlanıp çıktıktan sonra yeniden suç işlerlerse, eski mahkûmiyetleri de dikkate alınacaktı.

Nitekim konunun uzmanı olan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Usul Hukuku Öğretim Üyesi Prof. Erdener Yurtcan, davaya ilişkin olarak değil fakat genel hukuk ilkeleri açısından "Mahkeme, hüküm verirken sanık hakkında çeşitli araştırmalar yapabilir. Sanığın önceden suç işleyip işlemediği, mahkemenin belirleyeceği ceza miktarı bakımından önem taşıyabilir. Bazı suçlarda kanun, örneğin '15 yıldan 20 yıla kadar' hapis cezası öngörmektedir. Bu tür suçlarda cezanın alt veya üst sınırına karar vermek mahkemenin takdirindedir. Bu takdiri yaparken sanığın sabıkalı olup olmadığı etkili olabilir" diyordu. Ceza Hukuku Profesörü Çetin Özek de, Türkiye'de uygulanan Pişmanlık Yasası'nın esin kaynağı olan İtalya'daki uygulamayı şöyle açıklıyordu: "İtalya'da Pişmanlık Yasası'ndan yararlananların kimliklerinin değiştirilmesine dair bir hüküm yok. Sabıkaları da silinmez..."

Yetkililer ne diyor? Nokta muhabirinin yaptığı araştırmalar, itirafçıların kimliklerinin son derece gizli olarak İçişleri Bakanlığı'nca değiştirildiğini ortaya koyuyordu. Yasaya göre bu değişikliklerin Adli Sicil kayıtlarına da işlenmesi gerekiyordu. Ancak Adli Sicil yetkilileri, kendilerine kimlik değişikliklerinin bildirilmediğini belirtiyorlardı. Kimlik değiştirme işlemlerini yürüten İçişleri Bakanlığı'nın değişiklikleri Adli Sicil Müdürlüğü'ne bildirmemesi, sabıkalı itirafçı Orhan Özay'ın sabıkasız olarak gözükmesine yol açmıştı.

Pişmanlık duyan ve itirafta bulunan örgüt mensuplarının serbest bırakılarak ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacını güden yasa, uygulamasının iki yılı dolmadan büyük bir fire vermiş, itirafçıların yargılanması da hukuki sorunlar doğurmuştu.

Turabi Kaçar ve Orhan Özay'ın yargılanmalarını yürüten mahkeme, dosyayı inceleyerek kararını vermek için duruşmayı 11 Eylül 1987 gününe erteledi. Sanık itirafçıların eski sabıkalarının dikkate alınıp alınmayacağı, itiraflarıyla çelişen ifadelerine itibar edilip, edilmeyeceği, mahkemenin kararıyla belli olacak...

Mehmet YALÇIN

Prof. Dr. Erdener Yurtcan: "Sabıkalı olup olmadığı, kararda etkili olabilir"

Prof. Dr. Çetin Özek: "İtalya'da kimlik de değişmez, sabıka da silinmez..."

MAHMUT ÖVÜR/NOKTA

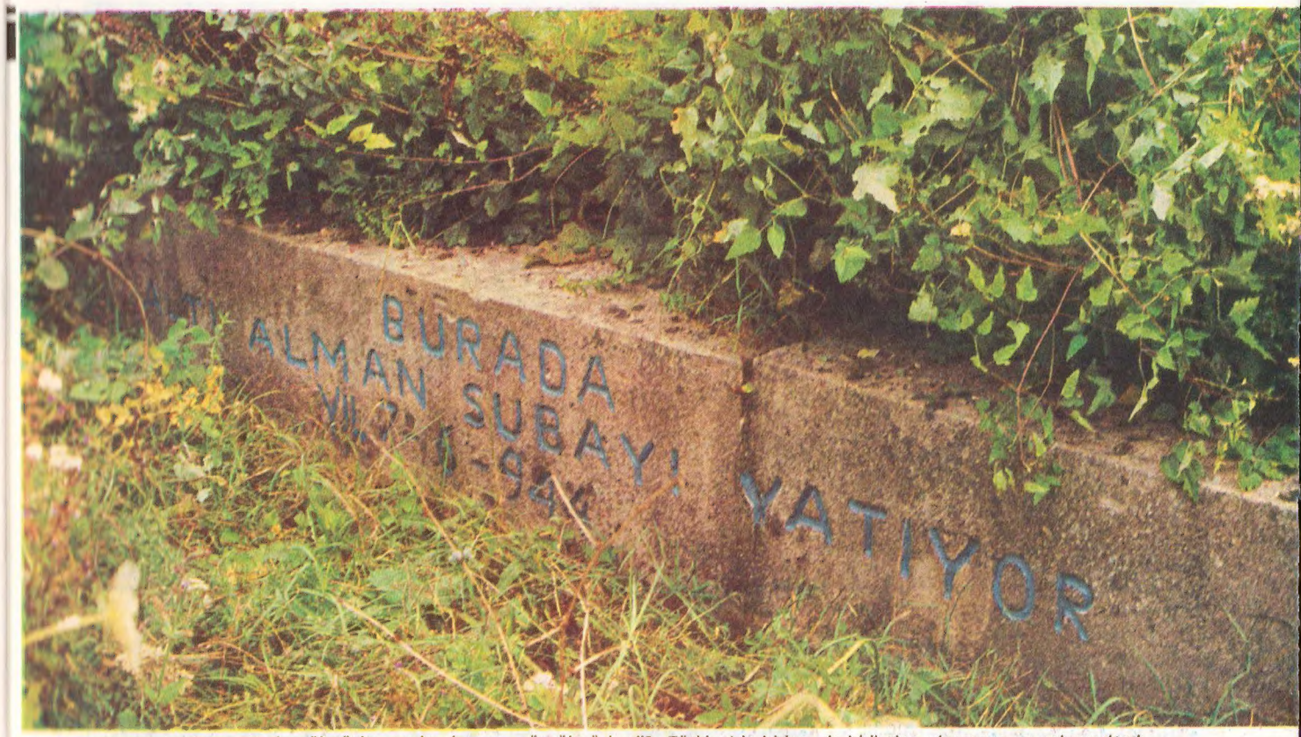

Altı Nazi subayı... Neden ölmüşler, neden buraya gömülmüşlerdi?.. Türkiye'de biri ya da birilerine ulaşmaya mı çalışıyorlardı yoksa gerçekten kaza mıydı?

43 YILLIK ESRAR PERDESİ ARALANIYOR

Trakya'da Nazi mezarları bulundu...

Demokrat Parti milletvekillerinden Şevket Mocan'ın Çilingoz'daki çiftliğinde altı Nazi subayının gömülü olduğu ortaya çıktı. Mezarların esrarı Almanya'dan gelecek uzmanlar tarafından çözülecek.

Trakya'nın Karadeniz kıyıları... Deniz azgın, dalgalı. Zaman zaman su yüzüne çıkan bir karaltı göze çarpıyor önce, ardından bir daha, bir daha... Birisi ya da birileri var denizde. 15 yaşlarındaki genç atlıyor sandalına, karaltılar gerçek... Hareketsiz vücutları önce sandalına çıkartmaya çalışıyor, başaramayacağını anlayınca ip bağlıyor ayaklarına, çeke çeke getiriyor kıyıya...

Tarih, 7 Haziran 1944, İstranca köyünün Çilingoz Koyu sahilinde altı ceset, altısı da subay, altısının da kolunda "gamalı haçlı" pazubentler...

Nazilere özel mezar. Şimdiki adıyla Binkılıç olarak bilinen, İstranca köyünde yaşayan 58 yaşındaki Mehmet Baskan'ın başından geçen bu olay, o zamanlar yaklaşık bin dönüm arazinin, dolayısıyla Çilingoz Çiftliği'nin de sahibi Şevket Mocan'ın topraklarında yaşanıyordu. Mehmet Baskan'ın gayretleri denizdeki altı subayın cesetlerini çıkartmaya yetmiş, kadın olduğunu sandığı yedincisini ise dalgalardan kopartamamıştı. Galiçya Cephesi savaşçısı, daha sonra Tekirdağ'dan Demokrat Parti'ye milletvekili seçilecek olan Şevket Mocan, cesetlerin sahile taşınmasını izleyecek ve ardından toprakları içinde, bir yer işaret ederek, Nazi subaylarının gömülmesini isteyecekti.

"Ceplerine bir bir baktım, ne çıktıysa Şevket Mocan'a teslim ettim" diye anılarını sıralamaya devam eden Mehmet Baskan, ayaklarında kalın potinler hatırlıyordu, kollarında ise haça benzer pazubentler. Gene hatırladıkları arasında, birinin sırt çantasından konserveler, bir diğerinin cebinden fotoğraflar çıkmıştı. O zaman daha 15 yaşındaydı, askerlerin boynundaki künyenin ne anlama geldiğini bilmiyordu, belki künyeleri bile yoktu...

Burada altı Alman subayı yatıyor. Aradan bir yıl geçiyor, gene Şevket Mocan'ın emriyle Istranca köyüne yaklaşık 10 kilometre uzaklıkta bulunan Safaalan'dan usta çağrılıyor, özel bir mezar yaptırılıyordu. Mezar taşı bulunmayan, ama, toprağı çevreleyen duvarın üzerine ise şu satırlar kazınıyordu:

"Burada altı Alman subayı yatıyor - 7.6.1944, mezarın yapılışı 25.6.1945."

O günlerde kuş uçmaz, kervan geçmez, uçsuz bucaksız bu çiftliğin pırıl pırıl koyunda yaşanan bu olaylara yalnızca köylüler tanık olacak,

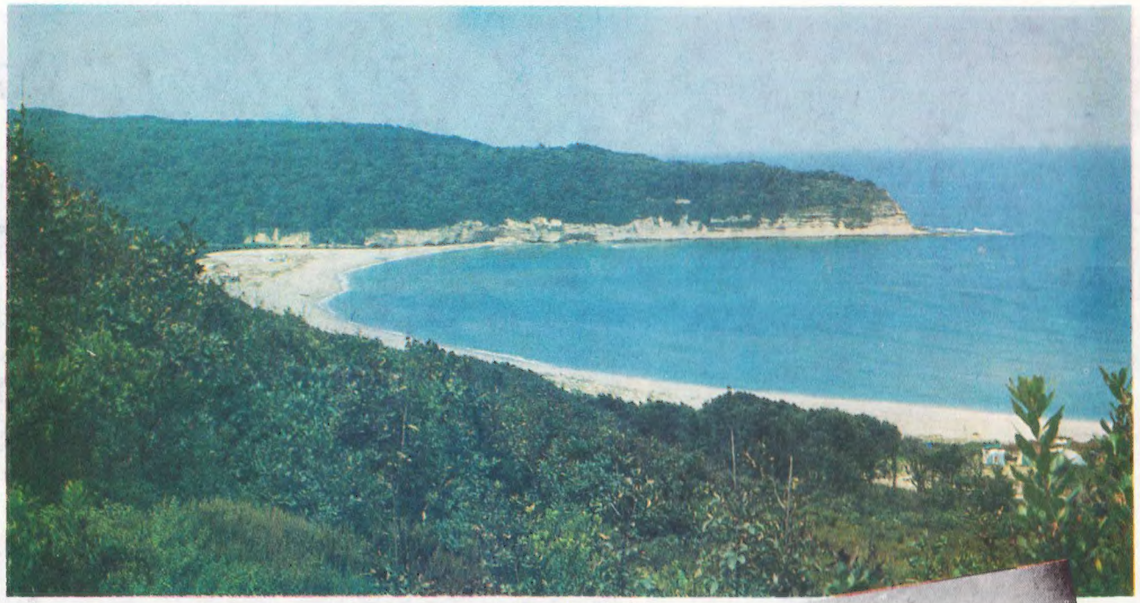

FOTOĞRAFLAR HÜMEYRA ÖZALP/NOKTA

Çilingoz Koyu...Nazilerle birlikte olayın tüm esrarı da bu güzel sahile gömülü...

savaş yıllarının ağır koşulları ile birlikte anılar arasına karışacaktı. Taa ki, aradan 43 yıl geçene kadar...

Bu Nazi mezarları yıllar sonra ortaya çıktığında, hem Türk, hem de Alman makamlarının ilgisini çekecek, Türkiye'de Genelkurmay Başkanlığı, Almanya'da Dışişleri Bakanlığı mezarların esrarının çözülebilmesi için devreye gireceklerdi.

43 yıl içinde ise, Çilingoz Koyu ile Nazi mezarları hafızalardan yavaş yavaş silinirken, Şevket Mocan'ın ünü günden güne artacaktı.

I. Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nde çarpışırken gözünden yaralanan ve bu nedenle "Kör Şevket" diye anılan Mocan, 50'li yıllardan sonra atıldığı politik yaşamında, "gözü pek bir mebus" olarak "Deli Şevket" lakabıyla tanınmaya başlayacaktı. 1950 yılında Tekirdağ'dan 9. dönem milletvekili seçilecek ve bu yıldan itibaren de Demokrat Parti'nin en ateşli parlamenterlerinden biri olacaktı.

Küçük kızı Rüya Nebioğlu'nun "Cumhuriyet döneminin getirdiği en renkli simalardan biri" olarak tanımladığı Şevket Mocan tüm siyasi yaşamında komünizm ve komünistlere karşı mücadele verecek, Türk Ceza Kanunu'na 141 ve 142. maddelerin yerleşmesini sağlayacaktı. Mocan, Çilingoz Çiftliği dışında kullandığı İstanbul, Kuzguncuk'taki muhteşem yalısında dönemin milletvekili ve ileri gelenlerine sık sık davetler verecek, Başbakan Menderes ise bu davetlerin çok sık "baş misafiri" olacaktı.

Mocan, milletvekili seçilmeden önce, çok sevdiği Çilingoz Çiftliği'nde...

Almanlara teşekkür borcu. Şevket Mocan, kısa fakat hızlı politika dönemine 1952 yılında kendi isteği ile son veriyor, 1961 yılında ise yaşamı son buluyordu. 66 yıllık yaşamında ilki 1920'de, ikincisi ise 1943'te olmak üzere iki kez evlenmiş, iki eşinden de iki kız çocuk sahibi olmuştu. Osmanlı aristokrasisinin son temsilcilerinden ve aynı zamanda Nâzım Hikmet'in de teyzesi olan ilk eşi Sara Okçu, Çilingoz Çiftliği'nde Nazi mezarları bulunduğunu söyleyen **Nokta** muhabirlerine "Aman yarabbi!.. Hitler gibi bir süprüntüyle, onun askerleriyle Şevket Mocan'ın ne ilgisi olabilir, Mevlana'nın başı üstüne yemin ederim ki Şevket öyle bir adam değildi" diyecek, büyük kızı Ayşe Baştımar ise "Galiçya'da Almanlarla çarpıştığı için, Almanlara yakınlık duyardı, o yıllarda Karadeniz'den ceset çıkması çok doğaldı, babam da sahile vuran cesetlere mezar yapmış" diyecekti.

Şevket Mocan'ın Nazilere sempatisini parlamento arkadaşlarından Mükerrem Sarol da doğruluyordu. Denize vuran cesetleri çıkartan, gömen ve daha sonra mezarla ilgilenmeye devam eden Istrancalı Mehmet Baskan'a göre ise Mocan'ın şükran borcu daha önceki tarihlere dayanıyor, babası Hüseyin Remzi Paşa'nın Almanya'da devlet töreni ile gömülmesine kadar uzanıyordu. Atatürk aleyhtarı Enver Paşa'ya yakınlığı ileri sürülerek Almanya'ya sürgün edilen Hüseyin Remzi Paşa, Münih'te öldüğünde

Başkonsolos Dr. Leuteritz'e göre durum "şaşırtıcı"

Almanlar tarafından törenle gömülüyordu.

Evet, aradan iyisi-kötüsüyle 43 yıl geçecek, Istranca Ormanları devletleştirildikten sonra Çilingoz Çiftliği, köylülerden oluşan bir kooperatife satılacak, Çilingoz Koyu ile Yalıköy (Podima) az da olsa turizme açılmaya başlayacaktı. Trakya Bölgesi'nin bir diğer özelliği ise avcılar için verimli bir saha oluşuydu. İstanbul Alman Başkonsolosluğu görevlileri de Trakya'da sık sık ava çıkarlar, hem avlanırlar hem de konsolosluk bütçesinden ayrılan yıllık yardım fonu için çevre ile ilgilenirlerdi. Bu kez dikkatlerini Istranca (Binkılıç) köyü çekecek, köylülerle ve muhtarla görüşmelerden sonra köylünün kış aylarında yaşadığı ağır koşulları biraz olsun hafifletmek amacıyla köprü yapımını üstlenecekler ve 7 milyon liralık bir yardımda bulunacaklardı.

İşte bu gidiş-gelişlerde, köylüler Çilingoz Koyu'ndaki "Alman mezarları"nı hatırlayacaklar, 87 yılı-

"Görmedim ama duydum..."

Eski adı ile Istranca olarak bilinen Binkılıç köyü sakinlerinden 57 yaşındaki Tahir Elma, olayın görgü tanığı olmamakla birlikte o günleri hatırladığını belirterek şunları söylüyor:

"Cesetlerin denizden çıkarılışını görmedim ama duydum. Benim yaşımdaki herkes hatırlar. O zamanlar hepimiz Şevket Mocan'ın çiftliğinde çalışırdık, babalarımız da orada çalışmışlardı. 1000 dönümlük çok büyük bir arazi idi Çilingoz Çiftliği, Mocan'ın orada evi vardı. Cesetlerin bulunduğunu hatırlıyorum. Bizim köyden gittiler, demişlerdi ki elbiseleri bile çürümüş. Sonra Şevket Mocan'ın isteği ile elbiseleri ile gömmüşler, olduğu gibi. Mocan'ın müstahdemleri, bekçileri vardı ama hep öldüler.

Çilingoz Ormanları kâmilen onundu. İskeleye kömür indirir, denizyoluyla İstanbul'a nakleder-dik. Sonra ormanlar devletleştirilince Şevket Mocan da köylüyü Ziraat Bankası'na borçlandırarak bize sattı çiftliği. Şimdi burası 360 üyeli bir kooperatif."

Nakil için Almanya'dan uzman ekip bekleniyor...

Çilingoz'daki mezarların nakledilebilmesi için girişimde bulunulan Kassel kentindeki "Alman Savaş Mezarlarına Bakım Örgütü" adlı kuruluşun yetkilileri* Nokta'*nın Almanya muhabiri Yağmur Atsız'a şu açıklamada bulundular:

"Söz konusu mezarları nakledecek olan VOLKSBUND DEUTSCH KREİGSGRAEBERFÜRSORGE (Alman Savaş Mezarlarına Bakım Örgütü) dünyanın her yerindeki Alman mezarları ile ilgilenir.

Çilingoz'daki mezarların varlığını 1986 yılında çevre sakinleri ve çevreyi dolaşan Alman turistlerden öğrendik. Örgütümüz bu mezarları nakletmek, Tarabya'daki Alman Askeri Mezarlığı'na nakletmek için Türk makamlarına başvurdu. Gerekli izin birkaç hafta önce verildi ve mezar nakli işlemi önümüzdeki ekim ya da kasım ayında gerçekleştirilecektir.

Nakil işleminin önümüzdeki aylara kaydırılmasının sebebi, bu işi yapacak uzman ekibin şu anda Avusturya'da çalışıyor olmasıdır.

Mezarları bulunan altı subayın kimlikleri konusunda şu anda elimizde hiçbir bilgi yok. Cenaze naklini gerçekleştirecek ekibimiz kimlik araştırma ve bulma konusunda da uzmandır. Askerlerin boynunda asılı olması gereken künyeler bulunursa hangi birliğe mensup oldukları ve ne sebeple Türk kıyılarına yakın bir yerde boğulmuş oldukları da açıklığa kavuşacaktır."

Baskan: "Almanlar'a şükran borcu vardı..."

nın Ocak ayında, İstanbul Alman Başkonsolosu Dr. Karl Leuteritz başta olmak üzere bir grup yetkiliye mezarları göstereceklerdi. Dr. Leuteritz, mezarların başında çekilen fotoğraflar ile birlikte derhal Genelkurmay Başkanlığı'na ve Alman Dışişleri Bakanlığı'na yazı gönderecek, mezarların teşhis ve naklini isteyecekti.

İstanbul'daki Alman Başkonsolosluğu'nun Tarabya'daki yazlığında Alman Şehitliği'nin bulunduğunu, şehitliğin I. Dünya Savaşı yıllarında yapıldığını ve o tarihten beri Türkiye'deki tüm savaş şehitlerinin oraya gömüldüğünü belirten Başkonsolos, Tarabya'da halen 125 tanesi II. Dünya Savaşı'na ait olmak üzere 676 mezar bulunduğunu belirtiyor ve şunları söylüyordu:

"Her iki dünya savaşında da çeşitli nedenlerle Türkiye'de bulunan Alman şehitlerinin tümünün taşındığını zannediyorduk. Bu kadar yıl sonra 6 subayın bulunduğu bir mezar şaşırtıcı oldu."

"Çilingoz kıyılarında yatan altı Nazi subayı kimdi?" Köylülerin iddiasına göre bir uçak çarpışmasında mı ölmüşler ve cesetleri kıyıya vurmuştu, yoksa bir deniz kazası mı olmuştu? Ya da burada bulunmalarının çok özel bir başka nedeni mi vardı? Cesetler, Tarabya'daki şehitliğe gönderilmek yerine, neden Çilingoz'a gömülmüştü, kimlikleri saptanabildiği takdirde Almanya'da aileleri bulunabilecek miydi?..

Pek çok sorunun da birlikte gömülü olduğu mezarların esrarı belki de önümüzdeki aylarda Almanya'dan gelecek uzmanlar tarafından, 43 yıl sonra çözülecekti...

Hümeyra ÖZALP

"Mocan 141 ve 142'nin mimarıdır"

Demokrat Parti milletvekillerinden Mükerrem Sarol, Mocan'ı Türk Ceza Kanunu'nun "141 ve 142. maddelerinin mimarı" olarak tanımladıktan sonra, Meclis arkadaşına ait anılarını şöyle dile getiriyordu:

Nokta: Meclis'in Şevket Mocan'lı yıllarını anlatır mısınız?

Sarol: 1950 yılında Tekirdağ mebusu olduktan sonra Meclis'e katıldı. Meclis'e devamında, parlamentodaki tansiyonda örnek teşkil edecek bir çaba sarf etmiştir. Bir aralık rahmetli başvekil ile de dost olmuştu. Mocan'ı muhalefet yılında tanıdık. Bize büyük yardımı bulunuyordu. İsmet Paşa'ya nefrete varan bir hassasiyeti vardı. Istranca Ormanları'nda Halk Partisi'nin stratejik haksızlıklar yaptığını söylerdi. Ormanların çoğunun yangında kül olduğundan şikâyet ederdi. Yeni bürokratları etkilemeyi çok iyi bilirdi. 1954 yılından sonra kongrelerde görünmez oldu. 1950-1954 dönemi için iz bırakmış bir insandı...

Nokta: Bize biraz kişiliğinden söz eder misiniz, bir de iki lakabı olduğu biliniyor...

Sarol: Arkadaş canlısıydı, fakir fukara severdi. Hovarda, meşrep bir adamdı. Şakacıydı, Kuzguncuk'taki yalısında bir hanedan hayatı sürerdi. Aşçılar, garsonlar, köpekler... Resepsiyonlar, yemekler verirdi, sosyal hayatı çok hızlıydı. Zaman zaman çok öfkeli biri olurdu. Daima silahla dolaşırdı. Birisi arka cebinden mendil çıkartmaya kalksa, kendisine silah çekileceğini düşünerek, hemen silahına sarıldığı söylenirdi. Trakya'da hem sevilir hem de nefret edilirdi. Uzun boyluydu, kalın bir sesi vardı. Gözü için söylenen "kör" sıfatı ona bir nitelik verirdi. Bunun için "Kör Şevket" diye anılır, ayrıca "Deli Şevket" lakabı taşırdı. Birkaç kere yalıda ki ziyafetlerine iştirak ettim, Adnan Bey giyabında "nerede bizim deli oğlan" diye söz ederdi.

Nokta: Bir "komünist düşmanı" olarak tanındığı söyleniyor...

Sarol: Evet, gerçek bir komünist düşmanıydı. TCK'da yer alan ünlü 141 ve 142. maddelerin mimarıdır. Ona göre komünizm bir veba kadar tehlikeliydi. Bunu iş edindi, çevre buldu, insanları inandırdı. Elindeki belgeleri ile önce Meclis grubunda istediği havayı yarattı, 141 ile 142'nin kanunlaşmasını sağladı. Menderes ile Reis-i Cumhurumuz da kendisinin bu anti-komünist fikirlerini çok beğenirlerdi. Tüm çevreyi ve yayınları izler, Türkiye'deki bütün komünistleri tanırdı. Ancak kader, kızının bir solcu ile evlenmesi hayatının en büyük acısı oldu. Damadının komünist olmasını Allah'ın kendisine verdiği haksız bir ceza olarak telakki ederdi.

Nokta: Nazi rejimine bir yakınlığı var mıydı?

Sarol: O dönem Meclis'in yarısı Nazi rejimine yakındı zaten. Egemen güçlerin büyük bir kısmı Nazi rejimini savunuyorlardı. Gaz odaları, toplama kampları... biz bunları gözümüzle görmedik. Mocan'ın mizacı da zaten bu otoriter rejimi sevmeye uygundu.

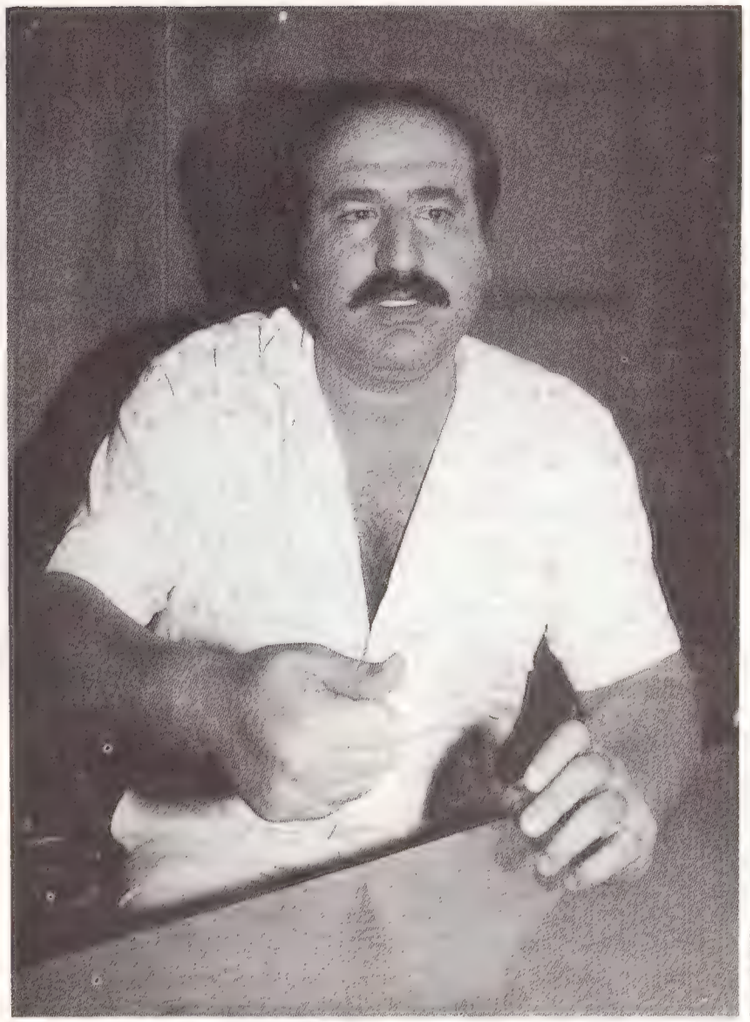

ÜMİT KIROL/NOKTA

Müstafi Yüzbaşı Vedat Gündoğdu "Metris cehennemin yedi kat dibiydi"

ASKERİ CEZAEVLERİ /METRİS

Yüzbaşı Vedat Metris'i anlatıyor

Metris Askeri Ceza ve Tutukevi'nin 23 Nisan 1981'de açılmasından yaklaşık 1 ay sonra göreve başladı Levazım Yüzbaşı Vedat Gündoğdu. 1982 Aralık ayının son günlerinde de "disiplinsizliği" nedeniyle başka bir kıtanın bölük komutanlığına atandı. 1983 yılının ortalarında en son gönderildiği Doğu'daki görevi sırasında istifa etti ordudan. Şu anda küçük bir lokanta işletiyor ve sakin bir yaşam sürdürüyor.

Müstafi Yüzbaşı Vedat Gündoğdu, Metris'te görev yaptığı 1.5 yıl içinde orada yaşadıklarını ve tanık olduğu olayları* Nokta*'ya anlattı. Ancak, konuşmasının sonunda şu şerhi de düşerek: "Size anlattıklarım, anlatılabileceklerin ancak yüzde 25'ini kapsar. Mezara kadar götüreceğim şeyler de var..."

Nokta: 13 Aralık 1981'de Hakkı Hocaoğlu adlı tutuklu intihar etmiş. Siz bu olayı yakından yaşadınız mı?

Gündoğdu: Hatırlıyorum, ben o gece nöbetçiydim. Sabaha karşı 5.30 civarında haber verildi. Koğuşun tuvalet kapısı üzerindeki beton bir kolona, iç çamaşırı ve pijamasıyla falan yaptığı iple kendini asmış. Kendini asabilmek için çok alçak bir yer. Bir insan nasıl bu şekilde intihar eder benim aklım almadı. Ayakları yere değiyordu, hafif de kamburumsu duruyordu. Tümenden ve sıkıyönetim komutanlıklarından savcılar gelip araştırma yaptılar. Tutuklunun sağlık karnesi çıkarılınca cezaevine girdiği andan itibaren psikolojik bir bunalım içinde olan bir çocuk olduğu, müteaddit defalar viziteye çıkmış, hastaneye gitmiş ve tedavi görmüş olduğu ortaya çıktı. Psikopatlaşmış artık, ama içerde yatmaktan ama önceden gelen bir şey..

Nokta: Böyle hasta olan birinin sürekli hastanede tedavi altında olması gerekmez mi?

Gündoğdu: Birkaç kere hastaneye sevk edilmiş ama doktorlar onu orada yatırmadılarsa artık o doktorun takdiri, cezaevinin yapacağı bir şey yok.

Nokta: Metris'te nasıl bir yönetmelik yürürlükteydi?

Gündoğdu: Bizim elimizde askeri cezaevi yönetmeliği vardı, yani askeri suçlardan tutuklanmış kişilere uygulanan tip. Zaten cezaevindeki sorunlar da buradan kaynaklanıyordu. Biz bunu uygulamak istiyorduk, tutuklular da siyasi tutuklu olduklarını, bizim onları militarize etmeye çalıştığımızı söyleyerek alınan her karara karşı çıkıyorlardı.

Nokta: Asker tutuklu statüsündekilerin yapmak zorunda olduğu şeyler nelerdir?

Gündoğdu: Atatürk ilkeleriyle ilgili ders verilmesi, zorunlu sabah sporu, uygun adım yürüyüş, nizami sayım vb. gibi zorunluluklar vardır.

Nokta: Bunları yapmayanlara karşı yönetmelik ne gibi tedbirlerin alınmasını öngörüyor?

Gündoğdu: Yönetmelik "zor kullanmak"tan bahsediyor ama içeriği açılmadığı için çok yuvarlak bir kavram. Açıkça belirtilmeyince de bunun içine itmek de, vurmak da, bağlamak da girer, yerde sürüklemek de.. Artık bu, oradaki görevlinin yani işi kotaranın inisi-

yatifine kalmış bir yorum.

Nokta: Siz dayak veya işkenceye tanık oldunuz mu Metris'te?

Gündoğdu: Size bir olay anlatayım. Metris'e yeni gittiğim günlerdeydi. Bir grup tutuklu geldi ve kayıtları yapılmak üzere içeri alındı. O arada bir tutuklu tuvalete gitme ihtiyacını belirtti. Görevli arkadaş 2 ere bu tutukluyu yukarıdaki subay tuvaletine götürmelerini söyledi. O zamanlar erlerde 60 ila 90 voltluk cereyan veren elektrikli coplar vardı. Tutuklunun tuvalete götürülmesinden biraz sonra canhıraş feryatlar gelmeye başladı. Fırladım yukarıya, subay tuvaletine bir girdim ki, o 2 er tutukluyu yere yatırmışlar, ellerindeki cereyanlı copları bir biri vuruyor, bir öteki... O arada cezaevi müdürü de geldi. Aldık ellerinden copları, azarladık. Ve ben orada albayıma, "Eğer bu şartlarda çalışacaksak, ben kesinlikle görev yapmam burada" dedim. Çok ağırıma giden bir olaydı bu.

Nokta: Erleri dayak attıkları için cezalandırmak mümkün değil mi?

Gündoğdu: Diyelim ki ceza olsun diye bir ere tokat attınız, orada siz hemen mimlenirsiniz. "Ben bir komüniste vurdum diye bu adam Türk askerine vurdu, solcuları koruyor" diye... O zaman her adımınızı, her hareketinizi adım adım takip ederler. Vedat Yüzbaşı "yaramaz" olur, er sizden daha itimatlı olur da siz sakıncalı piyade olursunuz.

Nokta: Sizin için böyle söylendi mi hiç?

Gündoğdu: Hayır ama bir yüzbaşı arkadaş vardı. Tutukluya yumuşak davranır, problem olduğu zaman hemen gider, erin ihmalini görünce bağırır çağırırdı. Bu arkadaş için korkak dediler, canından korkuyor, 3 gün sonra hesap vereceğinden korkuyor da onun için tutukluya yaranmak istiyor dediler...

Nokta: "Hoşgeldin dayağı" nedir, açıklayabilir misiniz?

Gündoğdu: Evet, tutukluların dilinde buydu. Şimdi tutuklularla dolu olan araba kapıya yanaşıyor, bir subay arkadaş alıyor onları ve içeriye kadar getiriyor. Arkada dizili ve çift taraflı koridor yapan erlerin arasından geçerek cezaevinin içine giriyor tutuklular. Erlerin ellerinde cop da var. Tutuklulara karşıt olan, diş bileyen, kin güden erler bir çavuş ya da onbaşının "vur" demesiyle ya da tutukluların onlara bakması sonucu "ne bakıyorsun?" deyip pat vurmasıyla hoşgeldin dayağı başlar.

Nokta: 24 Temmuz 1981'de gaz bombalarıyla C-11 ve E-11 koğuşlarına operasyon düzenlenmiş. Bu olayı biliyor musunuz?

Gündoğdu: O zamanlar tutukluları siyasi polis, savcılıktan izin kâğıdı getirerek zaman zaman götürüyordu. Diyebilirim ki en büyük sürtüşme çıkaran, en önemli sorunlardan da biriydi bu Metris'te. İçeriye gaz bombası atılması olayı doğrudur, ki bu ilk olay da değildir. Yani tutuklu alınacak diye müracaat edilip de, içeriden de "hayır efendim, vermiyoruz" deyip de içeriye operasyon düzenlenme olayı ilk değildir. Daha önce de asker içeri zorla ve copla girip insan barikatını aşıp dipte kalan kişiyi yumruk, tokat almıştır. Ancak bu sefer her

Vedat Gündoğdu şimdi köftecilik yapıyor

Kapıları ilk kez gazetecilere açılan Metris ve

dayak yediğini söyleyen şair Nevzat Çelik

ENDER ERKEK

zaman yaptığımız gibi sadece askerle içeriye girip tutukluyu almadık. Bu gaz bombası atılma kararını kimin verdiğini bilmiyorum. Bir baktık polis ekibi geldi, ellerinde de gaz bombaları... Mazgallardan içeriye gaz bombası atıldı ve mazgal kapatıldı. Göz yaşartıcı gaz bombasıydı, bayıltıcı değildi. Orada bir yarım saat kadar beklenildi. Tutuklular uzun süre içeride kaldılar, hava girsin diye camları kırdılar. Tabii ne de olsa tutuklularda direnç kırıldı, bir zayıflama oldu. Sonra koğuşlara girildi. Bir kısmı yerlerde yatıyordu ama bayginlıktan değil. Aşırı gözyaşının verdiği bir bitkinlik herhalde, bir de duman var. Dumanın ne olduğu belli değil, tutuklular bunu bilmiyor. Karşı koyamayacak durumda olanlar sürüklenerek dışarı çıkartıldılar ve o tutuklu alınıp polise verildi. Bu operasyon askerlerle birlikte yapıldı.

Nokta: Açlık grevleri esnasında idarenin tavrı ne oluyordu?

Gündoğdu: Yukarıdan emir geldi, yani cezaevinin üstündeki kademelerden... Dediler ki, "Açlık grevi sürdüğü sürece koğuşları açıp, tutuklu olmasa dahi yemeği içeri koyacaksınız". Er koğuşu açıp karavanayı içeri itmeye çalışıyor, tutuklu dışarı itiyor. Bu arada karavana dökülüyor, bu sefer de zorla içeriye koyulmaya çalışılıyor yemek.

Nokta: Tarafsız koğuşlara geçmek isteyenlerle öngörüşme yapılıyormuydu?

Gündoğdu: Tabii ki yapılıyordu. Bu durumda olanları koğuşundan alıp, kendisiyle konuşup gerçekten ikna ederek, güvence vererek çıkartma durumuna gidiyorduk. Ama böyle konuşup da tarafsız kısma geçmeye razı edemediğimiz veya razı olmayan kişiler de olmuştu.

Nokta: Tarafsız koğuşa geçme nasıl özendiriliyordu?

Gündoğdu: Örneğin, diğerlerine havalandırma yarım saatse, onlara en azından 1 saat yapmak zorundasınız ki özendirici bir yanı olsun. Yukarıdan "Birtakım sanatsal faaliyetlerde bulunsunlar, bu faaliyetleri özendirelim" şeklinde birtakım şeyler geliyordu. Bunlar sabah çıkar, kütüphaneye gelir. Tiyatro müzik ve resim gibi faaliyetlerde bulunurlar. Bunlar özgürdüler, yani koğuşlarından çıkıp akşama kadar kütüphanede oturuyorlardı. Bizim de onlara yaklaşımımız yumuşak oluyordu. Onlar bir yerde pişman olmuş da karşı taraftan bizim tarafa geçmiş, kazanılmış kişiler gibi oldukları için daha iyi oluyordu hareketler...

Nokta: Kadın koğuşlarından size yansıyan şikâyetler nelerdi?

Gündoğdu: Erlerin operasyonlarda içeri girmelerini istemiyorlardı. Mazgalı açıp içeri bakıyorlarmış. Operasyonlarda özellikle birtakım hareketlerin yapıldığını söylüyorlardı çünkü erler bir bayan tutukluyu kucağına alıp zorla dışarı çıkartıyor. Bir cinsel haz duyan da vardır... İç çamaşırlarının ortalığa saçıldığından yakınıyorlardı. Zaten çanta aramada yere dökülüyor, onun içinde çamaşır da olur kitap da... Adı aramadır, iğneden ipliğe her şey aranacak. Bunun başka yolu yok.

Nokta: Genelde disiplini sağlamak için hangi yöntemler kullanıldı?

Gündoğdu: Karşı gelen kişiler mahkemeye verilerek ya da cezaevi müdürü, yetkisini kullanarak hücre cezasına çarptırılırlar. Görüşten men etme de, yöntemlerden biriydi. Nizami sayım sırasına girmeyenlere, saç-sakal tıraşı olmak istemeyenlere bu işler zorla yaptırılır. Slogan attıkları zaman koridorlara müzik yayını yapılırdı.

Nokta: Hücre nasıl bir yer?

Gündoğdu: Bire bir, ışık almayan, küçücük, kişinin tek başına kalmak zorunda olduğu beton ama şiltesi olan bir yer. Hücrede gıda yönünden de bir kısıtlama var, ekmek, su var da yemek yok...

Nokta: Tutukluların yazdıkları ve özellikle cezaevi idaresini suçlayan dilekçeler gerekli makamların eline geçer miydi?

Gündoğdu: Birçok dilekçeye tek tek bakmak ve okumak zor. Koğuş değişikliği söz konusuysa işleme bile konulmaz. Yönetimi şikâyet eder tarzda yazılanlar ise büyük ihtimalle gönderilmezdi.

Nokta: Metris Cezaevi gibi bir yerde çalışmak sizin ve arkadaşlarınızın özel ve psikolojik yaşamını nasıl etkiledi?

Gündoğdu: Ben bu yüzden eşimden ayrıldım. Bir araştırma yapılsa, bizim orada çalışanların birçoğunun özel yaşamının çok düzensiz olduğu ve birçok kişinin eşinden ayrılmış olduğu anlaşılabilir. Geceleri uykularında sayıkladığını, kâbuslar gördüğünü söyleyenler vardı. Psikolojik bir bunalım içindeydik ve hiç kimse orada çalıştığına memnun değildi. Çünkü her gün gergin bir ortam vardı, günler hep gerilimli geçiyordu.

Nokta: Kısaca, Metris'i nasıl tanımlayabilirsiniz?

Gündoğdu: Metris, biz subay ve astsubaylar için cehennemin ikinci veya üçüncü katıydı. Tutuklular içinse cehennemin yedi kat dibiydi...

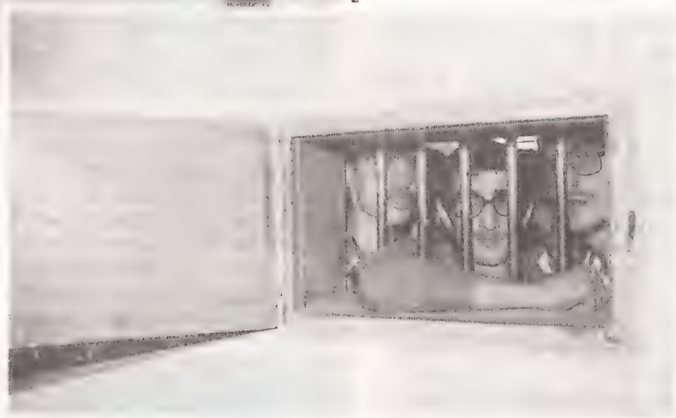

ENDER ERKEK

Ceylân GÖLLÜCÜ

Seyyar elçiler

Ermeni sorunu, Avrupa Topluluğu, Kıbrıs gibi önemli konularda Türkiye'yi artık Dışişleri yetkilileri değil, tam yetkili uzmanlar temsil edecek. Şimdilik kurulan beş kadronun ikisi kesin: Adnan Kahveci ve Ekrem Pakdemirli. Hükümetin, Mehmet Ali Birand ve Mümtaz Soysal'da da gözü var.

"Diyelim ki, Başbakan, Mehmet, Ali Birand'ı büyükelçi atadı ve benim adıma şu şu devlet adamlarıyla görüş, yayın organlarıyla konuş, toplantılar düzenle dedi. Bunun etkinliğini herhalde görebiliyorsunuzdur. Örneğin, bir Avrupa Topluluğu müzakereleri sırasında, Avrupa'da görevli bir devlet yetkilisinin etkinliği mi fazla olacaktır, yoksa bir Mehmet Ali Birand'ın mı?"

Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci bu soruyu **Nokta** muhabirine değil de, mahalle kahvesinde masalarına oturmuş, 32. Gün programını izleyen yurttaşlara sormuş olsaydı, hiç kuşkusuz "Tabii ki, M. Ali Birand'ın" cevabını alacaktı. Kahve sohbetlerinde Birand'ı Dışişleri Bakanı olarak görmek istediğini söyleyenlerin sayısı hiç de az değildi çünkü.

Peki ama, Kahveci neden böyle bir soru soruyordu? "Etkinlikleri yeterli görülmeyen Dışişleri yetkilileri" ve bunların karşısında "etkinliklerinden kuşku duyulmayan uzmanlar" konusunda bir tartışma mı vardı da bu soru atılıyordu ortaya? Evet, böyle bir tartışma vardı ve duman bu ateşten çıkıyordu. Üstelik olay tartışma aşamasını geçmiş uygulama alanına girmişti bile. Buna göre beş yeni kadro kuruluyor ve bu kadrolara zaman içinde büyükelçi sıfatıyla uzman kişilerin atanması kararlaştırılıyordu. Adnan Kahveci ve Ekrem Pakdemirli ilk beşin ilk ikisiydi. Geriye kalan üç kadroya kimlerin atanacağı henüz belli değildi ama, hangi alanlarda görev üstlenerek çalışacakları üç aşağı beş yukarı ortaya çıkmıştı. Zaten özel statülü büyükelçilik kadrolarının ihdas edilmesinde en önemli faktör, uzmanlık isteyen görev alanlarıydı ve bunların başında da Ermeni sorunu, Avrupa Topluluğu müzakereleri ile Kıbrıs, Yunan sorunu geliyordu.

İnşallah inşallah. Uzman büyükelçiler konusunda bir başka etkili örnek olarak Prof. Dr. Mümtaz Soysal'ı gösteriyordu Kahveci: "İddia edilen Ermeni soykırımı konusunu en iyi bilen ve en iyi savunabilecek kişi Mümtaz Soysal'dır. Neden bu sorunun tartışıldığı platformlara Türkiye adına resmen Mümtaz Soysal katılmasın? Bugün uzman tanık olarak çok belli bir ağırlığı var..."

Bu yeni tür büyükelçilerde aranacak belki de en önemli nitelik, bilgi zenginliğinin yanında, sunuş, etkileme ve ikna etme yeteneğiydi. "Örneğin Amerika'da Türk-Yunan ve Kıbrıs sorununa ilişkin bir toplantı düzenlenmiş, orada Yunan lobisinden bir kişi çok etkileyici olabilmiş, buna karşılık verebilmek lazım" diyordu Kahveci. Özellikle ABD'de televizyon çok etkili bir araçtı ve bu araçta izleyici bir tür "şov, tutarlılık, güç ve gövde gösterisi" arıyordu.

Peki, Mümtaz Soysal ve Mehmet Ali Birand isimlerinin ısrarla vurgulanması, onların "özel statülü büyükelçi" olacaklarını mı gösteriyordu? Kendilerine bu çerçevede bir teklif götürülmemişti ama, Kahveci çok istekliydi. "İnşallah inşallah" diye cevap veriyordu bu yöndeki sorulara.

Başkanın adamları. Şu anda "İnşallah inşallah" aşamasını geçmiş iki isim vardı: Adnan Kahveci ve Prof. Dr. Ekrem Pakdemirli. Kahveci, "Benim için değişen hiçbir şey yok" diyordu. "Ben eskiden de Başbakan'ı temsilen görüşmeler yapıyordum. Bende değişen bir şey yok. Önemli olan diğer alanlardır..."

Kahveci'nin sözünü ettiği "diğer alanlar"dan biri olan "ekonomik içerikli konular"ın tartışmasız ismi ise hemen akla gelebileceği gibi Ekrem Pakdemirli'ydi. Türkiye pek çok elverişli pazarda temsil edilmiyordu, o halde buralara girmek gerekirdi. Bu işi tam yetkili olarak Pakdemirli üstlenecekti artık. Dışişleri Bakanlığı'ndan bir uzmanın yapacağı müzakere, Pakdemirli'nin geniş referansıyla yapacağı bir müzakerenin yanında çok sığ kalırdı.

Adnan Kahveci

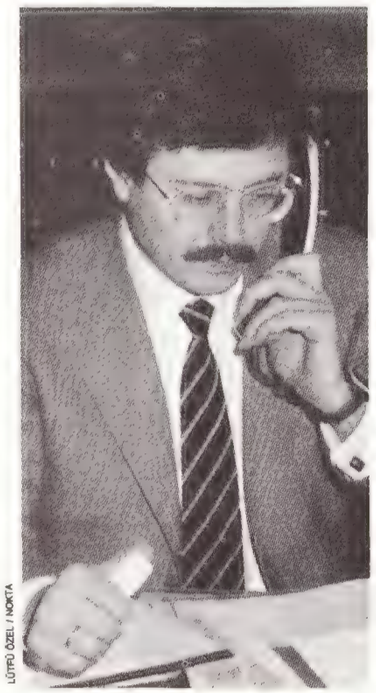

LÜTFÜ ÖZEL / NOKTA

Ekrem Pakdemirli

ASEM ALTAN / NOKTA

Mehmet Ali Birand

Mümtaz Soysal

"Bir gusto bu!" Tartışmanın bir yanında da Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan elemanların yetenekleri vardı kuşkusuz. Eleman seçimi alanında bürokrasinin en duyarlı kesimiydi Dışişleri. O kadar ki, son zamanlarda alacakları elemanı hangi lisede okuduğuna bakarak seçmeye başlamışlardı. Bu denli titiz seçimlerin yapıldığı bir bakanlıktaki personele "eksik nitelikli" gibi bakmak nasıl mümkün olabilirdi?

Ama Adnan Kahveci açık konuşuyordu bu tür eleştiriler karşısında: "Bizde yanlış bir anlayış var. Zannediyoruz ki Türkiye'nin en seçkin adamları Dışişleri Bakanlığı'nda toplanmış. Hayır, öyle değil. Belki de sizdeki çok önemli bir yetenek oradakilerin hiçbirinde yoktur. Elbette çok değerli elemanlar da var Dışişleri'nde,ama bu demek değildir ki, her şeyi onlar bilir, her şeyi onlar yapar. Bakın, askerlere tepki göstermiyorlar..."

Dışişleri'nin özellikle üst düzey yetkilileri rahatsızdı son gelişmelerden. Endişelerini, "Bu tür girişimlerin ilerde telafisi olanaksız sonuçlara yol açabileceği" noktasına götürenler bile vardı. Ama her şeye rağmen Başbakan Özal kararlı görülüyordu. Kahveci'nin deyişiyle, "Hareket serbestisi olan, bürokratlıktan arınmış" yeni simalar Dışişleri'nin önemli işlerini Başbakan adına yürütecek, bu şekilde Türkiye'nin dış dünyadaki haklarını savunmada yepyeni bir dinamizm yürürlüğe konacaktı.

Büyükelçiler ne durumda?.. Bu arada Başbakan'ın özel temsilcisi olmayan ve devleti temsil eden büyükelçiler konusunda da son günlerde bir gelişme söz konusuydu. Washington, Londra, Bonn ve Moskova gibi önemli merkezlere yeni atamalar bekleniyordu. Bakanlık yetkilileri, halen Washington Büyükelçisi olan Şükrü Elekdağ'ı Başbakan Özal'ın,Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'nu da Kaya Erdem'in istemediğini söylüyorlardı.

Bonn Büyükelçisi Oktay İşcen kendisinden bekleneni tam yapamamıştı; İşcen'in belası, "dinciler, Kürtler ve solcular"dı. Ayrıca işçiler konusunda da verimli değildi İşcen. Moskova'daki Oktay Cankardeş de zaten dönüş sırasındaydı. Geri dönecekler arasında Bern Büyükelçisi emekli orgeneral Haydar Saltık da bulunuyordu.

Boşalacak koltuklara, eğer bir sürpriz olmazsa, atanacak kişiler belliydi: Selçuk Korkut, Erol Celasun, Onur Öymen, Turan Fırat, Turgut Tülümen, Sencer Asena, Metin Karaca ve Okyar Günden●

KÜÇÜK İLAN... BÜYÜK ETKİ...

Karar vermek yetkisinde olanlar, meslek sahipleri ve "küçük ilan"ın önemini bilenler için NOKTA Dergisi yepyeni bir olanak hazırladı. Artık bundan böyle NOKTA'nın küçük ilanlar sayfası her türlü ihtiyacınızı karşılayacak.

- Nitelikli eleman arayanlar
- Doktorlar, klinikler
- Lokanta, bar ve Cafe'ler
- Seminerler, sempozyumlar
- Özel haftalar, fuarlar, sergiler
- Yayınlar ve her türlü duyurularınız

Nokta'da değerini bulacak.

MaviDüş'te
Çocuklarınız İçin Gerçekleştirdik:

MaviDüş: 3-6 yaş grubu

- İki uzman psikolog - okul öncesi eğitiminde deneyimli bir yabancı uzman.
- Farklı bir program, farklı bir anlayış, farklı bir uygulama.

Gelin, görüşelim. Kayıtlar başladı.

Çiçeksuyu Sok. No.8 Akatlar/İstanbul
Tel: 169 37 08

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

Eski "Harbiyeli" Avukat Nebi Barlas'ın bürosunda bir araya gelen davacı subaylar (soldan sağa) Engin Güllü, M. Kâmil Önügör, Tuna Atalay ve Hasan Akgüç 125 milyon liralık tazminat davalarına ilişkin dilekçe üzerinde çalıştılar

ADALET / SUBAYLARIN TAZMİNAT DAVASI

'Devletten davacıyız'

12 Eylül'den sonra yasa dışı örgütlere üye oldukları gerekçesiyle tutuklanan ve ordudan atılan subaylardan beraat eden 17'si, 125 milyon liralık maddi ve manevi tazminat davası açtı.

"Bu insanların yaşadığı işkencelerin, insanlık dışı muamelelerin, acı ve ıstırapların, insan belleğinde yarattığı üzüntü ve manevi yıkımın, hiçbir maddi değerle karşılanamayacağı düşüncesindeyiz..."

Yaşlı daktilosunun tuşlarına, her zamankinden daha sert vurarak bu duygularını kâğıda aktaran Avukat Nebi Barlas, dilekçesinin tam burasında derin bir iç çekti ve hüzünle yıllar öncesine döndü. Şimdi dilekçelerini kaleme aldığı 17 genç subay gibi kendisi de bir zamanlar Harbiye'de okumuştu. Teğmen rütbesini omzuna iğnelemeye hazırlanırken 20-21 Mayıs 1963 olayları nedeniyle ordudan uzaklaştırılmıştı. "Hukuka aykırı" olarak nitelendirdiği bu eylemi yıllarca içine sindirememiş ve meslek olarak hukukçuluğu seçerken, hak aramayı kendine ilke edinmişti. Eski Harbiyeli, "1459 Harp Okulu öğrencisinin çok büyük ve düzeltilemeyen bir haksızlığa uğraması bende çok derin yaralar açmıştı. 24 yıl aradan sonra buna benzer bir davada haksızlığa uğrayan insanların hakkını aramak, bu yaramı biraz olsun hafifletecek" derken, 12 Eylül'den sonra haksız tutuklanma nedeniyle açılan en büyük tazminat davasında müvekkilleri adına 125 milyon lira maddi ve manevi tazminat talep ediyordu.

12 Eylül'den sonra Silahlı Kuvvetler'in çeşitli kademelerinden tasfiye edilen yüzlerce subaydan 17'si ile ilgili olan bu tazminat davasına bugünlerde, İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlanacak. "Yasa dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki" 466 sayılı yasaya göre açılan davada, davacı avukatı şu görüşlere yer veriyordu:

"Tutuklu kaldıkları cezaevinde ağır işkence ve haysiyet kırıcı muamelelere maruz bırakılan subay sanıklar, cezaevinde görevli erlere, "komutanım" şeklinde hitap etmeye mecbur bırakılmışlardır. Hatta aynı erler tarafından edep yerleri aranmaya zorlanmış, kış falakası tabir edilen insan onur ve haysiyetine dokunan muamelelere maruz bırakılmışlardır."

Mahkemeye sunulan dilekçede, davacı subaylardan Hasan Akgüç ve Engin Güllü'nün, emniyette işkence gördüğüne dair cezaevi tabibinden aldığı raporlar da bulunduğu kaydedilerek, bu belgelerin ana dosyada bulunduğu belirtildi.

İddialar ve hüküm. 1. Ordu Komutanlığı Sıkıyönetim 2 No.lu Askeri Mahkemesi'nde 123 sanıklı THKP-C "Üçüncü Yol" davasında yargılanan genç subaylar hakkında şu iddialar ileri sürülüyordu:

"Örgüt üyeliği, örgüt adına eğitim ve seminer çalışmalarına katılma, örgüte aidat ödemek, bomba yapımı hakkında eğitim, Kartal'da bir lokantayı bombalama, Ankara Bahçelievler'de iki kişinin ölümü ile sonuçlanan MHP, MİSK ve Bahçelievler Karakolu baskını, pankart asma, Ankara Nenehatun Akbank Şubesi'ne patlayıcı madde atılması, Cevizli'de Garanti Bankası Şubesi'nin bombalanması, Polatlı'da bir arazide taşları yan yana getirerek "Tek Yol Devrim" yazmak ve Ankara Selçuklu İlkokulu mutemetinden 150 bin liranın gasp edilmesi."

Ancak bu iddialar kanıtlanamamış ve Askeri Mahkeme yargılama sonunda, sanıklarla ilgili olarak şu gerekçeli beraat kararını vermişti:

"Sanıkların eylemlere katıldığı konusunda cezalandırılmasına yeter inandırıcı ve kesin kanıt elde edilemediği gibi sanıkla ilgili olarak yapılan aramalarda örgütsel herhangi bir suç unsuru ele geçmemiş ve sanığın üzerine atılı suçları işlediği konusunda zora dayalı olduğunu belirttiği ve sonradan red ve inkâr ettiği emniyet ifadesi ve yer gösterme tutanakları dışında kanıt elde edilemediğinden beraatına karar verilmesi gerekmiştir."

"Askerlik ayrıcalık değil." Davacı subaylar içinde tutukluluk "rekoru" Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nda görev yapmış olan Tuna Atalay'daydı. Şimdi bir reklamcılık şirketinde çalışan Atalay, "Eski bir ordu mensubu olarak, bu davada kendimizi ayrıcalıklı görmüyorum. Toplumun her kesiminden insan bu tür haksızlıklara uğruyor. Önemli olan bu haksızlıkları adalet önünde mahkûm etmektir" diyordu. Engin Güllü ise, halen orduda görevli devre arkadaşlarının kendilerinden öcü gibi korktuğunu belirtirken "Selam verdiğimde bir kaçışları var ki sormayın" diye ekliyordu. Pazarlamacılık yapan Hasan Akgüç ise, Boyabat'ta bir süre kaymakam vekilliği yaptığını hatırlatıp, "Sonradan vatan haini diye cezaevine konuldum" deyince arkadaşları gülümseyerek takılıyorlardı: "Kaymakam Bey..." "Davacıların içindeki tek 1976 mezunu M. Kâmil Önügör de, "Açtığımız dava sembolik. Talep ettiğimiz miktarlar, çektiğimiz eziyetleri hiçbir zaman unutturamaz" derken, mahkemenin vereceği kararı merakla beklediklerini de ifade ediyordu.

Atilla GÜNER

Subaylar ve talepleri

Aralarında Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanlığı'nda görevli bir üsteğmen ile sınır bölgelerindeki jandarma karakollarının komutanlığını yapmış subayların da bulunduğu 1978 Harp Okulu mezunu 17 davacının tutuklulukta geçen süreleri, talep ettikleri tazminat miktarları ve son görev yerleri şöyleydi:

Tacettin Teczan: 23 ay 29 gün, 11 milyon 205 bin lira, Seyyar Jandarma Taburu Bl. Komutanı Yayladağ-Hatay. J. Üsteğmen.

Mehmet Kâmil Önügör: 14 ay 5 gün, 6 milyon 709 bin lira, 21. Seyyar Jandarma Tuğ. Top. Batarya Komutanı. Van. Topçu Üsteğmen.

Çetin Nergis: 1 ay 10 gün, 2.6 milyon lira, 23. Seyyar. Jandarma Tuğ. K. İk. Bakım Bölük Komutanı. Üsteğmen.

Hasan Akgüç: 26 ay. 11 milyon 403 bin lira. Sinop İl Jan. Alay Komutanlığı'nda görevli J. Üsteğmen.

Turhan Cemal Eke: 20 ay 19 gün, 10 milyon 274 bin lira. KKK 1. Or. Hv. A. Kom. görevli Piyade Üsteğmen.

Engin Güllü: 29 ay 7 gün, 11.5 milyon lira. Van Syy. J. Tuğ. Komutanlığı Başkale Hudut Tabur Komutanı J. Üsteğmen.

Cemil Günay: 11 ay 13 gün, 6 milyon 610 bin lira. KHO Komutanlığı'nda öğ. görevlisi. P. Üsteğmen.

Şener Ekiz: 9 gün, 2.5 milyon lira. Dz.KK İstanbul Tersanesi'nde görevli Deniz P. Üsteğmen.

Şahin Alla: 1 ay 15 gün, 2.5 milyon lira. Kars Digor İlçe Jand. Bl. Komutanlığı'nda görevli J. Üsteğmen.

Hüseyin İçağası: 22 ay 6 gün, 11 milyon lira. Samsun İl Mrk. J. Bl. Komutanlığı'nda görevli J. Üsteğmen.

Cevdet Akgün: 15 ay 29 gün, 7.7 milyon lira. Kars 14. Mknz. Tugay'da Batarya Komutanı. Top.Üsteğmen.

Şeref Kartal: 21 gün, 2.5 milyon lira. Erzurum J. Bl. Komutanlığı'nda görevli J.P. Üsteğmen.

Tuna Atalay: 29 ay 23 gün, 11.5 milyon lira. Cumhurbaşkanlığı Muhafız A. Komutanlığı'nda görevli P. Üsteğmen.

Burhan Karal: 10 ay, 6.5 milyon lira. Malazgirt Uçaksavar Tb. 3. Bt. Komutanı. Top Üsteğmen.

Çetin Anık: 9 ay 5 gün, 5.5 milyon lira. Mamak Muhabere Okulu'nda görevli Muh. Üsteğmen.

M. Kâmil Yücel: 41 gün, 2.5 milyon lira. Kırıkkale Mknz. Alayı'nda Bl. Komutanı. P. Üsteğmen.

Şener Bayram: 41 gün, 2.5 milyon lira, Kıbrıs Türk Kuvvetleri Komutanlığı'nda görevli Tank.Üsteğmen.

Devleti dava eden genç subaylardan Engin Güllü 1977 yılında Kara Harp Okulu 3. sınıf öğrencisiyken

TRT / YÜKSEK KURUL'DA NELER KONUŞULDU?

Yüksek Kurul, TRT'ye karşı

TRT Yüksek Kurulu, cuma günü yaptığı toplantıda TRT yönetimine yönelik ağır eleştiri ve ithamları içeren raporu 15 dakikada onayladı.

"TRT haber bültenlerinde, siyasi kişilikleri olan belediye başkanlarının icraatlarıyla ilgili haberlere geniş yer verilmesi TRT'nin tarafsızlık ilkesine zarar vermektedir."

Salondaki toplantı masasının çevresine dizilmiş 11 kişi önlerinde bulunan 80 sayfalık raporda bu satırların yazılı olduğu yere gelince merakla durdular. Pek sık tekrarlanan bir eleştiri olmasına rağmen bu kez yer aldığı raporun özelliği nedeniyle dikkat çekiciydi. Toplantı başkanı üyelere dönüp, "Bu sayfadaki ifadelere itirazı olan var mı?" diye sordu. Hayret... Kimseden ses çıkmadı ve rapor diğer sayfaları dolduran yüzlerce eleştiriyle birlikte oybirliğiyle onaylandı.

TRT Genel Müdürü Tunca Toskay, TRT Yüksek Kurulu'nun ağır eleştirilerine muhatap oldu

LÜTFİ ÖZEL - NOKTA

Toplantının konukları, Radyo Televizyon Yüksek Kurulu'nun üyeleriydi. Üzerinde tartıştıkları metin ise 10 Temmuz - 20 Ağustos tarihleri arasındaki Radyo ve Televizyon yayınlarına ilişkin olarak kurul sekreteryasınca hazırlanan rapordu. Aylık olağan toplantılarından birini "olağanüstü" hale sokan gelişme ise her zaman sekretaryanın hazırladığı raporlardaki TRT'ye yönelik eleştirilerin üzerlerini çizerek Genel Müdürlüğe "pir-ü pak" raporları göndermeyi alışkanlık haline getirmiş Yüksek Kurul'un bu kez en ağır eleştirilere bile dokunmaması ve kısa tarihi boyunca yayınladığı en ağır raporlardan birinin altını imzalamasıydı. Ne değişmiş, neler dönmüştü ki Yüksek Kurul birden TRT'yi top ateşine tutmaya karar vermişti?

Nevzat Atlığ, TRT Yüksek Kurulu'nun en "sessiz" üyesiydi. Toplantılara katılmıyordu

Eski kral ölüyor... yaşasın yeni kral! Sorunun yanıtı toplantı tarihine bakıldığında anlaşılabiliyordu. Toplantının yapıldığı 28 Ağustos Cuma günü, tarihi referandumdan 10 gün öncesine rastlıyordu ve muhtemelen kurulun Atatürk Bulvarı üzerindeki çalışma binasına günün erken saatlerinden itibaren gelmeye başlayan kurul üyeleri günlerdir Türk basınında "Demirel'in önlenemeyen tırmanışı" ve "Toskay'ın durdurulamayan çöküşü" konusundaki haberleri dikkatle izliyorlardı. Rüzgârın esiş yönü değişmişti. Bugüne dek TRT'ye yönelik en küçük bir eleştiriyi bile çok gören Radyo Televizyon Yüksek Kurulu, artık yayınların berbatlığını hatırlamanın zamanı geldiğine hükmetti. Üyelere daha önceden dağıtılan rapor baştan sona "menfi noktalarla" doluydu. "TV-2 haberlerindeki olumsuzlukların devam etmekte olduğu müşahade ediliyor", TV-1 haber bültenlerini okuyan spikerlerin nasıl bıkkın bir ifadeyle ve yabancı isimleri yanlış okuyarak haber sundukları acı acı anlatılıyordu. Sekreteryanın raporuna göre yerel ve magazin haberlerle bültenler şişiriliyor, bu yüzden bazen önemli haberler ya atlanıyor, ya geri sıralara düşüyordu. "Dedikodu" gibi bir konuya 16 dakika ayrılması uygun bulunabilir miydi? Aylık periyodlu bazı haber programlarında da kurumun tarafsızlık ilkesinin açıkça göz ardı edildiği gözlenmişti. İzleyiciye saygı azalmış, programlar kalitesizleşmişti...

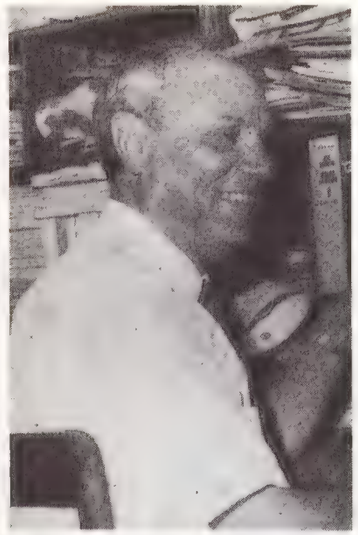

Prof. Mehmet Gönlübol da TRT'ye eleştiri yöneltenlerdendi

Normal aylık toplantılarda bazen üzerinde saatlerce tartışılan bu gibi eleştirilerin bu kez kuruldan geçmesi sadece 15 dakika aldı. Bu 15 dakika içinde sadece kurula o gün gelemeyen Yılmaz Büyükerşen'in yerine başkanlık eden Ali İhsan Göğüş, "Son derece anlamsız" gibi bazı ifadelerden "son derece" nitelemesini çıkarmak gibi yumuşatmalar yaptı ve rapor geçti.

Toskay'ın davetine hayır. Her ne kadar bu toplantı, değişen havanın göstergesiyse de asıl tavır değişikliği Genel Müdür Tunca Toskay'ın Yüksek Kurul üyelerine bir yemek vermek istediği haberi ulaşınca ortaya çıktı. İkinci bir 4 yıllık görev ihtimalini düşünen Toskay, yemek davetini iletirken "Sayın kurul üyelerine, 3,5 sene içinde kendisinin neler yaptığını anlatmak istediğini" de özellikle belirtmişti. Belki 1 ay önce olsa güle oynaya kabul edilecek bu davet Yüksek Kurul'da bu kez müthiş bir kararlılıkla ve oybirliğiyle reddedildi. Gerekçede ise "Böyle bir yemek için zamanlamanın uygun olmadığı, referandumun yaklaştığı, bunu bir erken seçimin izleyebileceği, şubat ayında ise TRT Genel Müdürlüğü'ne atama yapılacağı" hatırlatıldı. "İsteniyorsa böyle bir yemek şubat ayından sonra düzenlenebilir" dendi. Radyo Televizyon Yüksek Kurulu, açıkça Toskay'a tavır alıyor ve böyle bir propaganda çalışmasına alet olmayacağını duyuruyordu.

Kurulda iktidar mücadelesi. Birden TRT'ye karşı arslan kesilen Radyo Televizyon Yüksek Kurulu, aslında bu "tek yumruk olmuş" görüntüsünün altında ciddi bir iktidar mücadelesine sahne oluyordu. Sahnenin oyuncuları ve bu oyuncuların ülke yöneticileriyle bağlantıları da kendi başına ilginç bir konuydu. Örneğin, TRT'den sorumlu Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel'in öz dayısı Ali İhsan Göğüş, kurulun başkan yardımcısıydı. Semra Özal'ın öz dayısı olan Prof. Mükerrem Berk de üyeler arasındaydı. Bu "dayı"lara ek olarak Cumhurbaşkanı Evren'in ortaokuldan sınıf arkadaşı Necmi Özgür de kurulda yer almış ve atandığından bu yana geçen 1,5 senede hiçbir toplantıda en ufak bir görüş belirttiği görülmemişti. Prof. Berk ise, TRT yayınlarından hoşnutsuzluğu açık olduğu halde Özal'ların "Aman dayı bey, sen ses etme" diye sürekli kendisini frenlemeleri yüzünden konuşamıyordu.

Kurul üyelerinden Prof.Hasan Eren'in raporlara katkısı ise sadece nokta ve virgül hatalarını düzeltmekle sınırlı kalıyordu. Prof. Nevzat Atlığ, çoğu zaman toplantılara bile katılmıyor ya da yarım saatliğine uğrayıp, imza atıp çıkıyordu. Bu genel tablo içinde Yüksek Kurul toplantılarında en çok sesi duyulan üyeler olarak bir tek Prof. İsmet Giritli, Prof. Mehmet Gönlübol ve Prof. Agâh Çubukçu kalıyordu.

Genel olarak bir "sessizler korosu" olan kurulun "sesini çıkaran" birkaç üyesi ise karşılarında TRT'de "korkunç ikili" diye adlandırılan iki kişiyi buluyorlardı: Ali İhsan Göğüş ve Dr. Leyla Elbruz. Yüksek Kurul'dan sızan haberlere bakılırsa bu ikilinin görevi "TRT'ye dönük eleştirileri tırpanlamak ve eleştiri sahiplerini de hükümete bildirmek"ti. Kurulda sessiz kalmayı yeğleyenlerden biri **Nokta**'ya "Toplantıda TRT aleyhine bir çift laf etsek hemen ertesi gün Özal'ın kulağına gidiyor" diyordu. "TRT yayınlarını eleştirmek kurulun asli göreviyken bir suç haline getirilmiş"ti. Eleştiri sahiplerine karşı hükümetin sallandırdığı "Demokles kılıcı" ise "yeniden seçmeme" olarak özetleniyordu. Kurulun iki yılda bir 4 üyesinin değiştirilmesi için kura çekiliyor, kurada çıkanlar hükümetin isteğine göre yeniden atanabilecekleri gibi, yenilenebiliyorlardı da... Ama daha önceki örnekler TRT'ye eleştiri dozunu yüksek tutanların iplerinin çekildiğini, yerlerine hükümetin "sadık" adamlarının yerleştirildiğini gösteriyordu. Örneğin Kâmuran Gürün, Güngör Mengi gibi muhaliflerin üyelikleri yenilenmemişti.

Asıl anlamlı yan ise Yüksek Kurul'un genel müdür adaylarını belirlemesiydi. Toskay'ın 4 yıllık görev süresini tamamlayacağı şubat ayının yaklaştığı şu günlerde bu ayrıntının özellikle önem kazandığı vurgulanıyordu. Eski CHP'li, yeni ANAP'lı Ali İhsan Göğüş'ün, gerek Hasan Celal Güzel'le olan akrabalık ilişkileri, gerekse kurul çalışmalarında TRT'nin eleştirilmesini engelleyerek yaptığı katkılar nedeniyle kendini genel müdür adayları arasında gördüğü söyleniyordu. O kadar ki Yüksek Kurul'un ita amirliği yetkisinin başkan yerine başkan yardımcısı olan Göğüş'e verilmesi bile bu iddialara gerekçe olarak gösteriliyordu. Daha geçen ay ortasında Göğüş tatile giderken ita amirliği yetkisini geleneksel olarak Başkan Büyükerşen'e devretmesi gerekirken "ülküdaşı" Leyla Elbruz'a devretmeyi uygun görmüş ve Başbakan'ın oluruyla yetki Elbruz'a devredilirken "muhteşem ikili" Yüksek Kurul'daki hâkimiyetlerini perçinlemişlerdi.

Ama "gün olmuş, devran dönmüş" ve "ikili" yanlış ata oynadıklarını fark etmişler ve son anda usta bir manevrayla TRT'ye karşı tavır almışlardı. Manevranın sonuç verip vermeyeceği ise biraz Güzel'in istifasına, biraz referandum sonucuna, biraz da Cumhurbaşkanı'nın tavrına göre belli olacaktı.

Can DÜNDAR

Demokrasiyi, yasakların gölgesinden kurtarmak için yapılması beklenen referandum mücadelesi, sonuçta, "az gelişmiş demokrasimizin iki ünlü babası arasındaki bir mahalle kavgasına," bir bıçkınlık yarışına dönüştü

HAFTANIN OLAYI / REFERANDUM

POLİTİK HEZEYAN

Referandum maratonu finale yaklaştıkça, düzeysizleşen politik üslup halkın büyük tepkisini çekiyor. "Nonoş", "hokkabaz", "şeytan", "psikopat", "cırcır böceği" ve benzeri hakaretleri dinlemekten bıkan vatandaşlar, "Meclis'in bir oturumunda kaldırabileceği yasaklar için bunca paraya zamana,emeğe yazık değil mi?" diyorlar

İktidara geldiğinden beri Yunanistan'la dostluktan söz eden, itidalli, politikasıyla takdir toplayan, hatta Nobel Barış Ödülü'ne heveslendiği söylenen adam, şimdi boynunun damarlarını şişire şişire bağırıyordu: "Mavi,Yunan rengidir, Yunan!"

Ve yine yıllardır sosyalist enternasyonal üyeliği yapmış bir başka adam, bir başka kentte cevap veriyordu: "Nato tatbikatlarına bakın, mavi Türk, turuncu komünist rengidir." Bir başkasına bakılırsa, turuncu "nonoş" rengiydi. Nonoşlukla suçlanan hemen cevabı yapıştırıyordu: "Bazıları nonoş diyorlar. 6 Eylül'de hayır çıkarsa bir tarafları acımayacak mı?"

Ve bu böylece sürüp gidiyordu. Hem de haftalardır...

Küfürlerin en sunturlusu, alayın ve hakaretin en seviyesizi, sataşmanın en adisiyle boğularak geçirdiğimiz haftalardan sonra, artık tüm kamuoyu yaka silkiyordu: Bir demokrasi oylamasını bu kadar düzeysizleştirmeye kimin hakkı vardı?

Yasakların kalkması için referandum adıyla sürdürülen bu mahalle kavgasında neler kullanılmamıştı ki? "Oy vermeyin arıya, teslim olmuş karıya" diyordu DYP sloganları. "Karısına söz geçiremeyen, eşkıyaya ne yazar"dı? El ilanlarında, Zeynep Özal'ın mini etekli resimlerini, Semra Özal'ın Bedreddin Dalan'la yanak yanağa öpüşürken çekilmiş fotoğraflarını basıyorlardı. Ya ANAP'ın el ilanları? Yeri geldiğinde 141-142'yi değiştirmekten, fikir suçu olmaması gerektiğinden söz eden ANAP'lılar, şimdi el ilanlarında "Evet derseniz, Behice Boran, Doğu Perinçek, Abdullah Baştürk affedilecek" temasını baş malzeme olarak kullanıyorlardı. Bu arada bazı milletvekilleri adlarını duyurmak için bütün yaratıcı zekâlarını kullanarak ilginç çıkışlar yapmaktaydılar. Örneğin DYP'den Ali İhsan Elgin, Özal'ın referandumdan sonra kaçacağı iddiasıyla sınır kapılarında önlem isterken, kimileri de sürekli, Özal'ın psikolojik muayeneye sevkini öneriyorlardı. "Kıç üstü, hokkabaz, palyaço, bukalemun, ruh hastası, psikopat, cırcır böceği, mert, namert, mangal yürek," sözleri etrafında sürüp giden bu düelloda bir de renkler savaşı veriliyordu.

Demirel geçerken, Nazilli yakınlarındaki bir kır kahvesinde ağaçların tümü maviye boyanıyor, Son Havadis gazetesi mavi kâğıt kullanmaya başlıyordu. Geçtiğimiz günlerde bir hastanede yapılacak açılış töreni öncesinde, halıların mavi olduğunu gören bir bakanın talimatıyla, bütün halılar ve dekorasyon iki üç saatte değiştirilerek alelacele bulunan turuncu halılar seriliyordu. ANAP Genel Merkezi'nde bayan personele turuncu elbiseler giydirilmişti. Özal'ı Ankara'dan Sivas'a götüren Özel Talya Hava Yolları uçağında hosteslerin eşarbından bluzuna kadar her şey turuncuydu. Ve bir gazetemiz artık çığrından çıkan renk savaşına bir soruyla katılıyordu: "Hosteslerin külotu ne renk?"

Referandum şantajları. "76 yaşında 9 çocuk babasıyım. Hazinenin bana verdiği araziyi referandumda hayır oyu vermezsen geri alırız deniliyor." Niğde'nin Kanatlı köyünden Salim Sönmez adlı yurttaş Vehbi Dinçerler'e dert yanarken böyle diyordu. Referandum öncesi vatandaşların, kurumların yaşadıkları sayısız şantajdan biriydi bu. Devletin en doğal hizmetleri şantaj konusu haline getirilmişti. Köylülün elindeki mahsulün alımı için 7 Eylül bekleniyordu. Özal meydanlarda, "Köylüyü paraya boğacağız, var mı diyecekleri?" diye bağırıyordu ama tabii halk, geçmişe dönüşe hayır diyecek miydi bakalım? Konut sorunu belediyelerin elinde silah olarak tutuluyor, atamalar, tayinler, kararnameler sümenler içinde "hayır"lı sonucu bekliyordu. SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar'ın iddiasına göre, Kocatepe Camii'nin açılışı bile referandum nedeniyle öne alınmıştı.

Beldelerin ilçe yapılması, bazı ilçelerin il statüsüne kavuşturulması vaatleri, hep referandum için dağıtılan mavi boncuklardı.İşte en sonunda, sporseverler de referandum için harekete geçirilmiş ve Kocaeli ile Bursalı hemşerileri referandum öncesinde hoşnut etmek için ligler de karıştırılmıştı.

Referandum şantajlarına bir de referandum kurbanlarını katmak gerekiyordu. Kamuoyunun en yakından tanıdığı kurban, Isparta Emniyet Müdürü Reşat Vural'dı elbette. Aklının başına gelmesi için

Doğu'ya gönderilmesi beklenen Vural'ın yanısıra, Isparta mitinginde yakalanan 17 tutuklu da mahkeme önüne çıkmayı bekliyordu. Bu arada, Samsun'da bir muhtarlıkta işlenen referandum cinayeti maktülünü, Petek otobüsünün biçtiği 20 yurttaşı da referandum kurbanlarından saymak gerekiyordu. "Asıl kurbanlar"' ise, referandumdan sonra verilecekti. "Evet" çıkan illerin ANAP il başkanları topun ağzında olduklarının bilincinde, can havliyle "hayır" için çalışıyorlardı.

TRT'de uzayan izinler. Referandum dönemi, TRT için de zor dönemlerden biri olmuştu. Kameramanlar, muhabirler neyin yasak, neyin serbest olduğu konusunda tereddüte düşüyor, olmadık hatalar yapıyorlardı. Örneğin, Hüsamettin Cindoruk Bursa'da konuşmuş, TRT bu konuşmayı uzun uzun çekmiş ama ekrana sadece vesikalık bir resimle çıkarabilmişti. TRT Haber Dairesi Başkanı Cafer Demiral, olayda bir kasıt olmadığına dair açıklamalar yapmak zorunda kalıyordu. Kimse kusura bakmasındı! Kameramanlar görüntülerin yasak olup olmadığını kestirememişler, kendisini de bulup soramamışlardı. Ayrıca Cafer Demiral, siyasilerin, TRT haber bültenlerini hazırlayanlara ne kadar teşekkür etseler az olacağını söylüyordu. "Ya ekranlarda 'filanca ruh doktorluktur, filanca hokkabazdır' gibi demeçlere yer verseydik ne olurdu, düşünebiliyor musunuz allahaşkına?" diyordu. Referandum döneminde TRT

ANAP'ın referandum için dağıttığı bir el ilanı. Daha 5-6 ay önce "Fikir suçu olmamalıdır" diyen Özal'ın bugün hangi noktaya geldiğinin tipik bir göstergesi

için en dikkati çeken gelişmelerden biri, TRT'nin televizyon dairesindeki hemen hemen tüm yetkililerin izinli olmaları ve bu izinlerini biraz da uzatarak kullanmalarıydı. Başta daire başkanı Demiral olmak üzere, Reyman Somer, Ülkü Angılı, Selma Berksoy, İlhan Ömür gibi birçok isim "keyifle" dinleniyorlardı. Nasıl olsa bir şeyler değişmeyecek miydi? TRT'de sözleşmeli personel kadrosu olarak açılan kadrolara yeni atamalar yapılması gerekiyordu. Ama bu atamalar için de referandum bekleniyordu. Evet çıkarsa evetçiler, hayır çıkarsa hayırcılar bu kadrolara getirilecekti...

Neye mal oldu? Referandumun topluma maliyetini kâğıda döküp hesaplamak tam olarak mümkün değildi elbette. Ama kabaca yapılan hesaplar bile müthişti: Demirel referandumun maliyetinin 16 milyar olduğunu söylüyordu. Sadece seçim kurullarında çalışanlara ödenecek miktar 4,5-5 milyarı buluyordu. Seçmen kütüklerinin yazımında çalışan onbinlerce görevliye ödenen yevmiyeler de işin cabasıydı. ANAP genel saymanı, partisinin harcamalarının 200 milyonu, DYP saymanı da 250 milyonu bulacağını söylüyordu. Ancak bu miktarların içinde, partililerin yaptıkları bağışlar, yardımlar, mahalli harcamalar yoktu. 50 milyon insanın bir gün boyunca eve hapsedilmesinin maliyeti ise hiçbir şekilde hesaplanamazdı.

Peki ne içindi bütün bu çaba? Meclis'in bir günde halledebileceği bir sorunu halletmek, topu topu 50 kişinin siyaset yapma yasağını kaldırmak için...

Nokta, halkın giderek yozlaşan referandum mücadelesine gösterdiği tepkiyi ölçmek için örnek seçtiği bir işyerinde uyguladığı bir mini anket, ibret verici bir sonucu ortaya koyuyordu. Hema adlı 60 kişilik işyerinde kapıcısından genel müdürüne kadar her düzeyde uygulanan anketler, büyük çoğunlukla "sağduyu"da birleşiyordu. Cevaplayıcılarımıza, "Evet mi, hayır mı?" diye sormadık. Bu kördüğüşü, bu küfürler salvosu karşısında neler hissettiklerini sorduk ilk soru olarak. Cevaplayıcılar tek kelimeyle "tiksinti" içindeydiler. 25 yaşlarında iki çocuk annesi bir işçi, isyan içinde şöyle diyordu; "Oy vermeyin arıya, teslim olmuş karıya, diye slogan atıyor düşünebiliyor musunuz? Kimin kadınları böyle aşa-

"Halk adamı olmak bu değildir"

İsmet İnönü döneminin politikacılarından, eski CHP'nin eski Genel Sekreteri Kasım Gülek, referandum çalışmaları sürecinde

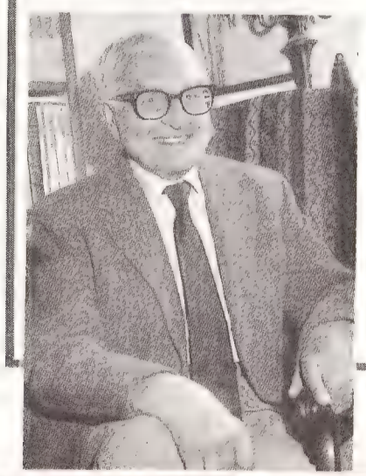

politikacıların tavrı konusundaki* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Günümüz Türk politikasında kullanılan üslubun giderek bayağılaştığı yolunda bir kanı var kamuoyunda. Siz ne dersiniz?

Gülek: Çok üzücü gayet tabii bunlar. Şöyle bir şey hatırlarım. Vaktiyle, İngiliz parlamentosunda üyeler birbirlerine çok ağır şekilde küfür ederlermiş. O vakit şu durumu düzeltmek için şöyle bir çare bulmuşlar, demişlerki, "Bu mecliste söze başlayacak herkes, milletvekilinden bahsederken çok sayın milletvekili diye söze başlayacak." Çok sayın milletvekili, diye söze başlayınca, arkasından küfür etmek mümkün olmuyor. Belki böyle bir kural bizde de koyulsa faydası olur.

Nokta: Günlük politikadaki bu eğilim size göre ne zamandan beri göze batar hale geldi, ağırlık kazandı?

Gülek: Son zamanlarda... Bu kadar kötüsünü görmedim. Geçmişte de zaman zaman politika adamları birbirlerine kötü şeyler söylemişlerdir. Ama son zamanlarda duyduklarımız hakikaten utanç verici.

Nokta: Örneğin, "kıçüstü oturmak", "nonoş", "TIR şoförleri görmesin", "palyaço"... Bu gibi sözcükler neyin göstergesidir? Halk adamı olmanın mı?

Gülek: Halk adamı olmak bu değildir. Halk adamı olmak bu şekilde kötü sözler kullanmak değildir. Türk halkı son derece saygılıdır. Ve birbirine buşekilde hitap etmez. O büyük şehirlerin belli kötü tabakalarının insanları böyle kelimeler kullanır. Türk milletinde katiyen bu yoktur. Türk milleti son derece terbiyeli ve saygılıdır. Gidin bakın, köylü böyle şeyleri katiyen kullanmaz. Onun için halka girme zannediyorlarsa, bu halka girme değildir. Halka karışma katiyen bu değildir. Saygılı olmak, halka girmede birinci şarttır. Halk saygılı insanları ve saygılı konuşmayı sever ve tutar. Bu yanlış halkçılık görüşüdür.

Basının kaleminden "düzeysizlik"

ÇETİN ALTAN (Güneş yazarı)

"Bizdeki siyaset tartışmaları, oy kampanyalarına dönüştüğü an, Sulukule'nin eski düzeyini bir türlü aşamıyor. Turgut Bey bıçkınlık politikasından gelmediği için saldırı gösterileri karşısında soğukkanlılığını bozup, öfkeyle olmadık şeyler söylemeye kalkıyor. Yakında olaylar onu da ister istemez teknik adam olma düzeyinden, aşiret ağası olma düzeyine çekecek..."

İSMAİL CEM (Güneş yazarı)

"Tarih geniş bir perspektiften baktığımızda bize Türk halkının beğenip beğenmesek de son tahlilde de hep olumlu seçimler yaptığını göstermiştir. Onun için çok fazla endişe etmeyelim."

CÜNEYT ARCAYÜREK (Cumhuriyet yazarı)

"Siyasal gerginliğin eyleme dönüşmesini istemeyen sağduyu bu kampanyanın daha da hırçınlaşmasına elbette yanlı olamazdı. Tarafların Kayseri'de gösterdikleri yumuşamaya yönelik girişimlerin aynı düzeyde kalması her açıdan 'Sayısız yararlar' sağlayabilir."

MEHMET BARLAS (Güneş başyazarı)

"Hiç ihtiyaç hissedilmeyen anormal bir siyasal gerginliğin sorumlu kişilerinden biri durumuna düştü Özal... Ama bir yerde de, ülke ve toplum açısından hayırlı oldu bu gerginlik... İnsanların ne kadar uslanmaz ve ne kadar geçmişten ders almaz olduğunu iyice gördük. Anadolu'da siyaset ve rekabet, tarihin başlangıcından beri insafsızcadır... Öfkeye, kan da karışır. Özal'a tavsiyemiz, artık bu kısır çemberin dışına çıkması ve topluma örnek olmasıdır."

GÜNGÖR MENGİ (Sabah yazarı)

"Semra Hanım'a açık mektup...
Eşinizin sinirleri, sağlığı için kumar sayılabilecek bir gerginliğe ulaştı. Hoşgörülü, barışçı, soğukkanlı tonton adam gitti, hırslı ve hınçlı bir Özal geldi. 'Sivil Paşa' yakıştırmalarına hak verdirecek bir tavırla polislere taarruz emri vermek ne demek? Turgut Bey'i ikna edin... Bu tehlikeli inatlaşmadan vazgeçirin... Çünkü Turgut Bey size ne kadar lazımsa, memlekete de o kadar lazım. Unutmayın!.."

ğılama, hakaret etmeye hakkı var?''

Bir başkası ise şöyle diyor: ''Vallahi, ben artık çocuklara gazeteyi göstermiyorum. Gelip gelip soruyorlar; psikopat nedir, nonoş ne demektir diye. Çocuklara böyle örnek oluyorlar işte.''

Düzeysizlik konusunda, liderlerden dördü de olumsuz puan almışlardı halktan ama, Özal 28 oyla başta geliyor, onu 21 oyla Demirel, 6 oyla Ecevit ve 5 oyla İnönü izliyordu. Bir başka sorumuzu, ''Siyasi yasakların kalkması için referandum yapılması yerine, Meclis'in 1 Eylül'de toplanıp konuyu halletmesi formülüne ne diyorsunuz?'' sorusuna yüzde 73 oranında ''evet'' cevabı alıyorduk. Geri kalan yüzde 27'si ise, referandumu tercih ettiğinden değil, bunca zahmet ve masraftan sonra artık geri dönülemeyeceğini düşündüğünden referandum yapılsın diyordu yalnızca.

Kısacası, küçük bir kamuoyu yoklaması bile, halkın sağduyusu ile, doğru ile yanlışı şaşmaz bir biçimde ayırt ettiğini ve herkese notunu verdiğini ortaya koyuyordu.

Peki, kitlelerin de büyük bir tepkisini çeken bu yozlaşma nereden kaynaklanıyordu? Neden politikacılarımız, politik mücadele adına böylesi bir düzeysizliğe kayıyorlardı?

Makyavelizm egemen olunca... ''Geçmişle karşılaştırırsak, son yıllarda alıp başını giden pragmatizm ve yararcılık felsefeleri bizim politik değerler sistemimizin çöküntüsüne yol açtı'' diyordu Doç. Necla Arat. Arat'a göre, politika alanında giderek erdemli davranışlardan uzaklaşılması şöyle bir seyir izlemişti: Başlangıçta, yani 1980 sonrasında yeni bir politika anlayışının kapıları aralanmıştı. Soğukkanlılık, rasyonalizm ve yeni çağın altın makyavelizm unutulmuştu bu arada. İşte son günlerde, bu unutulmuş kavramın siyaset sahnesindeki zaferine şahit oluyorduk yeniden. Amaca varmak için her yol mübahtır diyen makyavelistler, iki üç yıldır egemenliğini sürdüren rasyonaliteyi altüst etmişler, kaba,şoven duyguları açığa çıkarmışlardır.

Politik mücadelenin son referandumda indiği acıklı düzey, birçok sosyal siyasetçi ve sosyolog için de incelenmeye değer bir olguydu.

Aslında Türkiye, iki geleneksel politik üslup dışında yeni ve çağdaş bir politik üslup yaratamamanın sı-

RAUF TAMER (Tercüman yazarı)

''Söz düellosu kişisel sataşmalara döndü... Siyasetin en gergin olduğu yıllarda bile sağ-sol mücadelesi böylesine rencide edici değildi.''

YAVUZ DONAT (Tercüman yazarı)

''Demirel'in 'Evet'lerle dolu konuşmalarını dinlerken düşünüyorum... Ya Özal da 'Evet' diye konuşsaydı ne olurdu? Demirel meydanları böyle sarabilir miydi? 'Yumruk gibi' sözler edebilir miydi? Sanmıyorum... Çok sıkıntıya girerdi. Çok... Ve siyasi ortam böyle sertleşmezdi tabii.''

UĞUR MUMCU (Cumhuriyet yazarı)

''Az gelişmiş demokrasimizin iki ünlü babası arasındaki mahalle kavgası, artık iyice kızıştı. Bu iki baba arasındaki kavgaya 'amcalar' ve amcaların şirketleri de karıştı.''

kıntısını çekiyor diyordu birçok siyaset bilimci. Bu üsluplardan ilki, tek parti CHP'sinden miras kalan, bürokratik, halka soğuk, elitist bir siyasi üsluptu. DP hareketi ile birlikte siyasi hayatımıza giren ikinci üslupsa birinciye tepki içinde gelişen ''halka inmek'' için bol demagojiye ve belâgate dayanan ''popülist'' üsluptu. İşte siyasilerimiz,döneme göre, bu ikisi arasında gidip geliyor, kâh ağır,oturaklı, ciddi devlet adamı kılığına giriyor, kâh yumruklarını masaya indirip, kasket giyip mahalli ağızla konuşuyorlardı. Özellikle siyasi katılımın gündeme geldiği seçim gibi dönemlerde popülizmin ve bu arada düzeysizliğin had safhaya ulaştığı dönemler yaşanıyordu. Oysa Batı,artık teknokratik iktidarlarla birlikte yeni bir üslup geliştirmişti. Gerçeklere, rakamlara dayanan, halka ne verip ne veremeyeceğini kesin ifadelerle ortaya koyan, başarıları olduğu kadar olumsuzluklara da işaret eden bu yeni tarzı, Özal bir ara dener gibi olduysa da, çabuk uzaklaşmış ve ''geniş kitlelerin anlayacağı dilden konuşma'' yanılgısıyla aynı batağa sapmıştı.

İşte siyaset bilimcilere göre en büyük yanılgı da zaten buradaydı. Çünkü, ''kitlelerin hoşlanacağı ve etkileneceği'' sanılan aslında kitleleri küçümsemekten kaynaklanan bu üslup, kitlelerin nefretini toplamaktan başka bir şeye yaramıyordu.

Yapılan kamuoyu yoklamaları, sandıktan evet çıkacağı işaretini veriyordu. Ama bütün politikacıların bilmesi gereken gerçek şuydu ki, bu sonuç, ne o ''Yunan mavisi'', ''nonoş turuncusu'' propagandalarının, ne de ''psikopat'', ''hokkabaz'' suçlamalarının etkisiyle olacaktı. Türk halkı, yaratılan bu olumsuz havanın etkisine rağmen, seçme hakkının sınırlamasına karşı çıkmak için gidecekti sandık başına. Ve eğer tahminler doğruysa, yasaksız bir Türkiye isteğini ortaya koyacak, bütün dünya önünde demokrasi sınavını başarıyla verecekti. Ama Türk politikacıları için aynı başarıdan söz etmek zordu. Referandum sınavı, Türk politikacıları için gerçek anlamda bir hezimet olmuştu..

Başarılı bir bankacı ALKENT'i seçti.

Hüsnü ÖZYEĞİN, bankacı

Hüsnü Özyeğin, 1944 doğumlu başarılı bir bankacı. Orta öğrenimini Robert Kolej'de tamamlayan Özyeğin, Oregon State University'den inşaat mühendisliği lisansını almış ve Harvard Business School'da iş idaresi alanında lisans-üstü eğitim yapmıştır. Amerika'da IBM, Arthur D.Little gibi şirketlerde çeşitli görevler alan Özyeğin, Türkiye'ye döndükten kısa bir süre sonra, 32 yaşında Pamukbank'a genel müdür olmuştur. En son Yapı ve Kredi Bankası genel müdürüyken yeni atılımlarından dolayı bu görevinden ayrılmıştır.

Kendisi iş hayatıyla olduğu kadar çeşitli sosyal faaliyetlerle de yakından ilgili. Amerikan Hastanesi, Hisar Eğitim Vakfı, Aile Sağlığı ve Nüfus Planlama Vakfı, İstanbul Kültür ve Eğitim Vakfı gibi kurumların da yönetim kurulu üyeliğini yapıyor. Ayrıca, Robert Kolej'in ve özel klüplerin basketbol, voleybol ve futbol takımlarında da oynamış bir kişi. Sporu bırakmamış tabii, halen büyük bir zevkle tenis oynuyor, kayak yapıyor. İş hayatı ve tarihle ilgili kitapları okumaktan hoşlanıyor. Evli, iki çocuk babası.

Kısacası, öğrenci derneği başkanlığından banka yöneticiliğine, sporculuktan vakıf yöneticiliğine kadar, Hüsnü Özyeğin'in hayatı başarılarla dolu. **Tıpkı diğer ALKENT sakinleri gibi.** ALKENT'i daha proje aşamasında seçen Özyeğin, bu seçimini üç nedene bağlıyor:

ALARKO'ya duyduğu güven, ALKENT sakinlerinin özellikleri ve ALKENT'ten daire almanın iyi bir yatırım olması. Aynı zamanda inşaat mühendisi olan Özyeğin, ALARKO'nun gerçekleştirdiği diğer siteleri de daha önceden gezip görmüş.

Hüsnü Özyeğin... Başarılı bir bankacı, mutlu bir aile babası. Mutlu bir yaşam ve çocuklarının iyi bir çevrede yetişmesi için ALKENT'in Akasya bloklarından bir daire seçti. Mutlu bir yaşam için ALKENT'i seçen diğer kişiler gibi...

ALKENT
BAHÇEŞEHİR
MUTLU ŞEHİR

ALARKO ALKENT Tepecik Yolu, ETİLER-İSTANBUL Tel: 163 19 25/163 81 43-44

Özel Sayfalar / Special Pages

BİR SAYIM

Nüfus kaçakları tek tek ele geçiyor

Doğu, Güney ve Güneydoğu illerinde sessiz sedasız bir sayım sürdürülüyor. Hem de tam 4 yıldır. 1983'te başlanan bu sayım, nüfus kütüklerine şimdiye değin kaydedilmeyenlerle ilgili. 1981'de çıkartılan "Saklı Nüfusları Af" kanunu uyarınca yürütülen sayım çalışmalarında ele geçenlerin yani ilk kez nüfusa kaydedilenlerin sayısının 34.260'ı bulduğu öğrenildi. Taramalar sırasında 65 yaşına geldiği halde askerlik yapmamış olanlara rastlandığı gibi, ilkokulu bitirdiği halde diploma almamış olanlara da rastlanıyor. Adana'da daha çok tarım işçileri arasında rastlanan nüfus kaçakları, Güneydoğu illerine bağlı mezra ve köylerde kız çocuğu olarak ortaya çıkıyor. Örneğin 17 çocuğu olan bir kadın sadece üç erkek çocuğu için nüfus cüzdanı alırken ne kendisi ne de kız çocukları için nüfus cüzdanına gerek duymuyor. Sayım yetkilileri cüzdansızların sayılarının yüzbinleri bulduğunu sanıyoruz diyorlar.

Sizi gidi cüzdansızlar sizi

BİR PORTRE

Orhan Kabibay

Bir tartışma sonucu beylik tabancasıyla üvey oğlunu vurunca kamuoyunda yeniden gündeme geldi... Bir zamanların önde gelen simalarından biri olan Kabibay, CHP senatörlüğü günlerinden sonra köşesine çekilmişti. Yakın arkadaşı, eski tabii senatör Suphi Karaman bile kendisini bir yıldır görmediğini söylüyordu. Eşi felçliydi, üvey oğluyla anlaşamıyordu. Kamu sektöründe yönetim kurulu üyeliğinde bulunmuş, sonra evine kapanmıştı.

Kabibay altmış dokuz yaşında. 27 Mayıs'ın güçlü kurmay yarbayı. Davutpaşa zırhlı birlikler komutanı olarak ihtilalin İstanbul'daki kilit adamlarından biriydi. Bir süre sonra kendisini Cemal Gürsel'e ters düşen "14'ler Grubu" arasında buldu ve Brüksel'e "sürgün"e gönderildi. Yurda döndüğünde Orhan Erkanlı ve İrfan Solmazer ile birlikte politikaya atılan Kabibay, CHP milletvekilliği ve senatörlüğü yapmış, zaman zaman partisiyle de ters düştüğü olmuştu... Meclis'te AP milletvekilleri ile bir tartışma sırasında tabancasını çekip kürsüye yürüdüğünü hatırlayanlar, Kabibay'ın sert kişiliğinin bu kez bir aile kavgasında öne çıktığını söylediler... Şimdi on beş yıl hapsi isteniyor!

Bartın Cezaevi'nin ülkücüleri

BİR TALEP

"Bizi tahliye edin vuruşalım"

Cezaevlerinden tahliye ya da firar için yöntem üretmekte bizim üstümüze herhalde bir başka millet daha yoktur. Bu girişimci ve yaratıcı ruhun son örneğini de Bartın Özel Tip Kapalı Cezaevi'ndeki "Ülkücü" mahkûmlar verdi. "Devlete karşı küskünüz" diyen ülkücü mahkûmlar 12 Eylül şartları doğarsa yeniden tetik çekeceklerini belirtmekle kalmayıp bir de şunu söylüyorlardı: "Bizi tahliye edin, gidip PKK'ya karşı vuruşalım." Müebbet mahkûm Muhsin Uyanık aynen şöyle konuşuyordu: "Biz insan kesmeyiz. Biz insanları katleden ideolojiye karşıyız. Biz onları keseriz. Onlara tetik çekeriz." Sonuç itibariyle ülkücü mahkûmlar yasaklı liderlerin kendilerini de unutmamalarını istiyorlardı. Ne demişler isteyenin bir yüzü...

HAFTANIN İNCİSİ

"Son günlerde iyice kitapsız bir memleket haline geldik."

Can Yücel

KISA... KISA...

• **Semra Özal ile çatışmasıyla ünlenen** Karlsruhe eski Konsolosu Bilge Erol törenle MÇP'ye üye oldu. Erol, "Bismillah" deyip başvuru formunu imzaladıktan sonra da "Sayın başbuğ ne görev verirse yaparım" dedi...

• **Borsada beklenen kriz,** "mikro" düzeyde gerçekleşti... Kamu hisselerinin satılacağı haberi, günde üç milyar liraya kadar yükselmiş iş hacmini altı yüz milyona düşürdü. Aracı ve yatırımcılar arasında moral bozukluğu gözleniyor.

BİR FOTOĞRAF

SENİ GİDİ UYANIK KEMANCI!... Özür dilerim, geciktim, fakat kendime güvenli bir yoool seçtiiim... Bankerzedelerin acı-tatlı anılarla çok çok iyi bildikleri bu reklam "jingle"ı, yılbaşından önce yeniden ekranlara gelebilir... Ücret karşılığı sanatlarını icra etmekten başka hiçbir "günahları" olmayan, ama Kastelli'nin İsviçre'ye kaçtığı o 1982 yazında evlerinden sokağa çıkamaz hale gelen, taşa tutulan, hakarete uğrayan Yeşilçam'ın ağır topları Fikret Hakan, Ekrem Bora, Cüneyt Arkın, İzzet Günay, Orhan Günşiray, Eşref Kolçak ve Selma Güneri, bu kez de Kastel İnşaat şirketinin reklam filmlerinde yeniden biraraya geliyorlar... Bakalım o ünlü güvenli yol bu kez nereye çıkacak? Yoksa gene "Roma'ya" mı?

(SABAH'tan)

BASINDAN YORUMLAR

1957 günleri...

Sonuç "evet" çıktığı takdirde eskiler ilk genel seçimi bir kördövüşüne süratle dönüştürecekler ve bütün normal verileri tersyüz edeceklerdir. Geçici dördüncü maddenin kalkmasını halk tarafından 12 Eylül'ün ve Cumhurbaşkanı seçiminin reddi diye değerlendireceklerdir. Seçim kampanyalarını bunun üzerine bina edeceklerdir. Sonuç "hayır" çıktığı takdirde ise Özal kendisine ve partisine 1957 sonrası Menderes'inin akıbetini biraz daha çabuk hazırlayacaktır. Şimdiden bütün fütursuzlukları mümkün sanan ve doludizgin giden, etrafı ciddiyetsizlerle dolu, devlet ağırlığını her alanda en alt düzeye indirmiş Başbakan ve ANAP Genel Başkanı tamamiyle tutulmaz hale gelecektir. Son olarak futbolu neye çevirdiği ortadadır.

Böyle gideceği bir genel seçimi kazanır mı?

Muhtemelen hayır.

Ama iki taraflı bu havada gidilecek bir genel seçim ne ülkeye, ne demokrasiye bir hayır getirecektir. Demirel ile Özal'ın birbirleri hakkında kullandıkları sözler seviyenin de bir işaretidir.

Metin Toker, 23 Ağustos Milliyet

EMRE ULAŞ / NOKTA

Bülent Bölükbaşı

Nedense Ecevit'i birden Osman Bölükbaşı'ya benzettim. Bölükbaşı, 1950 öncesi ile 60 sonrasının hiç şüphesiz en parlak konuşmacısıydı. Kendi deyişi ile "Kelebek gibi uçan arı gibi sokan" Bölükbaşı, böyle toplantılarda, "Perde önünde evliya, perde arkasında eşkıya" gibi sözcüklerle iktidarlara eleştiri yağmuru yağdırır, siyasal tekerlemelerle süslediği konuşmaları ile de espri fırtınaları estirirdi.

Halk, Bölükbaşı'ya bayılırdı. Alanlar alkıştan inlerdi. Oylar mı? Oylar da başka partilere giderdi!

Ecevit de tıpkı Bölükbaşı gibi Özal ile ilgili tekerlemeler sıralıyor.. Halk alkışlıyor... Ecevit, tıpkı Bölükbaşı gibi kendi kişiliğinden söz ediyor, halk alkışlıyor. Demokrasi uğruna katlandığı özverileri anlatıyor... Halk alkışlıyor. (...)

1973 seçimlerinde, dağlara taşlara "Umudumuz Ecevit" yazanların kaçta kaçı bugün Ecevit'le beraberdir? Kim küstürmüştür bu insanları? Niçin küstürülmüşler? Niçin itilmişler? Niçin suçlanmışlardır?

Eğer Ecevit o eski Ecevit olsa, Ödemiş'e 150 araçla değil, belki binlerce traktörle, kamyonla ve araçla girilir, yer yerinden oynardı. Ecevit 1974'lerin Ecevit'i olsaydı, Ayvalık'ta insanlardan oluşan dalgalar sahillerde yankılanırdı.

1973 yılından 1987 yılına kadar sol kadrolar kaç yıl gerilediler? Bu yılgınlık, bu bölünmüşlük, bu dağınıklık neden?

Bugün gündemde sol yok. Sosyalist sol hiç yok. Sosyal demokrat sol ise ikiye bölünmüş durumda. Sağ, yine sağın seçeneği olmuş. ANAP'a karşı DYP, Özal'a karşı Demirel...

Türkiye'yi böyle bir kısırdöngüye sürüklemenin sorumluluğu kendisine "solcu, sosyal demokrat, sosyalist" diyen ve dedirten herkesin omuzlarındadır. Evet herkesin!

Uğur Mumcu, 23 Ağustos Cumhuriyet

Gorbaçov Kızıl Meydan'da toplanan Kırım Tatarlarıyla görüşmekten kaçınmıştı

SOVYETLER BİRLİĞİ / BAŞKALDIRAN CUMHURİYETLER

Kremlin'in Ruslaştıramadıkları

Önce Kazaklar ayaklandı. Onları Kırım Tatarları izledi. Geçtiğimiz hafta ise Üç Baltık Cumhuriyeti onlara katılınca Gorbaçov'un uluslar politikası sorgulanmaya başlandı

Gorbaçov gibi bir devlet adamı nasıl olurdu da böyle bir hata yapardı? Yoksa "Bugün Sovyetler Birliği diye adlandırdığımız Rusya" sözünü bilinçli olarak mı sarf etmişti. Nasıl 15 cumhuriyetin bulunduğu, 100'e yakın ulusun yaşadığı ülkeyi Rusya ile özdeşleştirebilmişti? Bu tavır partinin başına geçtiğinden itibaren titizlikle uygulamaya çalıştığı "glasnost" politikasıyla bağdaşır mıydı?

Sovyet liderinin geçen yıl ekim ayında Ukrayna'nın başkenti Kiev'de yaptığı konuşmada, Rusya'yı Sovyetler Birliği ile özdeşleştirmesi ister istemez birçok Sovyet vatandaşının kafasında bu soruların uyanmasına yol açmıştı. Ziyaretin üzerinden iki-üç ay geçmeden Kazakistan'da baş gösteren ve milliyetçi özellik taşıyan olaylar, temmuz ayında Kırım Tatarlarının Kızıl Meydan'daki milliyetçi gösterileri ve son olarak geçtiğimiz hafta içersinde Üç Baltık Cumhuriyeti'nin başkentlerindeki aynı eğilimdeki gösteriler Gorbaçov yönetiminin ülkedeki uluslara yönelik politikasının yeniden sorgulanmasına neden oluyordu.

Gorbaçov'un "uluslar" politikasında attığı en önemli adım şüphesiz Brejnev döneminde aşırı Rus milliyetçisi yöneticiler tarafından yetkileri elinden alınan eski propaganda sorumlularından Yakovlev'e kaybettiği itibarını yeniden kendisine iade etmesiydi. Şu anda partinin Gorbaçov'dan sonra "iki numaralı adamı" olarak tanınan Aleksandr Yakolev, işbaşına geldiğinden beri, cumhuriyetlerde yaşıyan ulusların kültürel kimliklerinin yitirilmemesi yolunda bir politika izlemeye çalışıyordu.

Ama bir taraftan cumhuriyetlerin ulusal varlıklarına saygı göstererek Brejnev döneminin şoven uygulamalarına son vermek isteyen yeni yönetim, diğer taraftan bazı uygulamalarla eski dönemi neredeyse mumla aratıyordu. Gorbaçov'un işbaşına geldiği 1985 yılından bu yana, özellikle Müslüman cumhuriyetlerdeki yüksek bürokratlar yerlerinden alınarak yerlerine Rus asıllı görevliler getiriliyordu. Bunun en tipik örneği ise, geçtiğimiz yıl Kazakistan'da yaşanmış, parti birinci sekreterliğine Rus asıllı Kolbin getirilmiş ve olaylar başlamıştı.

Sovyet lideri, birkaç ay önce Letonya'nın başkenti Riga'da halkla görüşmüştü

Gorbaçov döneminin cumhuriyetlerde tepki gören bir diğer uygulaması ise, okul kitaplarının 52 dilde yayınlandığı, radyonun 67 dilde yayın yaptığı ülkede iletişim zorluklarını ortadan kaldırmak için, Rusçayı herkesin anlayıp konuştuğu dil haline getirmek için, her zamankinden daha ciddi bir siyaset izlemesiydi. Sovyetler'deki üst düzey yöneticilerin hemen hemen hepsi, bu tür bir politikayı desteklediklerini söylemekten çekinmemişlerdi.

Ama uluslararası politika uzmanlarının üzerlerinde birleştikleri nokta, milliyetçi ayaklanmaların esas olarak "glasnost" politikasının getirdiği özgürlük havasından kaynaklandığı idi. Yeni Sovyet yöneticilerinin milliyetçi gösterilere tepkileri, en azından Brejnev dönemindekine göre oldukça hafifti ve gösterilere karşı hemen hemen hiç dava açılmamış olması bunun kanıtı olarak görülüyordu.

Aydın DEMİRER

Stalin dönemi karanlıkta mı kalacak?

Cumhuriyetlerdeki milliyetçi hareketlerin çoğunun kökeni Stalin dönemine gidiyor. Baltık Cumhuriyetleri, Stalin döneminde Nazilerle imzalanan anlaşmayı protesto etmek için gösterilere gitmişlerdi. Kırım Tatarları ise, Stalin döneminde gönderildikleri sürgünden artık geri dönmek istiyorlardı.

Peki acaba Stalin döneminde yapılanlar bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkartılabilecek mi? Sovyetler'de bu yıl yayın hayatına atılan Glasnost gazetesinin iddiasına göre, bu olanaksız. Çünkü Stalin dönemine ait 5 bin dosya, devlet ileri gelenleri tarafından "koyacak yer olmadığı" bahanesiyle yakılarak imha edilmiş. Yakma işlemi 1960 ve 1970'li yıllarda gerçekleştirilmiş. Belgelerin yakıldığı yer ise Devlet Yüksek Mahkemesi'nin büyük şöminesi. Gazete, birçok Sovyet tarihçisinin bu olayı bildiklerini ama söylemeye cesaret edemediklerini de yazmayı ihmal etmiyor.

Stalin

Gorbaçov dönemindeki ulusçu ayaklanmalar

Başkaldıran uluslar	Başkaldırının nedeni	Olaylar	Sonuç
KAZAKLAR	Kazakistan Cumhuriyeti Komünist Partisi lideri Kunaev'in görevinden alınarak yerine Rus asıllı Gennady Kolbin'in getirilmesi.	19.12.1987 tarihinde sayıları 3 bini bulan öğrencilerin gösterisiyle başlayan olaylar kısa sürede genişledi. Otomobiller ve bir mağaza ateşe verildi, resmi daireler işgal edilmek istendi.	Kremlin yatıştırıcı bir politika izlemeyi tercih etti. Komünist Parti'nin yeni lideri Kolbin, olayların merkezi olan okulları ziyaret ederek öğrencilerle görüştü.
KIRIM TATARLARI	İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilerle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle 1944'te Stalin tarafından anayurtlarından Urallar'a sürülmeleri, Tatar Cumhuriyeti'nin lağvedilerek Ural Cumhuriyeti'ne bağlanması ve bu durumun bugüne kadar sürmesi.	26.7.1987 tarihinde sayıları bini bulan Kırımlı Tatarlar, ellerinde Gorbaçov ve Lenin'in resimleri bulunan pankartlar olduğu halde Kızıl Meydan'da gösteri yaptılar.	Göstericiler Cumhurbaşkanı Gromiko ile görüştürüldüler. Gromiko konunun karışık bir sorun olduğunu söyledi. Direniş liderleri, Orta Asya'da yaşadıkları kentlere gönderildiler.
ESTONLAR LETONLAR LİTVANLAR	Estonya, Letonya ve Litvanya'nın bağımsızlıklarını kaybetmeleriyle sonuçlanan Alman-Sovyet Paktı'nın 48. yıldönümü olması.	Her üç ülkenin başkentinde de kalabalık gruplar gösteri yaptı. En önemli gösteriler Letonya'nın başkenti Riga'da oldu. Sayıları 10 bini bulan göstericiler, başkentteki özgürlük anıtında tören yaptılar.	TASS Ajansı ve Pravda göstericilerin Sovyetler Birliği'nin ideolojik düşmanlarınca kışkırtıldığını söyledi ve hareketin liderlerinden birinin "faşist", diğerininse bir "hooligan" olduğunu söyledi.

SACCO İLE VANZETTİ EFSANESİ'NİN YILDÖNÜMÜ

"Adaleti çarmıha gerdiler"

Onlar iki yoksul göçmendiler. Üstelik "başbelası birer kızıl"dılar. Bir gün, kanlı bir soygunun failleri olarak yakalandılar. Suçsuzluklarını kanıtlayan bütün deliller yok sayıldı, çünkü ilahlara kurban lazımdı ve katledilmeleri vacipti.

Mahkûm ağır fakat vakur adımlarla, görevlilerin ve izleyicilerin dehşet dolu bakışları arasında elektrikli sandalyeye doğru ilerliyordu. Büyük bir sükûnetle, birkaç saniye sonra yaşamına son verecek alete oturdu. Elektrotlar yerleştirilirken gözlerini uzağa dikti. Kimse onunla göz göze gelmek istemiyor, sanki elektrik akımı onların vücudunda dolaşıyordu. İki bin voltluk kuvvet bedenini birdenbire sarstığında, hafifçe "mamma" diyebildi. Hapishane ışıkları birkaç saniye için karardı. Ortalık yeniden aydınlandığında o artık yaşamıyordu.

Sacco ve Vanzetti Amerika'ya hürriyet ve kardeşlik bulmak umuduyla göç etmişlerdi Önyargı ve adaletsizlik buldular

Sonra diğer genç adam ilerledi sandalyeye doğru. Başı dimdik yukarda, sakindi. Kendisinden bakışlarını kaçıranların yüzüne baktı tek tek. Görevlilerin elini sıktı ve "hiçbir zaman suç işlemedim, ben masumum yine de bana acı çektiren herkesi affediyorum" dedi. Sonra büyük bir gönül rahatlığıyla sandalyeye oturdu. Kimi gözlerini kapadı, kimi başını çevirdi. Hapishane ışıkları yeniden zayıfladı. Tekrar kuvvetlendiğinde o da artık hayatta değildi.

Bundan tam 60 yıl önce, 23 Ağustos'ta, saat gece yarısını birkaç dakika geçerken, ölüme bu denli rahat giden bu iki genç adam Sacco ve Vanzetti idi. 7 yıl boyunca adaletle pençeleşm işlerdi. Tarafsızlığı kuşku götüren bir yargılama sonucunda ölüme mahkûm edilmişlerdi ama milyonlarca insan suçsuzluklarına yürekten inanıyordu. Öldüklerinde onlar artık bir efsaneydiler. "Kardeşlik, özgürlük ve adalet ülkesi" efsanesinin yıkıntıları üzerinde yükselerek beş kıtada yankılanan bir direniş efsanesi...

İnfazın gerçekleştirildiği gün, Amerika'nın her yanında milyonlarca insanın katıldığı protesto eylemleri bir anda ülkeyi kasıp kavuran bir fırtınaya dönüşmüştü. İşçiler, öğrenciler, orta ve hatta üst sınıf mensupları adalet için ayaklanmışlardı. Günlerce süren gösterilerde "Adaleti çarmıha gerdiler. 23 Ağustos 1927'yi unutmayın" yazılı pankartlar taşınmıştı. Binlerce kişinin tutuklanması bu kızgın insanları durduramıyordu. Protesto eylemleri okyanusları da aşarak Avrupa kentlerine sıçrayacaktı. Amerikan elçiliklerine saldırıya uğrayacak, Amerikan arabaları yakılacak, yollarda barikatlar kurulacaktı. Sacco ve Vanzetti'nin adları artık ölümsüzlerin arasına girmişti. Onlar için şiirler, romanlar yazılacak, şarkılar söylenecek, tiyatro eserleri sahneye konacak, filmler çevrilecekti. Milyonlarca insan her yıl 23 Ağustos'ta onları yeniden anacaktı.

İdamları durdurmak için Amerika'nın her yanında binlerce gösteri düzenlenmişti (solda) 29 Ağustos 1927. Binlerce insanın katıldığı cenaze töreni, sonradan ülke çapında yayılan protesto eylemlerine dönüşecekti

Bir hukuk garibesi. Onların hikâyesi 1920 yılının nisanında başlamıştı. Silahlı beş soyguncu, Massachusetts eyaletindeki bir şirketin 16 bin dolarını çalıyordu. Olay sırasında veznedar ve bekçi, haydutlar tarafından öldürülmüştü. Üç hafta sonra polis, soygunun zanlıları olarak iki kişiyi tutuklayacaktı. Bunlar İtalyan göçmeni Sacco ve Vanzetti idi. Sanıkların tanıklar tarafından teşhisi o güne kadar hiç görülmemiş bir şekilde gerçekleşmişti. Tanıklar suçluları birçok kişinin arasından seçip bulmak yerine, polisin kendilerine gösterdiği kişileri "teşhis" etmişlerdi. Bir tanığın ise Vanzetti'yi bir göçmen gibi koşma şeklinden tanıdığını açıklaması, suçluların ne şekilde teşhis edildiğinin iyi bir göstergesiydi. Polisin ve savcının çabalarıyla bulunan gülünç tanıklıklar sonucunda Sacco ve Vanzetti 14 Temmuz 1921'de ölüme mahkûm edilmişti. Savunma makamının mahkeme huzuruna getirdiği ve iki İtalya'nın suçsuzluğunu kanıtlayan tam 107 tanığın ifadeleri ise yine gülünç iddialarla yargıç tarafından reddediliyordu.

Bundan sonra Sacco ve Vanzetti için 6 yıl sürecek yeni bir çile dönemi başlıyordu. Ölüm hükmünün gerçekleşmesi yeni bulgularla sürekli erteleniyordu ama yargıç, iki arkadaşın daha ilk yakalandıkları an verdiği önyargılı kararda bir türlü dönmüyordu.

Hem kızıl, hem göçmen. Aslında bütün bu önyargılar ve onları mahkûm etmek için harcanan çaba, o günün Amerikan toplumunda bir tesadüf değildi. Bir ayakkabı fabrikasında işçilik yapan Nicola Sacco ve seyyar balıkçılıkla hayatını kazanan Bartolomeo Vanzetti anarşizmi benimsemiş iki aktif militandı. "Kapitalist düzenin haksız ve çürümüş kurumlarına" karşı mücadele ettikleri için polis tarafından çoktan fişlenmişlerdi. O dönemde Amerika'da hiç görülmemiş sosyal çalkantılar yaşanıyordu. Birbirinin ardından patlayan işçi eylemlerinin yanısıra ülke birçok şiddet olayına da sahne oluyordu. Polisin sokaklarda yürüttüğü "kızıl" avı ülkeyi bir cadı kazanına çevirmiş, ve toplumsal bir histeriye dönüşmüştü. Wall Street Journal gibi ciddi gazeteler bile "Lenin ve Troçki geliyor" diye manşet atabiliyordu.

Bunun yanısıra, ülkede göçmenler aleyhine de bir cadı kazanı kaynatılıyordu. Bir zamanlar, hürriyet ve kardeşlik için Amerika'ya sığınan göçmenlerin çocukları artık yeni göçmen istemiyorlardı. Özellikle Akdeniz kökenlilerin ülkeye girişi kısıtlanıyor ve bunlar toplumun en alt tabakası olarak görülüyorlardı. İşte bu nedenle Sacco ve Vanzetti'nin hiçbir şansları yoktu. Hem "kızıl"dılar hem de İtalyan...

1926'da Madeiros adlı bir idam mahkûmunun, soygun ve cinayetin kendisinin de içinde bulunduğu bir gangster çetesi tarafından gerçekleştirildiğini itiraf etmesi bile bu iki "kızıl" göçmeni kurtaramayacaktı. Yargıç, davanın yeniden görülmesini bütün dünyayı hayrete düşürecek bir biçimde reddedecekti. Amerika'nın ve dünyanın her yanından gelen infazı durdurma çağrılarına, yüzbinlerce imzalı dilekçelere, ünlü yazar ve aydınların açtığı kampanyalara kulaklar tıkanacaktı. Artık Sacco ve Vanzetti'yi hiçbir şey kurtaramazdı. Adalet Bakanlığı da çoktan kararını vermiş ve yerel mahkeme ile işbirliği içine girmişti. Bu iki "kızıl" göçmenden kurtulmanın tek yolu onları yok etmekti. İlahlar kurban istiyordu ve bu kurbanlar verilmişti●

İŞTE Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

İŞTE DÜNYA...

İTALYA / BAŞBAKAN GORİA'NIN BASINLA SAVAŞI

Süperstar'dan Mavi Sakal'a

Bir ay kadar önce başbakanlığa getirildiğinde İtalyan gazete ve dergileri tarafından "süperstar" olarak nitelendirilen Goria, özel hayatıyla fazlaca uğraşıldığı gerekçesiyle basına savaş açınca adı ünlü cani "Mavi Sakal" ile anılır oldu.

"Bütün yayın organlarını, özel hayatımla ilgili yazılarda olağanüstü dikkatli davranmaya davet ediyorum çünkü, huzur dolu, eski sakin hayatını sürdürmek ailemin hakkıdır. Basından daha fazla ciddiyet rica ediyorum. Yoksa.." İtalya'nın önde gelen gazete ve dergilerinin genel müdürleri, kendi adlarına gönderilen "Başbakan Goria" imzalı mektupları okuduklarında çileden çıkmışlardı. Daha bir hafta öncesinde, Valtellina sel felaketi bölgesini dolaşırken, başbakan yine tehditkâr bir ifadeyle, "eğer gerçekten hayati bir tehlike varsa yazın, ortalığı velveleye vermeyin" sözlerine içerlemişler ama seslerini çıkartamamışlardı. Ama artık bu kadarı fazlaydı. Yeni başbakana, haddini bildirme vakti gelmişti.

İtalya'nın çiçeği burnunda başbakanına basın tarafından salvo atışı böyle başlamıştı. Eski dosyalar birer birer raflardan indiriliyordu: Goria hemen kendine gelmeliydi. Yoksa kendisinin aslında bir kukla olduğunu, hükümetin iplerinin aslında Hıristiyan Demokrat Parti Başkanı De Mita'nın tuttuğunu açıklarlardı. Üstelik herkes, Goria'nın, bakanların seçiminde en küçük bir ağırlığının olmadığını bilmiyor muydu? Hükümet programının bile başkaları tarafından yazıldığı gerçek değil miydi? Hem karısı nasıl olmuştu da bu kadar kısa sürede böylesine zengin olmuştu?

Artık köprüler atılmıştı. Basın almış başını gidiyor, başbakanı yerden yere vuruyordu. Seçileli henüz bir ay olan başbakan tek kelimeyle topun ağzındaydı.

Başbakan "süperstar". Oysa Goria, basının kendisine "süperstar", "kadınların gözdesi", gibi lakaplar takmasına, özel hayatı ve ailesi konusunda olur olmaz yazılar yazılmasına bozulup son tehdit mektubunu yazmasından önce her şey son derece güzel başlamıştı. Bir ay kadar önce, Chigi Sarayı'nın merdivenlerini tırmanırken, tüm İtalya, Giovanni Goria'nın kişiliğinde yeni, dinamik bir başbakan kazandığına emindi. Beş partili bir koalisyon hükümetinin başbakanı olarak, yıllarca ülkeyi başarıyla idare etmiş olan Craxi'nin yerine geçmiş olan Hıristiyan demokrat Goria, uzun boyu, dik duruşu, ha-

Basın, Goria (sağda) hükümetinin iplerini De Mita'da (solda) olduğunu iddia ediyor

Goria'nın çevresindeki kadınlar arttıkça başbakanlığı tehlikeye düştü

fif ak düşmüş sakalıyla klasik politikacı tipinden oldukça ayrıydı. Yeni başbakan, gençlik, kibarlık ve incelik saçan tipiyle, İtalyan halkının gözbebeği olmaya en büyük adaydı. Nitekim kamuoyu araştırmaları da, bu görüşü destekliyordu. Halkın büyük çoğunluğu, kendisini, her şeyden önce son derece sempatik bulmuştu. Güven verme açısından ise, yılların kurt politikacısı Giulio Andreotti'yi bile çok gerilerde bırakıyordu. Hıristiyan Demokratların en büyük rakibi komünistler bile, onu fazla liberal olarak nitelemekle birlikte, daha önce görev yaptığı Merkez Bankası'nı düzene soktuğu için takdir etmekteydiler.

Henüz 44 yaşında başbakanlık koltuğuna oturan Goria, mühendis bir baba ile Torino'nun merkezinde salam çeşitleri satan mezeci bir annenin çocuğu olarak doğmuş, orta öğrenimini vasat bir öğrenci olarak tamamlamıştı. Ekonomi tahsilinden sonra politikayla flörte başlayacak, Hıristiyan Demokrat Parti'de milletvekilliğinden sonra, önce başbakanlığın ekonomi danışmanlığına, oradan Hazine Sekreterliği'ne, arkasından da Merkez Bankası'nın başına getirilecekti. Genç bürokratın son görevi ise Craxi hükümetinin HazineBakanlığıydı.

Kadınlar, yine kadınlar. Goria'nın basınla başının belaya girmesinin en büyük nedeni herhalde çevresindeki kadınlardı. Bunlardan en önemlisi ise, şüphesiz, başbakanın karısıydı. Adından söz edildiğinde herkesin besmele çekip konuştuğu 39 yaşında, hukuk fakültesi mezunu Bayan Eugenia Goria, birkaç sigorta şirketinin birden temsilciliğini yapıyordu. Ama Goria'nın canını en çok sıkan konu, Hazine Bakanı olduğu sırada, karısının üretken alanlara yatırım yaparak çok zengin olduğu konusundaki dedikodulardı. Tam bir iş kadını olan Bayan Goria, kocasının yeni durumundan hiç de hoşnut değildi. "Giderek daha fazla sinirli olmaya başladı" diyor ve artık çocuklarla hiç ilgilenmediğini de eklemeyi unutmuyordu.

İtalyan Başbakanı, kamuoyu yoklamalarında ünlü siyasetçi Andreotti'den bile daha güvenilir bulunmuştu

15 yıldan beri yatağının başucundaki komidinin üzerinde duran Bulganov'un "Öğretmen Margherita" kitabını bir türlü bitiremeyen, küçük kırmızı Fiat arabasıyla halktan biriymiş görüntüsü vermeye çalışırken, sık sık lüks Lancia'sının içinde yakalanan, futbol düşkünü ve koyu Juventus taraftarı Başbakan'ın basın tarafından "süperstar" olarak nitelendirilmesinin en önemli nedeni, çevresindeki kadınların kendisine bakışıydı. Örneğin, İtalyan sosyetesinin ünlü ismi Nicoletta Attolico, yeni başbakan için "Onun zekâsına ve kişiliğine hayranım, insanda güven duygusu uyandırıyor, fakat bu hisleri duyan sadece ben değilim: Benim 70 yaşındaki annem çok hasta olmasına karşın, Goria ekrana çıktığı zaman ne yapıp edip televizyonun başına kuruluyor" derken, ünlü kadın sinema yönetmeni Lina Vertmüller, onu şu cümlelerde tanımlıyordu: "Kaşlarının üzerinde doğan güneşi sezinliyorum. Tipik bir Akdenizli. Duygusal arna açık vermeyen bir adam". İşte Goria, her gün gazetelerde çarşaf çarşaf çıkan bu ve benzeri yakıştırmalara tahammül edememiş ve sonunda basını karşısına almıştı. Basının salvo ateşi karşısında, Goria, her ne kadar soğukkanlılığını muhafaza ederek "Cessna uçağıyla Kızıl Meydan'a inmeyi başaran Alman genci gibi bütün engelleri aşarak başbakanlık koltuğuna nasıl oturdumsa, bu yeni saldırılardan da başarıyla sıyrılırım" diyorsa da basında "süperstar"lıktan "Mavi Sakal"lığa geçiş sürecinin hızlılığı, hükümetinin sağlamlığı konusunda soru işaretleri doğuruyordu.

ABD / SİNEMADA YENİ AKIM

Hollywood AIDS'e karşı

AIDS paniği artık Hollywood senaryolarını değiştirdi. Yapımcılar, tek eşli ilişkileri konu edinen senaryoları tercih ediyorlar. 007 bile, artık tek bir sevgiliyle yetinmek zorunda kaldı. Bazı filmlerde ise prezervatifin kullanımı uygulamalı olarak gösteriliyor.

İri yarı polis, meslektaşı sarışın dilberi sonunda yatmaya ikna ediyor. İki âşık öpüşmeye ve birbirlerini soymaya başlıyorlar. Sevişmenin en hararetli anında polis birden ayağa fırlıyor ve çekmeceleri karıştırmaya başlıyor. Üzgün bir biçimde, yatakta sabırsızlıkla kendisini bekleyen sevgilisine dönerek, "Özür dilerim diyor seansı burada kesmek zorundayız. Hiç prezervatifim kalmamış. Kaldığımız yerden yarın devam ederiz."

Bu olay, geçen sezon Amerika'da hasılat rekorları kıran "Dragnet" filminin bir sahnesi. Filmin senaryosunu da yazan yönetmen Tom Mackiewicz ve ünlü aktör Tom Hanks "bir an için, prezervatif kullanımını yaygınlaştırma konusunda bizim de bazı görevlerimiz olduğunu hatırladık" biçiminde açıklamada bulunuyorlar.

Ülkemizde "Sıradan İnsanlar" adıyla gösterilen ve bütün dünyada gişe rekorları kıran filmin ünlü senaristi Dale Launer ise, tam bir yıldır elinde "Love Potion No:9" adlı bir hikâyeyle bütün prodüktörlerin kapısını aşındırıyor. Ancak senaryosuna bugüne kadar pek yüz veren olmamış. Oysa hikâye Hollywood için oldukça ilginç: Genç bir adam birgün yepyeni bir iksir keşfeder. Onu içtiğinde cazibesine kapılmamak olanaksızdır. Kadınları tek tek ağına düşürmeye başlar ve onlarla cinsel fantezilerini tatmin eder.

Üç yıl önce olsa havada kapışılacak bu senaryonun bugün raflarda çürümesi, AIDS korkusu karşısında Hollywood'un vardığı noktayı göstermesi açısından ilgi çekici. Sinema dünyasının kâbesinde, evlilik dışı ilişkileri, homoseksüelleri, kısa bar dostluklarını içeren senaryolara artık hayat yok. Hatta bu nedenle prodüktörler, daha önce telif hakkını satın aldıkları hikâyelerden bile vazgeçiyorlar. Örneğin "20 Century Fox"un ürettiği "Less than Zero" filminde baş kahraman Ellis'in hayatındaki bütün cinsel şiddet sahneleri kırpıldı. Yine "The Picket Artist" filminin başoyuncusu Molly Rinquarl, herkesle yatan bir dilberken, zemzem suyuyla yıkanmış hanım hanımcık bir kadın oluvermiş.

AIDS paniği, James Bond efsanesine de ağır bir darbe indirdi. Timothy Dalton'un oynadığı son 007 filminde harika çocuk monogam olup çıktı. Tek bir kadına âşık oluyor ve sadece o kadınla yatıp kalkıyor. Daha önceki on üç Bond filminin de senaryosunu yazan Richard Maibaum, "her filminde en az üç sevgilisi olurdu" diyor. "Bu kez de üç rakamına ihanet etmedik. Ama bu kez aynı kadınla üç kez yatıyor. AIDS gibi büyük bir tehlikenin kol gezdiği şu günlerde 007 nasıl olur da her önüne gelen kadınla yatardı" diye ekliyor.

AIDS kampanyasına porno desteği. Porno filmler de, AIDS kampanyasında kendilerine düşen görevi büyük bir sorumlulukla üstlenmiş görünüyorlar. Örneğin bu günlerde bu porno film oynatan yerlerde şöyle bir ilan görmek mümkün: "Dikkat, bu filmdeki sahneler tamamen hayal ürünüdür. Seyirciler aynı sahneleri denemek istiyorlarsa mutlaka daha önce bir doktora danışmalıdırlar". Yine bir zamanlar, Dallas dizisinde Serena rolüyle çıkış yapan fakat daha sonra porno filmlerine düşen Missy, son filminde Beverly Hills'deki çılgın partileri dolaşıyor ve seks alemlerinde prezervatif ve döl önleyicilerinin nasıl kullanılacağını uygulamalı olarak gösteriyor.

Dragnet filminde birçok kadın rol almasına karşın, filmin kahramanları prezervatifsiz aşk yapmamıştı

Missy, son filmi "Yeşil Kapının Ardında"da nasıl prezervatif kullanıldığını anlatıyor

Elizabeth Taylor gibi ünlü artistlerin büyük bir çoğunluğu bu yeni akımı sonuna kadar destekliyorlar. Gerçekte de AIDS'in en acımasızca can aldığı meslek grubunu artistler oluşturuyor. Geçenlerde İtalyan Panorama dergisinin yaptığı bir araştırma Amerika'da her hafta sekiz film sanatçısının AIDS'den öldüğünü ortaya çıkardı. Bu nedenle artistlerin büyük çoğunluğu anti-AIDS senaryolarda oynamayı ilke olarak doğru buluyorlar.

Emin seks, emin hasılat. Peki ama prodüktöre ne oldu? Nasıl oldu da birdenbire melek kesildiler? Çıplak sevişme sahnelerini makaslarken, hiç mi hasılatın düşeceği endişesini taşımadılar? Hollywood'un tarihini bilenler için bu sorunun yanıtı çok açık. Bu efsanevi film dünyası, Amerikan toplumunu etkileyen bütün kampanyaları yakından izlemişti. İçki yasağının, egemen olduğu yıllarda üretilen Hollywood filmleri herkesin anılarındaydı. Üstelik, son anti-AIDS kampanyasının ürünleri olan filmler hasılat rekorları kırmış, bu da prodüktörlerin kabaran iştahlarını tatmin etmişti.

Ama iş yararlı olup olmamaya gelince, doğrusu pek kimsenin bu tür filmlerin vereceği mesajlardan umudu yok. Birçok sinema kuruluşu ve yönetmen, görüşlerini, "Bu tür filmlerin pek işe yarayacağını sanmıyoruz, çünkü insanlar ekranda gördüklerinin tersini yapma eğilimindedirler. Örneğin, 1930'larda insanlar sefaletten kırılıyorlar ama lüks ve zenginliğin sergilendiği filmlerin önünde kuyruklar oluşturuyorlardı" şeklinde açıklıyorlar. Dahası, bu tür filmlerin insanları yasak olana iteceğini belirtiyorlar. Bazı sinema sanatçıları ise, kampanyanın daha tehlikeli bir yönüne değinerek, bu gidişle otosansür mekanizmasının gelişeceğini ileri sürüyorlar. Bu toplumsal histeriye en güzel yanıtı ünlü yönetmen Woody Allen veriyor: Eski sevgilisi ünlü film yıldızı Diana Keaton "aşksız seks boş bir deneydir" dediğinde Woody Allen cevabı yapıştırıyor: "Doğru ama, bir deney olarak çok iyi işliyor. Üstelik dünyanın en güzel deneylerinden biri"●

Catherine Mary Stuart son James Bond filminde 007'nin tek sevgilisini oynuyor

Arap Birliği'nin tavrı 7 yıllık savaşı sona erdirebilecek mi?

İRAN

Tahran yalnızlığa itiliyor

Mekke olaylarından sonra İran'ın Arap dünyası tarafından hızla yalnızlığa itilmesi sürecinde yeni bir aşamaya gelindi. Tunus'ta toplanan Arap Birliği toplantısında, 21 ülkenin dışişleri bakanları, İran'a karşı "acil yaptırım" uygulanması yolunda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne çağrıda bulundular. Toplantıdaki "Bütün Arap ülkelerinin İran'la diplomatik ilişkileri kesme önerisi" Suriye, Libya, ve Cezayir'in karşı çıkması üzerine, Arap Birliği'nin 20 Eylül'de yapacağı toplantıya ertelendi. 20 Eylül tarihine kadar Irak ile sürdürdüğü savaşta ateşkes ilan edilmemesi halinde, Arap Birliği ülkeleri İran'a ekonomik ve diplomatik yaptırımlar uygulayabileceklerini açıkladılar.

Uluslararası gözlemciler, Arap zirvesindeki ortak tavrı Suudi Arabistan'ın diplomatik zaferi olarak nitelerken, İran Başbakan'ı Hüseyin Müsavi, Arap Birliği'nin ülkesiyle ilgili kararına aldırmadıklarını söyledi.

SSCB

Hangisini seçmeli?

Geçtiğimiz günlerde Moskova'da yeni bir kitap yayınlandı: "Sovyetler Birliği'ni Seçtiler." Yazar V. Andrianov bu kitabında, ülkelerini terk edip Sovyetler'e sığınan Batılıların hikâyelerini anlatıyor. Kitabın adı ister istemez, 1940'ların sonlarında Sovyetler'den kaçarak Amerika'ya yerleşen Kravchenko'nun "Hürriyeti Seçtim" adlı ünlü kitabını hatırlara getiriyor. Kravchenko o dönemlerin en çok satan kitapları arasında yer alan bu eserinde, Stalin dönemindeki baskıları ve muhaliflerin hapsedildiği akıl hastanelerini anlatıyordu.

PORTRE

ROSARİO MURİLLO ORTEGA

Signora Sandinista

"Nikaragua'da Daniel Ortega'dan daha tehlikeli biri var. Karısı Rosario Murillo Ortega." Nikaragua fobisinin dünyadaki bir numaralı temsilcisi Yarbay North'un geçtiğimiz hafta içersinde bu sözlerle uluslararası kamuoyuna duyurduğu, Daniel Ortega'nın karısı Rosario Murillo Ortega, Latin Amerika'nın belki de en ilginç devrimcisi.

Washington Post'un "devrimin first ladysi" olarak adlandırdığı Rosario, pamuk plantasyonları sahibi zengin bir ailenin kızı, 5 çocuk annesi ve 36 yaşında. Sandinista Kültür Emekçileri Derneği'nde danışman olarak çalışıyor.

Ama Rosario'yu ünlü ve "tehlikeli" kılan özellikleri bambaşka. Kendisinin ünlülerden oluşan oldukça geniş bir çevresi var. Arkadaşları Kris Kristofferson ve Peter Gabriel'i sık sık Nikaragua'ya davet ediyor, ABD'ye gittiğinde Jane Fonda'da kalıyor, Warren Beatty ile Gary Hart'la mutlaka görüşüyor, bol bol da alışveriş yapıyor. ABD'de bir dergi, Rosario'nun geçen yıl ABD'ye gittiğinde giyim için 3500 dolar harcadığını duyurduğunda, Signora Ortega hiç üzerinde durmadı ve "İyi giyinmenin yaptığım iş için gerekli olduğunu sanıyorum" demekle yetindi.

İTALYA

"Gülün Adı" yeniden yazılıyor

Loriano Macchiavelli İtalya'da oldukça ünlü bir polisiye roman yazarı. Fakat son zamanlarda, dünya çapında yüzbinlerce baskı yapan "Gülün Adı" adlı romanın yazarı Profesör Umberto Eco'ya meydan okuyunca ünü daha da arttı. Macchiavelli'ye göre, Eco, "Gülün Adı" romanında ilk cinayetten sonuncusuna kadar müthiş bir mantık hatası içinde. Bu nedenle romanı yeniden yazmaya karar vermiş. Eco'nun "ilkel entrikaları"na karşı, kendi içinde tamamiyle tutarlı en az üç çözüm daha bulduğunu söyleyen Macchiavelli, romanın sadece polisiye entrikasıyla ilgilendiğini, tarihi ve kültürel referanslara yer vermeyeceğini büyük bir alçak gönüllülükle belirtmeden edememiş.

Gülün Adı'nın filmi de romanı kadar başarılı olmuştu

Victoria Principal, Dallas dizisinin prodüktörlerini fena halde peşinden koşturuyor. Prodüktörler, Victoria'yı Dallas'ın yeni bölümlerinde oynamaya ikna etmek için ceplerinden geleni esirgemiyorlar. Eskiden ödedikleri dizi başına 22 milyon liraya karşılık 60 milyon lira teklif eden prodüktörler, bu yetmediği takdirde kostümler için ayrılan bütçeyi de artırmayı vaat ediyorlar. Hatta Victoria'nın birkaç dizinin yönetmenliğini yapmasına bile razılar. JR dahil bütün sanatçılar onu yeniden aralarında görmek istediklerini belirtiyorlar. Ama Victoria çok müteredditt, çünkü yeni bölümleri "ağlanacak kadar aptalca" buluyor.

ABD

Woody Allen'ın eşitlik anlayışı

Ünlü film yıldızı Mia Farrow ile Hollywood'un entelektüel yönetmeni ve sevgilisi Woody Allen ile arası bir süredir açık. Nedeni de Mia'nın Allen'dan hamile kalması. Sevimli yıldız sevgilisine bir bebek beklediği müjdesini verdiğinde, Allen'ın tepkisi çok soğuk olmuş ve "Bence çok gereksiz bir üreme" diyerek Mia'nın kalbini kırmış. İki sevgili iş ilişkileri dışında pek sık görüşmüyorlar. Mia Farrow'un üçü eski kocasından beşi de üvey olmak üzere sekiz çocuğu var. Allen, Mia'ya evlenme teklif etmemesini, "Doğacak bebeği diğer çocuklarıyla eşit görüyorum" şeklinde açıklayarak ince esprilerine bir yenisini ekliyor.

Allen ve Farrow: Doğacak bebek aralarını açtı

KISA... KISA...

- **Bir süre önce Moskova'daki ABD** Büyükelçiliği'nde KGB üyesi bir kadınla ilişkiye giren deniz piyadesi çavuş Lonetree 30 yıl hapse mahkûm oldu.
- **Pakistan'da etnik çatışmalar yeniden başladı.** Karaçi'de Patanlarla Muhacirler arasında çıkan silahlı çatışmalarda 8 kişi öldü, 60'tan fazla kişi yaralandı.
- **Sovyet Komünist Partisi yayın organı** Pravda'da çıkan bir makalede, ülkede çeşitli resmi görevlerde çalışanların önceden belirlenmesi ve sınırlanması istendi.

Bankanızı denetlem...
...eğer bankanız kendini denetletmiyorsa.

4 yıldır hesaplarının tümünü
uluslararası bağımsız bir kuruluşa denetleten tek büyük banka

ŞEFFAF GARANTİ

Türkiye'de bankalar, sadece mevzuat gereği -ve kendi unsurları tarafından- denetlenir. Bunun dışında olağan bir denetim yoktur.

Garanti bununla yetinmez. Onun hesapları, İngiltere'nin en büyük, dünyanın ikinci büyük **güvenilir** denetim kuruluşu Peat, Marwick, Mitchell and Co. tarafından **tümüyle** denetlenir, sonuçları kamuoyuna açıklanır.

- Garanti; tam olarak denetlenen (fully audited) ve bu açıklığı 4 yıldır örnek bir gelenek haline getiren **tek büyük** Türk bankasıdır.
- Garanti; tahsili gecikmiş alacaklarının toplam kredilerine oranı, '87 Haziran sonu itibariyle sadece binde 2 olan **büyük banka**dır.
- Ve Garanti; bu oranıyla, dünya bankacılık standartlarının çok üstünde bir **güvenilirliğe** sahip olan **büyük Türk bankası**dır.

Siz de **denetimi seven büyük banka**yı seçin.
Paranızı, işinizi, geleceğinizi Garanti'ye alın.

BANKACILIKTA GARANTİ

MENKUL KIYMETLER REHBER SAYFASI

56 faiz

İKTİSAT BANKASI
Büyükdere Cad. 165.
Esentepe, İstanbul
Tel: 172 7000, 167 0710

- Tahvil
- Mevduat Sertifikası
- Döviz Tevdiat Hesabı

Başarının doruğunda bir isim:

Derborsa

Ödenmiş 1 milyar sermaye
hisse senedi, tahvil, gelir ortaklığı senedi ve hazine bonoları alım-satımında
100 bin müşteriye üstün hizmet!
... Ve 1986'da
50 milyar ciro!..

*İşte, tasarrufa saygının, yüksek verimin, halkla beraber ve halkın yanında olmanın gururu, ve....*DERBORSA *olabilmenin sorumluluğu...*

size yeni kazanç yolları.

DERBORSA
BORSA BANKERLİĞİ ANONİM ŞİRKETİ
Ödenmiş sermayesi: 1.000.000.000.-TL.

Merkez: Derv şoğlu Sokak Derviş Han 14 Sirkeci / İSTANBUL Tel: 526 78 82 - 522 83 13- 511 82 22 (3 Hat)

Şişli Şubesi: Abide-i Hürriyet Cad Temel Kardeşler Apt. 125 Şişli Tel: 140 32 40 - 147 14 75 - 140 18 94 - 148 98 58

Ankara Şubesi: Milli Müdafaa Cad Güven Park Apt. Kat 2 14/4 Kızılay Tel: 18 43 88 - 25 16 [illegible]

ESBANK

MENKUL KIYMETLER MERKEZİ

- **Banka garantili özel sektör tahvili,**
- **Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,**
- **Portföy danışmanlığı hizmetini,**
- **Borsa işlemlerinde en uygun şartları**
- **Her hafta devlet ihalelerine katılma imkanını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.**

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 141 Tepebaşı - İST.
Telefon: Direkt: 149 11 76
Santral: 149 89 58 - 149 65 63 - 149 74 30
149 67 37 - 149 84 77
Telex: 24535 ESES-TR

FONLAR / DENETİMİ SORUN OLDU

Trilyonları kim denetleyecek?

Sadece Özal döneminde kurulan 29 fonda biriken para 3 trilyon lirayı geçti. Ama fonların denetiminin Sayıştay'dan alınması çeşitli tepki ve kuşkuların oluşmasına yol açtı.

"Sayıştay yüce Meclis'imizin gören gözü, işiten kulağı mesabesinde olduğundan, uygulamanın Batılı ülkelerde olduğu gibi Sayıştay denetimine açık tutulmasının sayısız faydalar sağlayacağına inancımız tamdır." Bu kaygılı sözlerin sahibi Sayıştay Başkanı Servet Şamlıoğlu idi. İstanbul SHP milletvekili Tülay Önen'in deyimiyle "Gidişatı tehlikeli boyutlara ulaşan fonlar" ve denetimi ile ilgiliydi kaygıları. Çünkü artık fonların denetimini Sayıştay değil, KİT komisyonu yapıyordu. Anayasa'nın 160'ıncı maddesi istediği kadar "genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelirleri ve giderleri TBMM adına Sayıştay tarafından denetlenir" desin Özal'ın da dediği dedikti. Kendi döneminden önce kurulanlarla beraber Sayıştay denetimi dışına çıkartılan fonların sayısı tam 72 idi. Buralarda toplanan para miktarı da 3 trilyon lirayı geçmişti.

Muhalefete mensup milletvekilleri özellikle SHP'liler eylülde Meclis'e yeniden döndüklerinde konuyu gündemde tutacaklarını belirtiyorlardı. Buna karşılık Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem bazı fonlarla devlet bankaları'nın Sayıştay denetimi dışında bırakılmasını şöyle açıklıyordu:

"Devlet bankaları ile bazıfonların Meclis denetimi dışında bırakılması yüzünden bu kuruluşlarla ilgili hesaplardan haberdar olunmadığı yolundaki şikâyetler üzerine bütçe müzakereleri sırasında bir öneri ile konu gündeme geldi. Konuyla ilgili olarak çıkartılan bir yasa sonucu, devlet bankaları ile fonların denetimi KİT ve bütçe komisyonlarına bırakıldı. Üstelik Anayasa Mahkemesi Konut Fonu'nun Sayıştay'ın dışındaki kuruluşlar tarafından denetlenmesini içeren davayı da reddetti. Anayasa Mahkemesi konuyla ilgili kararında bu kabil fonların illa Sayıştay tarafından denetlenmesinin şart olmadığını, çıkartılan yasalarla denetimin hangi kuruluş tarafından yapılacağının belirlenmesi durumunda bunun normal sayılması gerektiğini açıklığa kavuşturdu."

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Sayıştay Başkanı Servet Şamlıoğlu'na göre Batılı ülkelerde olduğu gibi, fonların kullanılmasında Sayıştay denetimi, sayısız faydalar sağlayacaktı.

Devlet Bakanı Kaya Erdem: "Fonların illa Sayıştay tarafından denetlenmesi şart değil"

ADEM ALTAN / NOKTA

Ya keyfi harcamalar? Evet, Anayasa Mahkemesi bunu normal sayıyordu, ama muhalefetin başka kaygıları vardı. Muhalefet milletvekilleri 1985'te kurulan Tanıtma Fonu'nu örnek vererek şöyle diyorlardı: "Hatırlanacağı gibi Kültür ve Turizm Bakanı Mesut Yılmaz Türkiye'yi Amerika'da tanıtacağım diye beraberinde Ajda Pekkan olduğu halde New York'a gitmiş ve gece düzenlemişti. Tanıtma, Amerikalılar yerine oradaki Türklere yapılmış ve bunun için tam 40 milyon harcanmıştı. Eğer harcama Sayıştay denetiminden geçseydi kesinlikle onaylanmazdı. Oysa olay, örtbas edildi."

Üstelik muhalefetin bu konuda önemli bir kaygısı da KİT komisyonunun bu kadar hesabın içinden nasıl çıkacağına ilişkindi. Tülay Öney "Meclis, KİT komisyonu yüzlerce KİT kuruluşu ile birlikte mevcut fonların hesaplarını derinliğine inceleyemez, bu olanaksız. İktidarın bu uygulamadaki amacı kendi çıkarlarına hizmet edenlere her türlü harcamayı rahatça ve süratli bir şekilde yapabilmektir" diyordu.

Muhalefet bu taraflı harcamalara örnek olarak da Marmaris Belediyesi'ni gösteriyor ve "ANAP'lı belediyeler fonlardan yardım alırken SHP'li belediyeler bu yardımlardan keyfi bir şekilde yararlanamıyor" diyordu.

Tabii bütün bu tartışmalar yapılırken muhalefet dahil kimsenin bu durumun değişeceğine dair bir beklentisi yoktu. Tıpkı Özal döneminde atılan hiçbir adımdan geri dönülmediği gibi. Olsa olsa Özal'ın unvanlarında bir değişme olabilirdi. Örneğin "Tonton" yerine "Fonton" gibi. ●

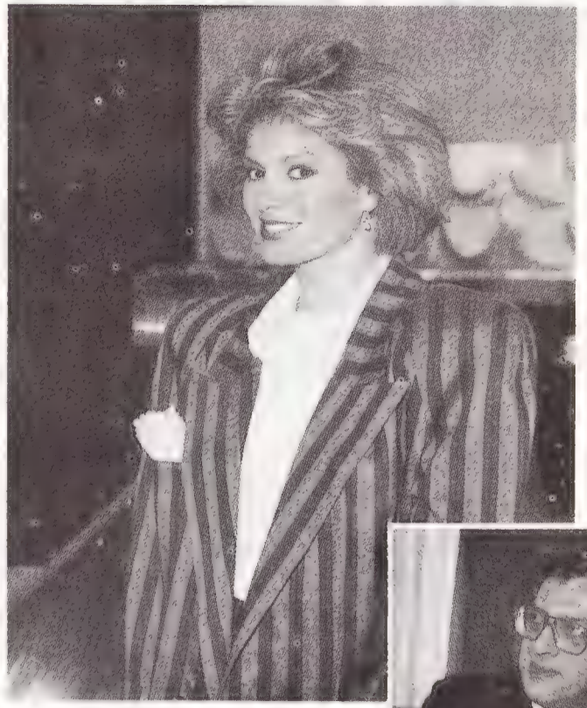

Muhalefet milletvekillerine göre Mesut Yılmaz'ın Ajda Pekkan'ı da götürdüğü New York'taki "Türkiye'yi tanıtma" gecesinde 40 milyon lira harcandı

1984 yılından bu yana kurulan FON'lar

1. "Akaryakıt Tüketim Fon'undan belediyelere ayrılan paydan oluşan fon" (1984)
2. "Kalkınmada Öncelikli Yöreler Fonu" (1986)
3. "Geliştirme ve Destekleme Fonu" (1986)
4. "İhracatı Teşvik Fonu" (1984)
5. "Kamu Ortaklığı Yönetmenliği Fonu" (1984)
6. "Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu" (1984)
7. "Kamu Ortaklığı Fonu" (1984)
8. "Madencilik Fonu" (1985)
9. "Serbest Bölgeler Tesis ve Geliştirme Fonu" (1985)
10. "Sınır Ticareti Fonu." (1985)
11. "Sosyal Dayanışma Fonu" (1986)
12. "Savunma Sanayii Destekleme Fonu" (1985)
13. "Tanıtma Fonu" (1985)
14. "Tütün Fonu" (1986)
15. "Toplu Konut Fonu" (1986)
16. "Tarım Reformu Fonu" (1984)
17. "Toprak-Su Kredileri Fonu" (1986)
18. "Vergi İadesini Geliştirme Fonu" (1985)
19. "Yatırım Malları İmalat ve Teşvik Fonu" (1985)
20. "Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu" (1986)

Özal döneminde kurulmadığı halde KİT komisyonuna bırakılan öteki Fon'lar:

"Muhtaç Çiftçiler Ödünç Tohum Verilmesi Fonu (1948), "Çimento Fonu" (1958), "Dış Krediler Kur Farkı Fonu" (1978), "El Sanatları Fonu" (1972), "Faiz Farkı Fonu" (1983), "Gisat Fonu" (1975), "Hariçte Çalışan İşçiler için İkraz, Konut ve Küçük İşletmeler Fonu" (1964), "Halk Girişimlerini Destekleme Fonu" (1982), "Maden Fonu" (1978), "Menkul Kıymetler Yatırım Fonu" (1981), "Turistik Yerler Belediyelerine Yapılacak Yardımlar Fonu" (1982) ve "Turizm Geliştirme Fonu" (1983).

TÜRKİYE KİTAPLIĞI

Türkiye Turing Otomobil Kurumu Yayınları

İSTANBUL

- ÇAMLICA'DAN BAKIŞLAR
  ÇELİK GÜLERSOY
- ESKİ İSTANBUL ARABALARI
  ÇELİK GÜLERSOY
- ESKİ İSTANBUL ARABALARI KİTABI TABLOLARI
  ÇELİK GÜLERSOY
- HİDİV KASRI (Broşür)
  ÇELİK GÜLERSOY
- HİDİVLER VE ÇUBUKLU KASRI
  ÇELİK GÜLERSOY
- TÜRKİYE'NİN İLK OTELİ "HOTEL d'ANGLETERRE"
  ÇELİK GÜLERSOY
- IHLAMUR MESİRESİ
  ÇELİK GÜLERSOY
- İSTANBUL'UN ANITSAL AĞAÇLARI
  ÇELİK GÜLERSOY
- KAYIKLAR
  ÇELİK GÜLERSOY
- KÜÇÜKSU
  ÇELİK GÜLERSOY
- LÂLE VE İSTANBUL
  ÇELİK GÜLERSOY
- REKLÂMLAR VE BİZ
  ÇELİK GÜLERSOY
- SOĞUKÇEŞME SOKAĞI
  ÇELİK GÜLERSOY
- YILDIZ PARKI VE MALTA KÖŞKÜ (2. Baskı)
  ÇELİK GÜLERSOY
- YILDIZ PARC AND MALTA PAVILION (2. Edition)
  ÇELİK GÜLERSOY
- PARC DE YILDIZ ET PAVILLON DE MALTA (2. édition)
  ÇELİK GÜLERSOY
- YILDIZ PARK UND MALTA PAVILLON (2. Auflage)
  ÇELİK GÜLERSOY
- DİREKLERARASI
  BURHAN ARPAD
- YOK EDİLEN İSTANBUL
  BURHAN ARPAD
- BOĞAZİÇİ KÖŞKLERİ
  Prof.Dr. HANS KOEPF
- DIE PARKKIOSKE AM BOSPORUS
  Prof.Dr. HANS KOEPF
- BOĞAZİÇİ'NE DAİR
  HALÛK ŞEHSUVAROĞLU
- YORUMLU İSTANBUL KÜTÜĞÜ
  RAKIM ZİYAOĞLU
- YAŞADIĞIM BOĞAZİÇİ
  İFFET EVİN
- EYÜP SULTAN LOTİ KAHVESİ VE ÇEVRESİ
  LE CAFE PIERRE LOTI ET SES ENVIRONS
  M. MESUT KOMAN
- ATA VE İSTANBUL
  SADİ BORAK
- ESKİ İNSANLAR ESKİ EVLER 19. YÜZYIL SONUNDA BEYOĞLU'NUN SOSYAL TOPOĞRAFYASI
  SAİD N. DUHANİ
- GALATA MEVLEVİHANESİ (Divan Edebiyatı Müzesi)
  CAN KERAMETLİ
- SAINT-SOPHIA MUSEUM
  FERİDUN DİRİMTEKİN

TÜRKİYE

- EDİRNE EVLERİ (2. Baskı)
  Ord.Prof.Dr. A.SÜHEYL ÜNVER
- KONYA REHBERİ
  MEHMET ÖNDER
- BODRUM HALK YAPI SANATINDAN BİR ÖRNEK (2. Baskı)
  SELMİN BAŞAK
  CENGİZ BEKTAŞ
- BURSA
  BEDRİ YALMAN
- TÜRKİYE SEYAHATNAMESİ (1790 YILLARINDA TÜRKİYE VE İSTANBUL)
  OĞUZ GÖKMEN (Çeviren)
- DOĞAL GÜZELLİKLER
  T.T.O.K.
- BERGAMA ARKEOLOJİ REHBERİ (4. Baskı)
  Dr. WOLFGANG RADT
- PERGAMON ARCHAEOLOGICAL GUIDE (4. Edition)
  Dr. WOLFGANG RADT
- PERGAMON ARCHAOLOGISCHER FÜHRER (4. Auflage)
  Dr. WOLFGANG RADT
- PERGAME GUIDE ARCHEOLOGIQUE (3. édition)
  Dr. WOLFGANG RADT
- SERPUŞLAR
  İZZET KUMBARACILAR
- TÜRK EVİ / TURKISH HOUSE
  Prof.Dr. ÖNDER KÜÇÜKERMAN
- TÜRKİYE MAĞARALARI / TURKISH CAVES
  TEMUÇİN AYGEN
- KIBRIS
  KÂMİL DÜRÜST

BİBLİYOGRAFYA

- KARŞILAŞTIRMALI TARİHSEL PERSPEKTİV'DE (1453-1923) OSMANLI BAŞKENTİ İLE İLGİLİ BATI KAYNAKLARINDAN SEÇİLMİŞ BİR KAYNAKÇA DENEMESİ
  Dr. ENGİN YENAL
- MÜZELER VE MÜZECİLİK BİBLİYOGRAFYASI
  SÜMER ATASOY
- SİSTEMATİK TÜRKİYE TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİBLİYOGRAFYASI, 1929-1984
  BÜLENT AĞAOĞLU

TURİZM

- TURİZM OLAY VE EKONOMİSİNE TOPLU BAKIŞ
  Dr. TUNAY AKOĞLU

MÜZİK

- MEHTERHANE
  T.T.O.K.
- MÜZİK
  FARUK YENER
- ÇAĞDAŞ PİYANO EĞİTİMİ
  LEYLA PAMİR

TEKNİK

- OTOMOBİL BAKIMI
  ADAC
- TÜRKİYE KARAYOLLARI HARİTASI
  TURKEY ROAD MAP
  T.T.O.K.
- İSTANBUL ŞEHİR PLÂNI
  ISTANBUL CITY MAP
  T.T.O.K.
- TÜRKİYE VE YAKINDOĞU KARAYOLLARI HARİTASI TÜRKEİ UND NAHER OSTEN
- AVRUPA KARAYOLLARI HARİTASI
  EUROPE

KARTPOSTAL DİZİLERİ

- ÇADIR KÖŞKÜ
- SARI KÖŞK
- BOLU KORU OTELİ
- MALTA KÖŞKÜ
- YILDIZ PARKI
- PEMBE SERA
- ÇAMLICA KAHVEHANESİ
- BEYAZ KÖŞK
- YEŞİL EV
- HİDİV KASRI
- KARİYE

POSTERLER

- ÇAMLICA KAHVEHANESİ
- MALTA KÖŞKÜ
- PEMBE SERA
- SARI KÖŞK
- BOLU KORU OTELİ

Türkiye Turing Otomobil Kurumu Yayınları
Şişli Meydanı 364, İstanbul
Tel: 131 46 31-36

İSTANBUL KİTAPLIĞI

Çelik Gülersoy

Yayınları

İSTANBUL ESTETİĞİ • A GUIDE TO ISTANBUL English
KAPALIÇARŞI'NIN ROMANI • GUIDE D'ISTANBUL Français
İSTANBUL ŞARKISI • STORY OF THE GRAND BAZAAR English
TAKSİM • LE ROMAN DU GRAND BAZAR Français
BOĞAZİÇİ-SORUNLAR-ÇÖZÜMLER • THE SONG OF ISTANBUL English
BATIYA DOĞRU • KARİYE (Chora) English
DOLMABAHÇE • KARİYE (Chora) Français
EDİRNEKAPISI'NDA BİR ÖRNEK • KARİYE (Chora) Deutsch

İSTANBUL KİTAPLIĞI
Soğukçeşme Sokağı, Sultanahmet-Istanbul

KİTLER İN SATIŞI / YABANCI PARMAĞI

I love Sümerbank

KİT'ler satışa çıkmadan önce dünyaca ünlü finans ve denetim kuruluşlarının huzurunda "görücü"ye çıkıyorlar.

Hangi KİT'leri ve nasıl satmak gerekir diye sorulduğunda verilebilecek tek yanıt vardı: Uluslararası denetimden geçer not, "okey" almış olanları. İşte, her şeyin Amerikan standartlarına göre ölçülmeye başlandığı devr-i Özal'da, halka satılacak KİT'lerin önce uluslararası finans ve denetim şirketlerine görücüye çıkarılmalarına bu nedenle gerek görüldü ve formülü de derhal bulundu.

Bu formül, moral ve puan kazanma savaşı içinde olan Özal için bulunmaz reklam malzemesi olabilirdi. "KİT'leri öyle bir hale getirdik ki işte bakın dünya çapındaki kuruluşlar bile gelişmeleri teslim ediyorlar" denebilecekti potansiyel KİT sermayedarı olacak halka.

En büyük sekiz. Özelleştirme organizasyonu yapanlardan önde gelen bir yetkili, "Özelleştirme programında dışardaki standartlar çerçevesinde hareket edeceğiz" diyordu. Bu formülü uygulayacak olan Toplu Konut Fonu ve Kamu Ortaklığı İdaresi tarafından aralarında Arthur Andersen, Arthur Young, Coopers Lybrand gibi "auditing" denetim firmalarının bulunduğu "the big eight" veya "en büyük sekiz" denen uluslararası şirketlere mektup yazarak teklif istenmişti. Gelsinler halka satılacak KİT'ler için rapor düzenlesinlerdi. Hükümet, Çitosan, Sümerbank, Turban, Usaş ve diğerleri için televizyonda konuşmalar yapacaktı, gazetelere ilanlar verecekti ama, bakalım bütün gerçekleri dile getirebilecek miydi? Sadece bu kuşku bile sermayenin tabana yayılmasını engelleyebilirdi. İşte bunun için teklif isteniyordu en büyük sekiz'den. Yalnız onların ne bedel verdikleri henüz belli değildi. Fon yetkilisi "Henüz mektuplar açılmadı" diyordu.

Özelleştirme projesini başından beri yürütenlerden pek ünlü bir yetkili, bu meşhur şirketlerin yapacakları denetimin ne işe yarayacağı sorusunu, "broşür yapacağız, o işe yarayacak" diyordu. Denetici firma, örneğin, Turban'a gidecek, kaç tane oteli, moteli, kampı, malı, mülkü varsa, bunların hepsini saptayacak, işletme verimliliğini belirleyecek, daha kârlı hale gelmesi için yapılması gerekenleri önerecek, yönetimdeki aksaklıklara dikkat çekerek bunların giderilmesini sağlayacak ve bütün bu çalışmalardan sonra bir rapor hazırlayacaktı. Bu rapora göre basılacak broşürde şirketin kârlılığı anlatılacak ve halkın hisse senedi alması teşvik edilecekti. Hisse senetlerinin satımı ile borsaya da arz sağlanmış olacak ve Türkiye'deki sermaye piyasası rayına oturtulacaktı.

Peki bunlar ne zaman, sermaye tabana ne zaman yayılıyor sorusuna verilecek yanıt, "Ekim ya da Kasım" biçimindeydi. Bu kadar kısa sürede bu kadar iş nasıl gerçekleştirilecek sorusu yanıtsız kalıyordu, ama ortada bir güvence vardı: Evet KİT'ler devdi ama denetleyecek olanlar da devdi, boşuna mı nam salmışlardı "en büyük sekiz" diye? ●

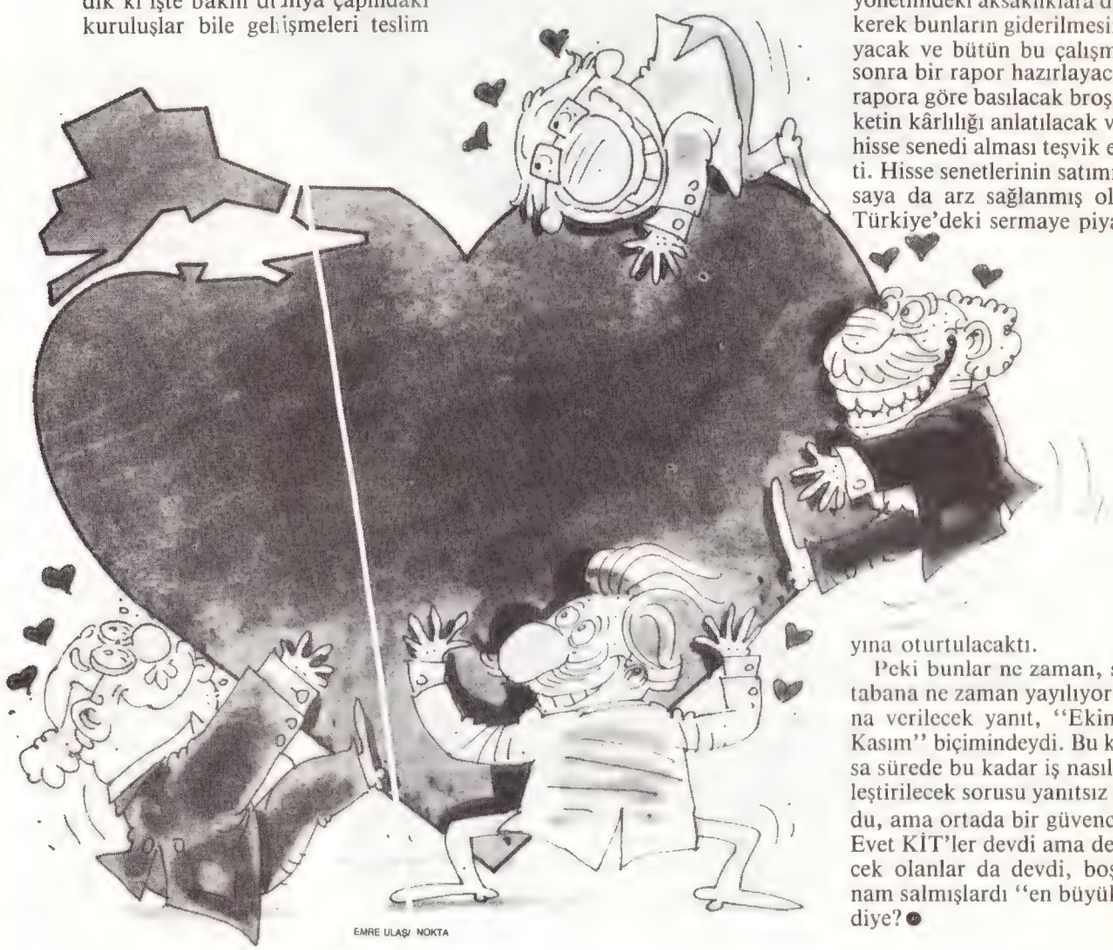

EMRE ULAŞ/ NOKTA

ALKENT'te Manolya'nın beşinci,
Begonya'nın üçüncü katında oturabilirsiniz...

Kalabalıktan, gürültüden, betondan ve kirlilikten uzaklaşmak için **çiçeğe, yeşile** ihtiyacımız var. Akasya... Frezya.. Açelya... Bir zamanlar İstanbul'un her köşesini süsleyen bu çiçekler, çiçekli ağaçlar, şimdi ALARKO'nun ETİLER'de inşa ettiği ALKENT bloklarına adlarını verdiler. **%80'i yeşil, %20'si şehir** olan ALKENT'in her yanını çiçekler ve ağaçlar kaplayacak

ALKENT'te, doğayı reddetmeyen ve doğanın reddetmediği bu "Bahçe Şehir"de, mutlu, sorunsuz, tasasız yaşayacak; çağdaş kullanılan teknoloji sayesinde **aradığınız her şeyi bulacaksınız.**

Manolya... Begonya... Akasya... **ALKENT blokları...** Hepsi, doğrudan asansöre bağlanan yeraltı garajlı, ısındığınız sayaçlarıyla merkezi ve tabandan ısıtmalı **çağdaş daireler...**

ALKENT'te, suların hiçbir zaman kesilmediği, 24 saat sıcak suyun aktığı, İtalyan fayans ve karolarıyla döşeli banyo ve mutfağından, görüntülü kapı telefonuna... dünyanın dört bir yanını alabilen uydu anteninden kablo-TV sistemine kadar **her şey sizin konforunuz, mutluluğunuz ve güvenceniz için.**

ALKENT, toplantı salonu, restoran, gece klübü ve diskotek, yüzme havuzu, tenis kortları, jimnastik ve raketbol salonları, basketbol ve voleybol alanları, koşu ve bisiklet yolları, çocuklar için oyun alanları ve aklınıza gelebilecek her şeyin elinizin altında olduğu alışveriş merkeziyle **tam bir rekreasyon merkezi.**

ALKENT "Bahçe Şehir" de günün 24 saati faaliyette olan bir organizasyonla **hiçbir hizmet aksamayacak.**

Anlayış ve nezaketten oluşan bir ortamda, çiçekler içinde, mutlu ve huzurlu yaşayın... Kişiye özel yaşayın.

ALKENT'TE "ŞEHİR SORUNLARI" OLMAZ!

GELİN, ALKENT'İ GÖRÜN...

ALKENT
BAHÇE ŞEHİR
MUTLU ŞEHİR

ALARKO ALKENT Tepecik Yolu, ETİLER-İSTANBUL Tel: 163 19 25/163 8143-44

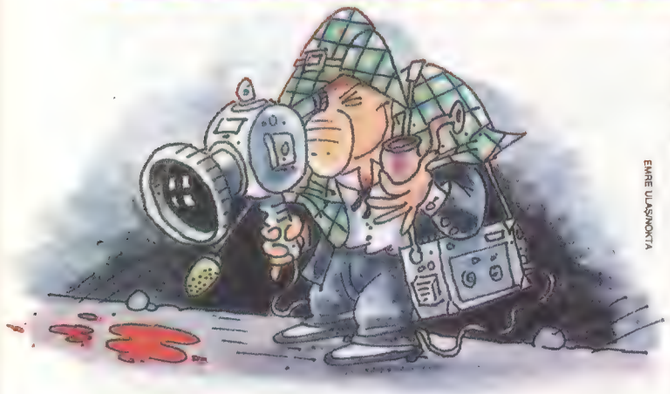

EMRE ULAŞ/NOKTA

TARİH TRT'DE

Geçenlerde TRT'de yayınlanan "Sherlock Holmes New York'ta" dizisini izleyenler hayretlere düştüler! Şaşkınlığın ardından "meğer tarih bilgimiz ne kadar da kıtmış" demekten gayrı yapacak bir şeyleri kalmadı...

1900'lerin başlarında öykülenen dizinin bir yerlerinde birtakım soyguncular tüm dünya ülkelerinin altınlarının saklandığı Amerikan Merkez Bankası'nı soyuyorlar. Skandal! Dünya duymadan soyguncuların altınlarla yakalanmaları gerek. Polislerde panik! Biri diğerine şöyle diyor: "Soyguncuları bulamazsak 3. Dünya Savaşı çıkar!" Yıl 1901...

Asıl metinden mi, yoksa tercümeden mi kaynaklandığı belli olmayan hata, dizide bir kez daha tekrarlandı. Bu kez kıyamet kopacağını anlatmak amacıyla 3. Dünya Savaşı'nı çıkaran **Watson**'du!

Harika senaryo hataları bununla da bitmedi. **Holmes** 1901 yılında teybi icat etti! Elindekinin ne olduğunu soranlara "Bu bir teyptir, ses kaydetmeye yarar" gibi bir açıklama yaptı. Görüntü teybe kaydı; Taş plak çalabilen gramofon ufağı bir alet...

Ve işte böylece, TRT tarihi baştan yarattı!

"MAVİ" KİM?

"Yunanlıların rengi de mavidir mavi." Başbakan **Turgut Özal** olaylı Isparta konuşmasında bu veciz lafı sarf ettiğinden bu yana bir söylentidir dolaşıyor etrafta: Özal Yunan'a mavi demekle çok fena yanılmış! Çünkü Yunan ne kadar maviyse Türk de o kadar maviymiş, hatta bazen daha bile fazla! Nasıl mı?

Tüm NATO ülkelerinin katıldığı ortak askeri tatbikatlarda NATO üyesi ülkeler "mavi" renkle sembolize ediliyorlar. Yani Yunan da mavi, Türk de mavi!

Türkiye'nin Yunanistan'dan daha da mavi olduğu duruma gelince... Ülkemiz NATO'ya katılalı beri, daha önce askeri tatbikatlarda "kırmızı" olan Silahlı Kuvvetleri'nin sembol rengini NATO ile birlikte aldığı bir kararla "mavi"ye dönüştürdü. O gün bu gündür de Türkiye tek başına düzenlediği tatbikatlarda "mavi" oldu. Düşmana da "kırmızı" sembol rengini verdi. E, şimdi ne oluyor? Mesela tatbikatta Yunan düşman... O zaman Yunanistan "kırmızı" Türkiye "mavi" oluyor!

ERDAĞ ERTEM/NOKTA

Turgut Özal, "Yunan rengi de mavi" saptamasıyla fena halde yanıldı!

"PORNOCU" OLUNCA

Cicciclina bir süre önce basına "Türkiye'ye geleceğim" açıklamalarında bulunmuştu. Açıklamaların ciddiyeti meçhul ama bizden tavsiye, aman ha gelmesin!

Geçen hafta, Beyoğlu Atlas Sineması'nda İtalyan porno yıldızı Radikal Parti milletvekili Cicciolina'nın 1982 yapımı, "Pansiyon" isimli filmi vizyona girdi. "Bruce Lee'nin İntikamı" filmiyle münavebeli gösterilmeye başlandı.

Başlandı başlamasına da, bir günlük gazete filmi "Pornocu kapalı gişe" başlığıyla duyurunca Ahlak Masası Ekipleri soluğu Atlas Sineması'nda aldılar. Böylece de "Pansiyon"un afişlerde kalması şüpheye düştü.

Olayın ardından adını vermek istemeyen sinema yöneticisi epey kızgın, veryansın etti: "Kardeşim, film 'seks yıldızı milletvekili Cicciolina'nın filmi' şeklinde duyurulsaydı bir şeycik olmayacaktı, ama 'pornocu' olunca polis kapıya dayandı. **İlona Staller**'in ününe güvendik, haftalarca oynatırız dedik, polis baskısıyla hafta sonunu çıkarabileceğimiz belirsiz."

Cicciolina'nın değil kendi, filmi bile ülkemizde muzır!

Sinema yöneticisinin "filmin haftalarca gösterilebileceği" kanısı pek haklı görünmüyor. Sinema afişinin bir köşeciğinde "Bu İlona Staller, şu meşhur Cicciolina" türünden bir açıklama yer almasına rağmen gişenin önünde incin top oynuyor. Bilet almaya hazırlanan 11 kişiden yalnızca biri sinemaya Cicciolina'nın oynadığını bilerek ve onu izleyebilmek amacıyla geldiğini söylüyor. Diğerlerinin haberi bile yok. İyi ki de yok. "Seksi" bir filmde bir milletvekili'nin oynadığını oracıkta öğrenen izleyicilerden birinin şöyle dediği duyuluyor: "Abi, Türkiye'de böyle bir milletvekili olaydı, kıtır kıtır keserdim alimallah!"

Cicciolina İtalya'da milletvekili ama, Türkiye'de değil kendi, filmi bile muzır ayrıca sözlü saldırılara muhatap. Tavsiyemiz boşuna değil!

"SARI MERSEDES"

Alamancı Bayram tam bir aydır yollarda. Kapıkule'den giriş yaptığından bu yana bir ay geçti. Yaşamının en önemlisi, "Sarı Mersedes"i ile yavaş yavaş Ankara yakınlarındaki köyüne doğru yol alıyor.

Bayram, **Adalet Ağaoğlu**'nun "Fikrimin Ince Gülü" romanının kahramanı. Fakat artık bir filmin de kahramanı olacak: "Fikrimin İnce Gülü" ya da "Sarı Mersedes" filminin kahramanı Bayram, yani **İlyas Salman** film çekimi uğruna bir ayını yollarda tüketti!

"Sarı Mersedes" filminin ekibi bir iki gün önce filmin üçte birini çektiği E-5 karayolunun Lüleburgaz, Babaeski kesiminden İstanbul'a döndü. Bundan sonra güzergâh E-5'in Ankaraya dek uzanan bölümü, ardından da Almanya. Film bütçesi hayli kuvvetli: 300 milyon. Ekipse iddialı ve titiz: Yönetmen **Tunç Okan;** oyuncular İlyas Salman, **Savaş Yurttaş, Serra Yılmaz, Saadet Gürses, Micky Sebastian;** görüntü yönetmeni **Orhan Oğuz;** sanat yönetmeniyse **Mustafa Ziya Ülkenciler.**

"Sarı Mersedes"çiler bir mola sırasında başlarına gelen bir olayı anlatırkense hâlâ gülüyorlar: Çekimlerin tümü neredeyse karayolu üzerinde ya! Ekibin koordinasyonunu sağlamak amacıyla telsiz kullanılıyor. Tüm yöre halkıysa çevrede film çekildiğinden haberdar. Bir gün telsizde bir mesaj beliriyor: "Film ekibinden bayan arkadaş arıyorum." Ekiptense muzip bir yanıt: "Hepsi servise çıktı, sana ancak akşam sıra gelir". Karşıdaki vazgeçmiyor: "Beklerim arkadaşım!"

MİKADO

Derinlerden kulağa gelen bir Uzakdoğu müziği, havada bir baharat kokusu, rengârenk kimonoları içinde minik Japon kızları, kâğıt abajurlar... Burası yoksa Japonya mı?

Bu 100 metrekarelik "sanki" Japonya Otel Etap Altınel'in Ankaralılar için her biri yeni bir soluk olan çağdaş girişimlerinden biri. Bünyesinde yeni açtığı Mikado isimli bir Japon restoranı.

Restoranın açılışına en çok sevinenler iş gereği Ankara'yı mesken tutan Japonlar. Fakat en az onlar kadar sevinen biri daha var: Restorantını olduğu gibi taaa Beyrut'tan Ankara'ya taşıyan **Mamasan** Hanım.

Mikado'nun açılış koktey-

AYŞEGÜL EYİREN / NOKTA

Ankara'da 100 m²'lik bir Japonya: Etap Altınel'in restoranı Mikado

linde Mamasan'la birlikte evsahibeliği yapan otelin Halkla İlişkiler Müdiresi **Nil Akat** Japon yemeklerinin Türk damak zevkine de hitap edeceğine inanıyor. Türk konuklarsa yalnızca bir tek şeyin eksikliğini hissediyorlar: Meşhur Japon içkisi Sake...

Restoranı tanıma fırsatı bulan Ankaralıların espriysiye şu: "Bu denli gizemli bir Uzakdoğu atmosferinden, gözleri çekik bile olsa, blucinli modern Japon gençlerini ve şık takım elbiseleri içinde Japon işadamlarını görmek biraz tuhaf oluyor doğrusu!"

"Sarı Mersedes" filminin E-5 karayolundaki çekimleri: İlyas Salman bir ay süre içinde belki de hiç bu kadar araba kullanmamıştı

Mesela!

Rauf Tamer 23 Ağustos tarihli Tercüman gazetesinde, "Pazar Kahvesi" köşesinde, Gönül Yazar'a ilişkin bir anısını aktarmış. Bir gün Yazar Demirel'e bayıldığını söyleyince Tamer de "Özallar duymasın" yanıtını vermiş. Yazar'ın cevabı şöyle:

Ne var bunda ağabey? Özallar da Yüksel Uzel'e bayılıyo, Muazzez Abacı'ya bayılıyo... Eh ben de Demirel'e bayılıyom işte... Ayıp bunun neresinde?

BİLİM / TÜBİTAK'IN BAŞINA GELENLER

Şahin Baba Tekkesi

Türkiye'de bilimin, araştırıcılıktan, kopyacılığa doğru yöneltildiği bir dönemde TÜBİTAK'ın başına gelen Prof. Sümer Şahin, kurum içinde ciddi huzursuzluklara neden oldu.

Geniş bahçenin kapısına yaklaşırken, görevli onu gözleriyle izlemeye başlamıştı bile. Kiminle görüşmek istediğini söyledi görevliye. Ama biraz beklemesi gerekecekti, çünkü görüşmek istediği kişiye telefon edilip olurunun alınması zorunluydu. Neyse ki oluru aldı. Sıra kimlik tespitine ve uzun bir formun doldurulmasına gelmişti. Ziyaret sebebinden, içerde kaç dakika kalacağına değin bir dizi soruyu içeren ''sınav'' bittikten sonra bir refakatçi eşliğinde ikinci bir kapıya doğru ilerledi. Tabii yakasına takılan bir tanıtma kartıyla. Bina girişine gelince tanıtma kartı değiştirildi ve yine refakatçiyle birlikte ziyaret edeceği kişinin odasına gitti. Son olarak form, ziyaret edeceği kişi tarafından da imzalanınca görüşme başlayabildi.

Bu olaylar, son günlerde basına açılan askeri ceza evlerinden birinde değil, Türkiye'nin en önemli bilimsel kuruluşu TÜBİTAK'ın Gebze'deki tesislerinde yaşanıyordu. **Nokta** muhabirinin ''bilim''e ulaşması hayli güç olmuştu ama, bu bilim kuruluşunda neler olup bittiğini anlamak daha da zordu.

Öyle bir Şahin ki... Kısa adı TÜBİTAK olan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu'nda gerek bilimsel, gerekse idari açıdan doruk noktaya varan huzursuzlukların kaynağına inmek için birkaç ay gerilere gitmek gerekiyordu. Prof. Nejat İnce'nin istifasından sonra uzun bir süre bir yönetim boşluğu yaşamak TÜBİTAK'ın başına, Bilim Kurulu'nun seçimi sonucunda Prof. Sümer Şahin genel sekreter olarak geliyordu. Ama kurumun başına neler geleceği asıl bu noktadan sonra su yüzüne çıkıyordu. Sağ kesimin fikir kalesi Aydınlar Ocağı'na yakınlığıyla tanınan Prof. Şahin hızlı bir trafik başlatıyordu. Kimi ülküdaşları idari yapı içinde, personel şefliği, satınalma müdürlüğü gibi kilit noktalara gelirken, başladıkları projelerde belirli bir aşamaya gelen araştırmacıların sözleşmeleri bir türlü imzalanmak bilmiyordu. Bu arada TÜBİTAK içinde Şahin soyadlı görevlilerin artmaya başlaması da işin cabasıydı. Ama Şahin'in kadrosundaki en ilginç isim hiç kuşkusuz Prof. Ahmet Yüksel Özemre idi. Çernobil faciasından sonra basına verdiği demeçlerle radyasyonu Türkiye'ye sokmayan Özemre, Prof. Şahin'in danışmanı olarak görev yapmaya başlamıştı Gebze'de. Geçtiğimiz günlerde Türkiye gazetesinde ''Babamdan nasihatlar'' başlığıyla yayınlanan makalesinde şöyle diyordu Prof. Özemre: ''Yükselciğim; Devlete Hizmet HAKK'a ibâdet mesâbesindedir. HAKK'a küsülmeyeceği gibi Devlet'e de, Devlet erkânına da küsülmez.'' Atom Enerjisi Kurum Başkanlığı'ndan alındıktan sonra babasının nasihatine kulak veren Prof. Özemre, ibadetine TÜBİTAK'ta devam ediyordu anlaşılan. ''Son derece basit, son derece yapıcı bir görev,'' diye nitelediği geçici danışmanlık görevini şu sözlerle tanımlıyordu Prof. Özemre: ''Somut olarak enstitüdeki dar boğazlar nelerdir, bunlar nasıl düzeltilebilir? Bu konuda bir tespit yapıp sayın genel sekretere bir raporla bildirmek.'' Prof. Özemre, bilimin ister istemez işin içine gireceğini ama asıl görevinin ''idari'' olduğunu da sözlerine ekliyordu.

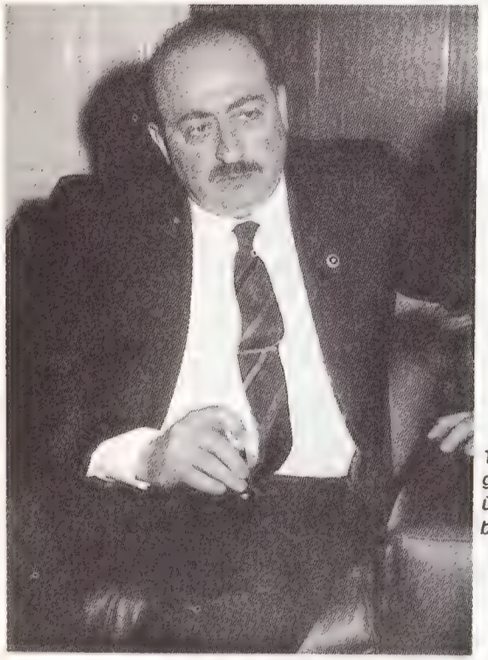

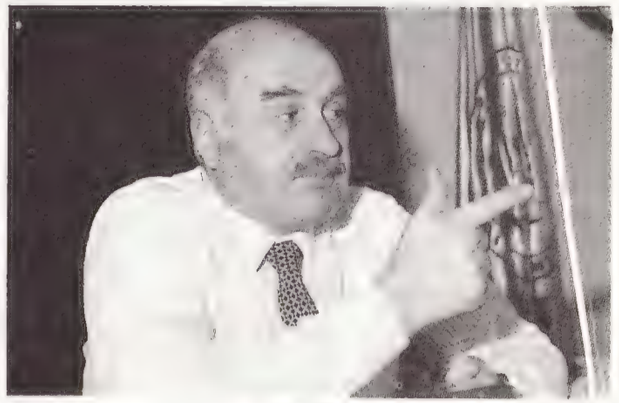

ADEM ALTAN / NOKTA

Özemre: Babasının nasihatına uydu ve...

Tınaz Titiz'e göre bilim üretmek bizim için güç

Prof. Şahin: Gelişi kurum içinde huzursuzluklara yol açtı

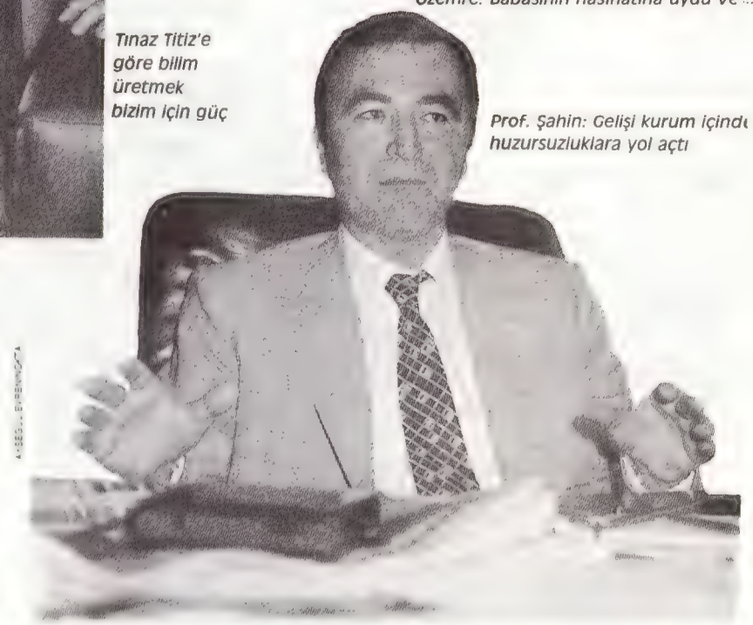

Gelişmeler bu minval üzere akıp giderken, Bilim Kurulu, önce Prof. Şahin'in atama yetkisini elinden alıyor, ardından da, kendisinin görevden alınması için Başbakan'a bir öneri götürüyor ve Prof. Şahin'in geleceği Başbakan Özal'ın alacağı karara bağlanıyordu.

Peki ya bilim ne âlemde? TÜBİTAK'ta olup bitenler yalnızca bir kuruluş içindeki kadrolaşma çalışmalarıyla sınırlı değildi kuşkusuz. Çok daha genelde, bilimin kaderi tartışılıyordu. ''Bilim insanların, hatta ev kadınlarının, gündelik yaşamda kullanabilecekleri bir hale gelmeli. Hazır bilgiyi kullanmaktansa, yeniden üretmeye çalışmak ekonomiyle bağdaşmaz.'' Basın Danışmanı Hüseyin Akgül, bilim politikasından sorumlu Devlet Bakanı Tınaz Titiz'in görüşlerini bu cümleyle özetliyordu, ''TÜBİTAK'ı milli kalkınma hedefleri doğrultusunda, öncelikli plan hedeflerine yönelik projelere ağırlık veren bir kurum haline getirmek'' ise Prof. Sümer Şahin'in görüşlerini yansıtıyordu. Ve bu iki görüş, yürürlüğe girmek için sıra bekleyen iki yasa tasarısı şekline dönüşmüştü. Önce bilim bir yasaya bağlanacak, ardından da oldukça özerk bir niteliği olan TÜBİTAK zaptu-rapt altına alınacaktı. Ama bu arada matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi diğer bilim dallarını besleyen temel bilimlerin, hele üniversitelerdeki bilimsel çalışmaların durumu da göz önünde bulundurulursa, geleceği hayli meçhuldü.

Örnek ülke Japonya. ''Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte Batılılaşma tartışmalarının da son bulacağını düşünüyorum. Mesela bugün Japonya'da Batılılaşma tartışması diye bir şey yoktur,'' diyordu Prof. Şahin, ''Çünkü bilim ve teknolojide onlar Batı'ya yetişmiş, hatta çok sahada geçmiştir bile. TÜBİTAK görevini yapabilseydi biz de bugün Japonya seviyesinde olabilirdik.'' İlginç bir rastlantı, bir başka bilim adamının tam ters görüşleri savunmak için aynı ülkeyi örnek göstermesiydi. TÜBİTAK'ın kurucusu ve matematik alanındaki çalışmalarıyla bilim dünyasında önemli bir yeri olan Prof. Cahit Arf, Japonya'nın bugünkü ge-

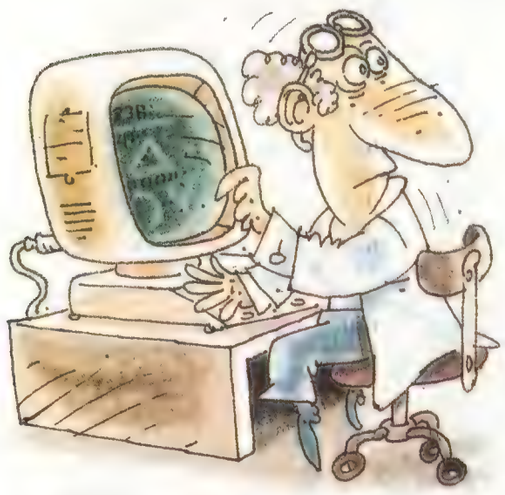

EMRE ULAŞ / NOKTA

"TÜBİTAK bir arpalıktır..."

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu'nun kurucusu ve TÜBİTAK yasasının mimarlarından Prof. Cahit Arf, ileri yaşına rağmen kurum içindeki bilimsel çalışmalarını sürdürüyor. Ancak, artık TÜBİTAK'ta çalışmanın kendisi için bir huzursuzluk kaynağı olduğunu ve bu nedenle ayrılacağını belirten Prof. Arf Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Türkiye'de bilim üretmenin bir lüks olduğunu, buna karşılık Batı'da üretilen bilimden yararlanmanın daha ekonomik olduğu şeklinde bir görüş var. Siz ne diyorsunuz?

Arf: Bu tamamiyle yanlış tabii. Bilim üretmeden teknik geliştirilemez. Aslında bu iş o kadar pahalı da değil. Çünkü cihazdan önce gerekli olan beynin bir yere yoğunlaşabilmesidir. Tabii ufak tefek cihaz lazım, ama bu cihazların fiyatı bir uçağın fiyatı kadar değil. Halbuki uçağı alıyorlar.

Nokta: Yöneticilerin TÜBİTAK'a bakışları özellikle Özal'ın etkisiyle değişim göstermeye başladı. Üstelik de daha başbakan olmadan önce...

Arf: Askerler bu işi anlamıyor bir defa. Anlamaması da lazım. Onların işi nizamlar, yönetmelikler, talimnamelerle sınırlı. Halbuki burada sınır diye bir şey yok. Olmaması lazım. Türkiye'de bilimden haberi olmayan, bilimin ne olduğunun farkında olmayan kişiler, bildiklerini zannediyorlar ve anladıkları yöne çekiyorlar.

Nokta: Son zamanlarda kurum içinde birtakım huzursuzluklar yaşanıyor. Nedir tüm bu olup bitenler?

Arf: Onu TÜBİTAK'ın yöneticilerine sormak gerek, ama onlardan duyduğuma göre, vaktiyle ODTÜ'de ne olduysa... Bir aralık oraya biri rektör olarak atanmıştı.

Nokta: Hasan Tan'ı mı kast ediyorsunuz?

Arf: Evet, Hasan Tan. O sıralarda MHP'nin adamlarından, bir nevi kırıp dökücü kişilerden üç yüz kişi ODTÜ'ye alındı. Sınıflara girdiğin zaman "Gözünü sevdiğim sayın başbuğ" falan diye yazılar yazıyorlardı.

ERZADE ERTEM / NOKTA

Nokta: Oysa TÜBİTAK deyince kimi çevrelerin aklına solcu yuvası geliyor.

Arf: İsterse olsun ne olacak? Kime ne? Mesela size bir misal vereyim. Matematikte yobaz denecek kadar dindar birisi var. Adı Cauchy. Ama adamın yobaz olması işine mani olmamış. Bu tür işlerle uğraşan kimselere politik eğilimleri, dinleri falan sorulmaz. TÜBİTAK'ın görevi araştırma yapacak kişilere bu ortamı sağlamak. Adam, o adam komünist mi, Müslüman mı, Budist mi, dinsiz mi bunlar TÜBİTAK'ı ilgilendirmez.

Nokta: Milliyetçi akıma yakınlığıyla tanınan Prof. Sümer Şahin'in Genel Sekreterliğe seçilmesinin, bu tür bir temizlik harekâtı için olduğu söyleniyor. Siz ne dersiniz?

Arf: Onu bilmiyorum, ama görünüş o intibaı uyandırıyor. Fakat arkasında ne olduğunu bilmiyorum. Ciddi bir dert de bu zaten. Türkiye'de sözü geçen insanlar benim yarı aydın dediklerim. Onun için bana sordukları zaman ben aydın falan değilim diyorum.

Nokta: TÜBİTAK'a yöneltilen bir eleştiri de, kurumun birtakım kişilere arpalık yapıldığı yolunda...

Arf: Evet, TÜBİTAK zaten bir arpalık olmak maksadıyla yapıldı. Bunu, altını çizerek söylüyorum. Ama bu arpalık amcamın oğlu için değil. Bu arpalık buna ihtiyacı olan ve araştırmacı sıfatıyla huzur içinde olması gereken kişi için yapıldı.

lişmişlik seviyesine ulaşmasında, yirmili, otuzlu yıllardaki temel bilim dallarındaki atılımının önemine dikkat çekiyordu.

Amerika'yı yeniden keşfetmek. Bilimi üretmek mi, yoksa üretilmiş bilime ulaşmaya çalışmak mı? Tartışmalar dönüp dolaşıp bu yol ayrımında düğümleniyordu. Gerçekten de gelişmiş ülkeler tarafından üretilmiş hazırlop bilgileri almak yerine, uğraşıp didinip bunları yeniden bulmaya çalışmak Amerika'yı keşfetmeye benzetilebilirdi. Ama sorun, keşfedilmeden bulunacak kara parçasının Amerika olup olmadığıydı. Bir süre öncesine kadar Gebze'deki Bilim Enstitüleri'nin başkanlığını yapan Prof. Erdoğan Şuhubi, merkezi bilgisayarlar aracılığıyla, dünyadaki bilimsel yayınların hemen hepsine ulaşılabileceğini fakat gerek duyulan bilgilerin bu merkezlerde kullanıma açık olup olmadığı konusunda kuşkulu olduğunu söylüyordu. Türkiye'de bilimin, salt teknik araçların kullanımını öğrenmek düzeyine çekilmeye çalışıldığını ileri süren Prof. Cahit Arf ise sözlerini şöyle sürdürüyordu: "Yani yabancı, marifet yapacak, bana verecek, ben kullanacağım. Tamam da, yabancı, marifetin iyisini sana vermez, kullanmadığını verir. Onun için kendin geliştirmek mecburiyetindesin."

Sonuç olarak bilim ve Türkiye'nin en önemli bilimsel kuruluşu TÜBİTAK ameliyat masasına yatırılmış durumdaydı. Kimin hangi göreve gelip kimin nereye ışınlanacağının bilinmemesinden kaynaklanan huzursuzluk ise "hasta" için gerekli narkoz etkisini yaratmıştı. Araştırmacıların bir bölümü kendilerine yurt dışında iş alanları ararlarken, süper emeklilikten yararlananların sayısında da süper denebilecek bir artış görülüyordu. İlk neşterin vurulması için ise Özal'ın referandum kargaşasından kurtulup yeniden başbakanlığa dönmesini beklemek gerekecekti.

Levent TAYLA

• **Adnan Kahveci: Ben eşitliğe inanıyorum, eşim inanmıyor**
• Safiye Ayla: Seks Önemli Değil, Aşk Önemli
• **Kadın cinselliğine ve kişiliğine saldırı: Tecavüz**
• Kadınlar Neden Hâlâ Kaymakam Olamıyor
• **Evlilik Seks ve Özgürlük**
• Aslan Oğlum Hiç Ağlamaz
• **Yaşı Unutup Yaşamaya Bakın**
• Üçlü İlişkide Suçlu Kim?
• **Planlı Programlı Seks**
• Sevdiğinize Dokunun
• **Erkekler Feci Kıskanır**
• Aşkta Kendinize Güvenin
• **Magazin • Moda • Güzellik Dekorasyon • Yemek**

Düşünen kadının dergisi Kadınca sizi, yalnız sizi düşünüyor

kadınca

"Yalnız gittim şen geldim"

Ailenin veya erkeğin nezareti altında tatile paydos diyen kadınlar, artık yalnız tatil fikrini tercih ediyor.

"Genç kadınımız başkaldırış içinde..""Neden yalnız seyahat etmeyelim?" cümleleri bir turizm şirketinin broşüründen alınmaydı. Yalnız, ya da yalnızca kız arkadaşlarla gidilen tatiller son yıllarda öylesine yoğunlaşmıştı ki, Duru Turizm yetkilileri bu eğilimi özendirmek için özel broşürler bastırma yoluna gitmiş, kadınların "feministlik"lerini bile tahrik eder olmuştu. Duru Turizm'den tur operatörü İbrahim Temel, sayıları hızla artan bu tür tatilcilerin genellikle İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük kentlerden çıktığını ve daha çok Ege ve Akdeniz yörelerini tercih ettiklerini belirtirken, aynı şirketin halkla ilişkiler müdürü Ali Yalıman iç turlarda yalnız kadınların oranının yüzde 20'ye ulaştığını söylüyor, bu oranın dış turlarda ise yüzde 15'lerde olduğunu söylüyordu.

Peki, neydi kadınları yalnız olarak tatile iten şey? Aile, koca ya da bir erkek arkadaş tatile ne gibi olumsuzluklar katıyordu ki onlarsız tatile gitmek yavaş yavaş yaygınlaşıyordu? Tercih nedenlerini **Nokta**'ya anlatan kadınların üzerinde birleştikleri ortak nokta, bu tür tatilin "daha özgür" olduğuydu. Ayrıştıkları noktalar ise bu daha özgür tatillerden kadınların beklentilerinin farklılığı üzerineydi.

Ayağı sürçse. "Bizim ailede liseyi bitirdiğimden beri herkes kendi anlayışına göre tatil yapar" diyordu Emine Altınbaş. Ona göre özgürlük, diğer özgürlükleri de beraberinde getiriyordu ve istediği gibi tatil yapma da bu özgürlüğün bir parçasıydı. Bir keresinde, İfakat Ayatan, ayağı takılıp düşmek üzere olan karısına neden önüne bakmadığı için kızıp söylemediğini bırakmayan bir koca görmüştü. Ve bu manzarayı gördükten sonra da eşlerin ayrı ayrı tatil yapmasını savunmaya başlamıştı. Çünkü tatillerde eşlerden biri diğerine uymak zorunda kalıyor, sonuç olarak da ikisi birden mutsuz oluyordu. Emine Altınbaş da böyle düşünüyor, "Hele de tatil anlayışlarımız farklıysa,11 ay gördüğüm adamla ayrı ayrı tatil yapmak isterim" diyordu.

Kadınları tatile yalnız olarak iten bir başka etken de erkeklerin "bilinen yapılarını" tatilde de sürdürmeleriydi. "En ilericileri bile feodal düşünceli oluyor" diyen Yüksel Karadeniz gibi, "Tatilde kadın çalışır, erkek tavla oynar" diyen Havva Kalbişen'in de tahammülü yoktu bu tür erkeklere. Böyleleriyle tatile gitmektense, yalnız gitmeyi tercih ederlerdi. Erkeksiz tatilin bir başka yararı da, kadınların kendilerine duydukları güveni artırmasıydı. Bunu en özlü biçimde ifade eden İfakat Ayatan, "Başımda bir erkek oldu mu kendime güvenim kalmıyor" diyordu açıksözlülükle.

ERZADE ERTEM / NOKTA

Emine Altınbaş: "Herkese göre tatil"

Havva Kalbişen: "Erkeklere ayrıcalığa paydos"

ERZADE ERTEM / NOKTA

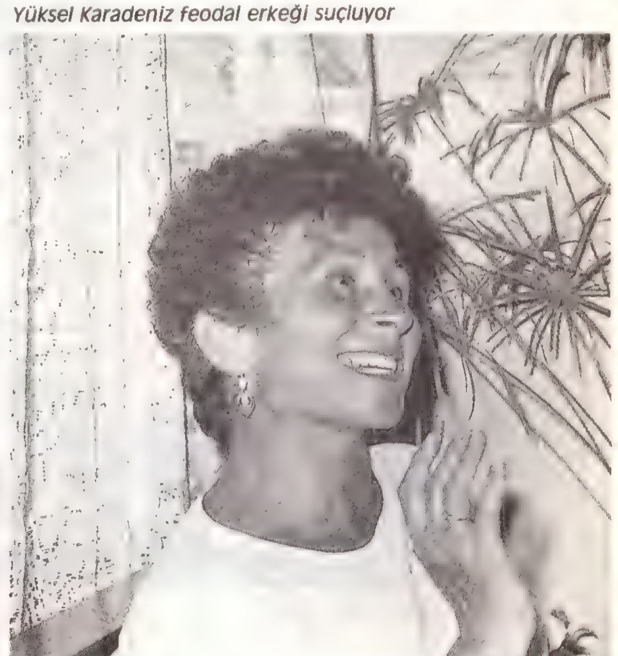

Yüksel Karadeniz feodal erkeği suçluyor

İfakat Ayatan: "Özgüven şart"

Sema Dinçer için tatil, Marmaris'te bir yudum nefes

Nurcan Çakıroğlu Antalya Konyaaltı'nda

Yaşamda bir "es." Bazısı ilişki koparmak için tatile yalnız gidiyordu. Bitmiş bir ilişki, kopmuş bir ilişki haline daha kolay dönüşebiliyordu tatilde. Bazısı zaten yürümeyen evliliklerinin kurtulması uğruna "İkimiz de hayatımızı yaşıyoruz" diye diye kadın ve erkek ayrı ayrı gidiyorlardı. Bazısı da bir yaşam biçimi olarak, kafa dinlemek, görülmek istenen yerleri gönül rahatlığıyla özgürce gezebilmek için erkeksiz olarak tatili seçiyordu. **Kadınca** dergisinden Tülin Kolukısa böyle gruplandırabiliyordu tatile yalnız giden kadınları. Evliydi, kocası tiyatrocuydu, flört devirlerinden beri kocası ayrı, o ayrı çıkarlardı tatile. "Nasıl devamlı olarak aynı kişiyle dans etmek sıkıcı idiyse, hep aynı kişiyle tatile çıkmak da çok sıkıcıdır" diyor ve tatilin yaşamda bir "es" gibi olduğunu, bu durakta insanın olabildiğince özgür olmasını vurguluyordu. Tatilde de, evde de, en düşünmediği bir anda bile flörte karşı olmayan Tülin, tatile çok sevdiği kocasıyla birlikte çıkmıyor ama muhakkak küçük bir grupla, ya da bir kadın arkadaşıyla çıkıyordu. "Flört yok", diyordu Nurcan Çakıroğlu. O sadece kafa dinlemek ve dinlenmek için, salt tatil için gidiyordu. O da genellikle bir kız arkadaşıyla seyahati tercih ediyordu.

Oya Halvaşi evliydi, sen beceremezsin diyenlere inat olsun diye çıkmıştı tatile tek başına. İzlenimlerini ve geçirdiği psikolojik serüveni de bir öykü haline getirmişti. Sema Dinçer, 1976'dan beri her yıl zaman zaman grup halinde, zaman zaman da bir kız arkadaşıyla, erkeksiz, ailesiz çıkıyordu tatile. Bir arayış değildi onunki, amacı nefes alabilmekti. Bu arada değişik yüzler de görebilirdi. O ise, tatile ailesiz çıkan kadınlar arasında tek başına gezenine pek rastlamadığını söylüyordu.

Beyaz atlı prens. Nil Gün bekârdı, tatile tatil yapmak için, yeni yerler, yeni insanlar tanımak için giderdi. O tek başına gezerdi. Ne erkek çoban, ne de uygun adım kız arkadaş isterdi yanına. Ve hiçbir rahatsız edici durumla da karşılaşmamıştı daha. Onun gruplandırması ise şöyleydi: Bazıları masallardaki gibi rüyalarındaki prensi bulmak için, bazısı macera aradığı için yalnız olarak tatile giderdi. Toplum baskıları tatilde kalkar gibi olunca, onlar da anonim kişiliklere bürünüp, daha serbest olabiliyorlardı. Bazı kadınlar da yalnız gezen beklentili erkeklerden para kazanmak için yalnız çıkarlardı tatile. Bazıları kocalarının çapkınlıklarına sessizce göğüs gerer,gerer, tatilde ise intikamlarını alıverirlerdi. Tek gezenler genellikle jigolo peşinde, bazı paralı yaşlı kadınlardı. Nil Gün'e göre bazıları da vardı ki, mademki yalnız tatil yapıyoruz, ziyan olmasın, rahat olalım derler, ama olmadık zamanlarda da namus timsali kesilirlerdi. Ona göre aynen Amerika'daki gibi tek kadınlar için "single tour"lar düzenlenmeli ve kadınlar ön arkadaş seçimi yapmak ve yanlarına illa da takanak almak zorunda kalmadan dolaşabilmelilerdi.

Rivayet muhtelif ama hakikat ortadaydı: Her yıl daha fazla kadın erkekleri geride bırakarak yalnız olarak tatile çıkma tercihi yapıyordu ve genellikle de çok ciddi sorunlarla karşılaşmıyordu●

AHMET KÖKÇÜ / NOKTA

Çerik ailesi uzun süre ölümün soluğunu enselerinde hissetiler. Taa ki Cerrahpaşa'ya gidene kadar

SAĞLIK / AKDENİZ KANSIZLIĞI

Ölüm tek yol değil

Halk arasında Akdeniz kansızlığı olarak bilinen öldürücü Talassemia hastalığını Türkiye'de ilk kez ilik nakli yöntemiyle tedavi eden Prof. Dr. Korkut Özerkan başarılı sonuç aldı. Türkiye'de doğan her on çocuktan birini tehdit eden hastalığa kalıtım neden oluyor.

Yunus Emre Çerik, doğduğunda son derece sağlıklı bir bebekti. İki yaşına geldiğinde, bazı akrabaların rengini soluk bulmasıyla Çerik ailesi, halk arasında "Akdeniz Kansızlığı" olarak bilinen "Talassemia" ile tanışacak ve üzüntü dolu kâbus günleri başlayacaktı.

Yunus'un babası Seyfullah Çerik, oğlunun Akdeniz anemisi olduğunu öğrendiği gün bir şey daha öğrenmişti. Minik Yunus ölebilirdi. Anne Tülay Çerik ile birlikte, İzmir'de kan hastalıkları ile ilgili tüm doktorların kapısını aşındırmışlardı. Ancak her başvuruda hastalığın ne olduğuna ilişkin bir sürü bilgi ediniyorlardı ama sıra tedaviye gelince bunun gerçekleşip gerçekleşemeyeceğine ilişkin yanıt bulamıyorlardı. Bildikleri şey Yunus'a aralıklarla kan verirlerse yaşamını uzatabilirlerdi, ancak uzun vadede kurtuluş yoktu.

Ne mene bir hastalık. Aslında Çerik ailesinin yaşamını birdenbire alt üst eden Akdeniz anemisine toplumumuz hiç de yabancı değil. Daha çok, Akdeniz'e kıyıları olan İtalya, Kıbrıs gibi ülkelerde yoğun olarak rastlanan Akdeniz kansızlığı Türkiye'de de her 10 çocuktan birini tehdit ediyor. Alyuvarların yıkımına neden olarak ölüme bile yol açan bu hastalık kalıtımsal olarak kuşaktan kuşağa geçiyor.

Minik Yunus da kalıtımın kurbanı olmuştu. Çünkü taşıyıcı olan anne ve babasının, durumlarını bilmeden Yunus'u dünyaya getirmeleri bir sürü acıya yol açmıştı. Aslında birçokları gibi Çerik çiftinin de taşıyıcı olduklarını bilmemeleri çok doğaldı. Çünkü Akdeniz kansızlığının iki türü vardı. Minör adını alan tipi hafif bir kansızlığa yol açıyor çoğu zaman herhangi bir hastalık belirtisi göstermiyordu. Ancak iki minörün evlenmesi halinde doğacak çocuğun ölümcül olan ve majör adını alan ağır Akdeniz kansızlığına yakalanma şansı yüksekti. Yunus'un şansızlığı da hem annesinin hem babasının kötü bir tesadüfle taşıyıcı olmalarındaydı.

Taşıyıcı anne babaların bütün çocuklarının ölümcül olan tipe yakalanacaklarını da söylemek doğru değildi. Ancak kesin olan şuydu: Çocukların yüzde 25'i majör olarak doğacaklardı. Yüzde 50'si ise minör olacak ve taşıyıcı özellikleri nedeniyle gelecek kuşakları tehdit edecekti. Sağlıklı çocuk doğurma şansı ancak yüzde 25'ti.

Doğrusu Çerik ailesi bu yüzdelerden bir parça da olumlu etkilenmişlerdi. Çünkü Yunus'un ablası Tuğba az orandaki şansı yakalamıştı. Sağlıklıydı yani.

Çözüm Hacettepe'de. Çerik ailesi tüm bunları öğrendikten sonra çare için İstanbul'daki hastaneleri de deniyordu. Ancak kan nakli dışında hiçbir öneri gelmiyordu. Seyfullah Çerik tam yurt dışına gitmeye karar verecekti ki bir kez de Ankara Hacettepe Tıp Fakültesi'ni denemeye karar verdi.

Çare bu hastanede görev yapan Prof. Dr. Korkut Özerkan'dan gelecekti. Prof. Özerkan, Yunus'un kemik iliği nakli yapılması halinde yaşamının kurtulacağını söylüyordu. Yine de ölüm riski vardı, ama bunun karşılığı kurtuluştu. Seyfullah Çerik "Korkut Bey her şeyi açıklıkla anlattı. Tek yol buydu. Riski bilerek kabul ettik" diyordu.

Ancak bir sorun daha vardı, ilik sadece kardeşten alınabilirdi. Çerik ailesi durumu 8 yaşındaki Tuğba'ya anlatıyor ve onun da onayıyla Yunus'un kurtuluşuna adım atılıyordu. Çerik ailesinin ve Korkut Özerkan'ın bu girişimiyle de Türkiye'de ilk kez kemik iliği nakli Akdeniz kansızlığının tedavisinde kullanılıyordu.

Acılı günlerin sonu. Prof. Dr. Özerkan'ın "çok çetrefilli," Seyfullah Çerik'in ise "elli yıl gibi geçen birkaç hafta" diye tanımladığı nakil işlemi iki kardeşin dokularının uygunluğunun saptanmasıyla başlıyordu.

Prof. Dr. Özerkan işlemi şöyle anlatıyordu: "Yunus Emre'nin hastalıklı kan üreten iliği tahrip edildi. Ancak bağışıklık sistemi de tahrip edildiğinden çocuk tümüyle steril ortamda bulunduruldu. Nakil vakti geldiğinde Tuğba'dan 1,2 litre ilik aldık. Ama iki aşamada. Çünkü hepsini bir defada alsaydık, dokuların bir kısmı ölürdü. İlk 0.6 litrelik ilik alınır alınmaz nakledilirken öteki 0.6 litreyi Tuğba'dan alıyorduk. Bütün işlem yaklaşık bir saat içinde bitirildi. Hatta damardan verilen iliğin birinci bölümünü anne Tülay Çerik enjekte etti."

Heyecanlı bekleyiş başlamıştı... İşlem sonrası Yunus Emre titremeye başlıyordu ancak bu birkaç saat sürüyor vücut normale dönüyordu. Yaklaşık 10 gün sonra da burun mukozasında şiddetli kanama başlıyordu. Nedeni, vücuttaki eski ilik kalıntılarıyla yeni ilik arasındaki savaşımdı. Özerkan kanamayı durdurmak için Yunus'a yine ablasından alınan pıhtılaştırıcı ve ışınlanmış kan verildiğini söylüyordu. Ayrıca 1 milyon 900 bin lira değerindeki "Klasimun" adlı ilaç da vücudun yeni iliğe olan tepkisini önlüyordu.

Nakilden üç hafta sonra yapılan kan analizlerinde Yunus Emre'nin A Rh olan kan grubu, ablasının kan grubu olan 0 Rh pozitife dönüşmüştü. Artık vücut sağlıklı kan üretiyordu ve Çeriklerin kâbus dolu günleri sona ermişti. Aradan geçen iki yıl içinde küçük Yunus Emre'de hiçbir hastalık belirtisi yoktu.

Tüm Akdeniz anemililerine. Yunus Emre'nin kurtuluşu Türkiye'de sayıları kesin olarak bilinmeyen ölümcül tipte Akdeniz anemisine yakalanan çocuklar için umut ışığı oluyordu. Kemik iliği yöntemi ile bu hastalığın tedavi edilmesi 1983 yılında ABD ve İtalya'da deneniyordu ve başarılı sonuçlar tıp çevrelerine açıklanıyordu. 1985 yılında ise Korkut Özerkan, yöntemi Türkiye'de deniyordu. Ancak Özerkan'ın deneyiminden sonra Türkiye'deki tıp çevrelerinin bu yolda çok adım attıkları söylenemezdi. Hâlâ birçok hasta böyle bir yöntemin olduğundan haberdar bile değildi.

Akdeniz anemisinin tedavisi için ilik nakli sadece Hacettepe'de uygulanıyordu. Ancak bu günlerde Gülhane Askeri Tıp Fakültesi de uygulamaya geçecekti. Gülhane'den Doç. Dr. Atilla Yalçın, Prof. Özerkan'ın aldığı sonucun başarılı olduğunu kabulleniyor ve kendilerinin de yakın bir zamanda bu işlemi majörlü Akdeniz kansızlığı olan hastalara uygulayacaklarını söylüyordu.

Bu işlemi onaylayan hastanelerin artması hastalar açısından sevindirici bir gelişmeydi. Çünkü aynı tedavi yöntemi yurt dışında 250 bin dolara yapılırken, Türkiye'de 250 bin lira civarında bir masraf çıkıyordu.

Madalyonun diğer yüzü. Türkiye, tedavide kaçan trenleri geç de olsa yakalamaya çalışıyordu, ama hastalığın yaygınlığının önlenmesi bakımından hiçbir önlem alınmıyordu. Prof. Dr. Özerkan hastalığın daha baştan önlenmesinin ancak taşıyıcı kadın ve erkeğin çocuk yapmamalarıyla mümkün olacağını söylüyordu. Bunun için de evlenecek çiftlerin çocuk yapıp yapmamaya karar verince kolay bir test yöntemiyle taşıyıcı olup olmadıklarını saptanabilirdi. Taşıyıcı olmalarına rağmen bu risk altına girenler doğum öncesinde anne karnındaki çocuğun hasta olup olmadığını yine bir testle öğrenebilirlerdi.

Oysa bizim ülkemizde yaygınlığa rağmen Sağlık Bakanlığı'nın rütin programında olmadığı için hiç kimse taşıyıcı olup olmadığı yolunda test yaptırmıyordu. Oysa İtalya'da bu testler zorunluydu. Biz de ise bir yandan yetkililerin ilgisizliği öte yandan insanların bilgisizliği nedeniyle birçok Yunus Emre dramı yaşanıyor üstelik pek çoğunun sonu mutlu bitmiyordu ●

Dr. Özerkan'ın başarısı diğer sağlık kuruluşlarına örnek oldu

ADEM ALTAN/NOKTA

FOTOĞRAFLAR: ÜMİT KIRDILNOKTA

Sinan'ın eserlerini korumak için oldukça "etkili" bir yöntem!

Salis Medresesi'nde ilmi yöntemlerle tarhana kurutuluyor

Muhteşem Süleyman'ın adına yapılan Medrese'den muhteşem çöp manzaraları

TARİHİ ESERLER / 400. YILINDA MİMAR SİNAN

İstanbul'da utanç anıtları

Mimar Sinan'ın ölümünün 400. yıldönümü nedeniyle 1988 "Sinan Yılı" olarak ilan edildi. Bir yandan paneller, konferanslar yapılırken öte yandan Sinan'ın eserleri bakımsızlıktan perişan durumda

İşte nihayet karşısındaydı... ABD'de mimari eğitimi gördüğü yıllar boyunca zaman zaman, doktora yıllarında ise sık sık karşılaştığı ve nihayet tez konusu olarak seçtiği için de son birkaç yılında iyice haşır neşir olduğu Mimar Sinan, hem de en önemli eseriyle şurada, sadece birkaç metre uzağındaydı. Yıllardır onu en çok hayrete düşüren şey, dört asırlık Süleymaniye Camii'nin 80 küsur deprem geçirmiş olmasına rağmen duvarlarında tek çatlak barındırmamasıydı. Şimdi gözleriyle görüyordu bunu. İnanmak zordu ama öyleydi işte. Sonra dış avludan içeri ilk adımını attı. Attı ve donakaldı. İnanılması zor manzara asıl şimdi karşısındaydı. Dış avlunun iç kısmı öbek öbek çöplerle kaplıydı. Cümle kapısını içten görmek için biraz ilerleyip kafasını kaldırdığında şaşkınlığı iyice arttı. Kapının üstündeki delikte çoluklu çocuklu bir aile oturuyordu. Manzara, avlunun bir köşesine serilmiş çamaşırlar ve kapının sağ yanını işgal eden bir kangal insan pisliğiyle tamamlanıyordu. Bu nesnenin üzerine sinekler konup kalkarken "Keşke hiç gelmeseydim" diye iç geçirdi genç Amerikalı, "rüyamın içine ettiler."

İşte böyleydi... Ölümünün 400. yılında, yani 1988'de dünya Sinan'ı anmaya hazırlanırken, biz eserlerinin "içine etmeye" devam ediyorduk. Önümüzdeki yıl, eserlerinin bulunduğu şehirlerde dünyanın tanınmış uzmanları bir araya gelip, onun ölümsüz eserlerinin sırrına vakıf olmaya çalışacaklar. Peki, bu büyük mimarın eserleri ne durumda acaba? **Nokta** muhabirleri, "Mimar Sinan Yılı"na bir yıl kala, onun İstanbul'daki eserleri arasında bir gezi yaptılar ve sonuçta tıpkı genç Amerikalı gibi "keşke hiç görmeseydik" diye iç geçirdiler.

Bari türbesine saygı. İşte Sinan'ın yattığı yer, türbesi. Ne yazık ki kapalı. Senede yalnız bir gün, 9 Nisan'da Sinan'ı anma gününde açılıyormuş çünkü. İnsan dışını görünce, "iyi ki de açılmıyor, hiç değilse içi temiz kalıyordur" diye düşünebilir. Türbe duvarlarında, hâlâ yıllar öncesinden kalma sloganlar badanayla yarı silinmiş halde duruyor. Türbenin yanıbaşında, duvarına ortak olan bir madeni eşya imalathanesi var. Mimar Sinan Üniversitesi Restorasyon Anabilim Dalı Başkanı Prof. Haluk Sezgin'in türbeyle ilgili olarak söyledikleri de hayli ilginç: "Her yıl, açılıştan bir gün önce" diyor Sezgin, "üniversite olarak üzerimize düşmediği halde gider odalarını temizletiriz. Pislik içindedir çünkü. Hatta geçen yıl TRT kameramanları çekim yapabilmek için ellerine süpürge alıp ortalığı temizlediler." Kapalıyken bile içi bu hale gelen bir türbe açık olsaydı ne hale gelirdi acaba?

Sinan'ın bazı eserleri de birilerine mekân olmuş durumda. Örneğin Rabi Medresesi'nde işsiz, güçsüz ve ayyaşlar yatıp kalkarken; Kadırga'daki Sokullu Camii, etrafı alüminyum çerçeve ve camlarla kapatılarak, Kuran kursu haline getirilmiş. Eh, Kuran kursuna tuvalet gerekmez mi, gerekir tabii. Bu ihtiyaç da, üst kısma yapılan beton bir ekle çözülüvermiş. Söz konusu "müştemilat"ın duvarlarından sızan idrarlara ise kimse aldırmıyor.

Mesken olur da depo olmaz mı? Üsküdar'daki Şemsi Ahmet Paşa Külliyesi... Bu külliye Sinan'ın denizle bütünleşen tek eseri. Bunca depreme rağmen tek taşı bile kımıldamamış henüz. Şemsi Paşa Camii'nin denize çıkıntı yapan türbesinin içi depo olarak kullanılıyor bugün. Denize bakan kırık camları mukavva kutularla kapatılmış türbe odun dolu. Bir köşeye de Şemsi Paşa Halk Kütüphanesi'ne ait kitaplar yığılmış. Elini her uzatan bu kitaplardan istediği kadar alabilir. Karışan, itiraz eden yok çünkü.

ERZADE ERTEM/NOKTA

Kuran kursu için Sokollu Medresesi'nin revakları kurban olsun!

Burası da Atik Valide Külliyesi... Caminin içinde bulunan ve 16. yüzyıl İznik çinileriyle yaratılan şaheserler onarılmış. Neyle mi? Beyaz yağlıboyayla tabii. Beyaz boyanın kahverengi yağlıboyayla çerçevelenmesi de ihmal edilmemiş bu arada. Pencerelerinde Sinan'ın yaptığı oymalı demir dökme parmaklıklarla, günümüz "restorasyoncularının" uygun gördüğü düz demir çubuklar da yanyana kardeş kardeş yaşıyorlar yıllardır.

Prof. Haluk Sezgin'e göre, restorasyon işine dinci çevrelerin el atması durumunda ise manzara tam bir felakete dönüşüyor. Bunlar, aralarında para topladıktan sonra hiçbir uzmana danışmadan birkaç işçi tutup işe girişiyorlar, taşları söküp, mermer duvarları boyayıp yeşil yapıyorlar. Bu işçilerin eski eser onarımı konusunda hiçbir eğitimden geçmediğini söylemeye gerek bile yok.

Bu tür bir dizi onarımdan geçen Atik Valide İmaret Darüşşifası'nın başına gelenler ise pişmiş tavuğun başına bile gelmemiş. Akıl hastanesi olmuş, yaprak tütün bakım atölyesi olmuş, hatta bir ara cezaevi kılığına bile girmiş. Darüşşifa'nın orijinal haliyle hiç ilgisi bulunmayan yüksek avlu duvarları ve önündeki gözcü kuleleri bu son kılığından yadigâr kalmış. Eser bugün İmam Hatip Lisesi olarak kullanılıyor.

Koca Sinan'ın eserleri... Bir kısmı onarılmaya çalışılmış ama, sonrasında orta malı gibi kullanılarak eski halinden beter olmuş... Bir kısmı yanlış onarıldığı için bütün özgünlüğünü yitirmiş... Ve bir kısmı biraz titizlenildiğinde hastalıktan kurtulabileceğinin işaretlerini veriyor, umut vaat ediyor. Hiç değilse bu son grup için bir şeyler yapamaz mıyız acaba? Sinan'ın bir eserini kurtarmak, onu konu alan çok sayıda konferans düzenlemekten daha yararlı olmaz mı? Olur ama, doğrusu çok da umutlanmamak gerekiyor galiba. Çünkü burası Türkiye ve bu ülkede bir üniversite yetkilisi şöyle yakınabiliyor: "Biz bu eserler üzerinde sözünü ettiğim dini cemiyetler kadar bile etkili olamıyoruz. Bir restorasyon planı için camiye gittiğimizde karşımıza imam dikiliyor, cami içinin resmini bile çektirmiyor. Yani bir anlamda eski eserler üniversite görevlilerine karşı çok iyi korunmuş oluyor●"

TELEVİZYON / 2. KANAL'DA HİTCHCOCK FİLMLERİ

"Şişko manyak..."

Gerilim filmlerinin üstadı Alfred Hitchcock önümüzdeki günlerde beş ünlü filmiyle ekranlarımıza konuk olacak. Ancak Hitchcock'un özel yaşamı da en az filmleri kadar ilgi çekici.

Şehrin üzerine koyu karanlık çökeli saatler olmuştu. Siyah takım elbiseli, şişman adam, elinde cüssesine uygun bir dürbün, giderek daha sabırsız hareketlerle odayı arşınlıyordu. Sonra birden durdu, açık pencereye doğru iki adım attı. Gözleri, uzaktaki bir başka evin üst katında yanan ışığa kilitlenmişti. "İşte..." diye mırıldandı belli belirsiz bir sesle. Elindeki dürbünü gözlerine dayayıp, dirsekleriyle pencerenin pervazından destek aldı. Karşı evde, alımlı bir kadın ağır ağır soyunuyordu. Şişman adam gözbebeklerini dürbüne vermiş, hepsi hepsi beş dakika süreceğini bildiği bu gösteriyi nefessiz izliyordu. Sarışın kadın üzerindeki son kumaş parçasını da çıkardıktan sonra ağır hareketlerle pencereden uzaklaştı ve bir daha ulaşılması imkânsız karanlığa battı.

Bir film sahnesini andıran bu planda, şişman adamı, yönetmen Alfred Hitchcock, sarışın çıplağı ise geleceğin Monaco prensesi Grace Kelly oynuyorlardı. Ama bu sahne hiç bir filmde yer almadı. Çünkü etrafta ne ışıkçı, ne de kameraman vardı. Bu beş dakikalık röntgencilik Hitchcock'un aşırı ısrarı sonucu, Grace Kelly'nin rızasıyla gerçekleşmişti ve bir "sırdı."

Sinema tarihinin üzerine en çok konuşulan-yazılan yönetmenlerinden olan Hitchcock, eylül ayında televizyonun ikinci kanalında gösterilecek beş filmiyle bir kez daha Türk izleyicisinin gündemine gelecek. Ünlü İngiliz yönetmenin televizyonda sırasıyla Pyscho (Sapık), The Man Who Knew Too Much (Çok Bilen Adam), Trouble With Harry, Rear Window ve The Birds (Kuşlar) adlı filmleri gösterilecek. Sinema tarihinde gerilim filmlerine ağırlıklı bir yer kazandırmasıyla tanınan Hitchcock, kuşkusuz sinemasıyla olduğu kadar, iç dünyası ve aykırı tutkularıyla da ele alındı. Gerçekte ise bu iki süreci birbirinden ayırmak imkânsız gibi. Dışarıdan bakıldığında düzenli bir aile babası gibi görünen Hitchcock, içindeki bütün fırtınaları film setlerinde yaşadı ve bunları filmlerine taşıdı. Nitekim filmlerdeki metafizik ve şiddetle ilgili bir soruyu "Bu benim. Konuya soktuğum benim ruhum" diye yanıtlamıştı.

Hitchcock içindeki bütün fırtınaları filmlerine ve setlerine taşıdı

Kaçan kurtuluyor. İngilizler'in "Şişko Manyak" diye andıkları Hitchcock'un kadın oyuncularıyla yaşadıkları, her zaman Grace Kelly ile arasında geçen gibi sorunsuz olmadı. Örneğin 1959 yılında "Yargıç İçin Kefalet Yok" adlı filmi çekmeye hazırlanan Hitchcock, başrolü Audrey Hepburn'a önerdi. Ancak senaryoyu okuyan Hepburn, buradaki tüyler ürpertici bir ırza tecavüz sahnesini asla çeviremeyeceğini söyledi ve daha sonra da hamileliğini bahane ederek işin içinden sıyrıldı. Bunun üzerine o ana kadar yapımı için 200 bin dolar harcanan proje rafa kaldırıldı.

Hitchcock'un değişmez oyuncusu J. Stewart

Hitchcock'un bir sonraki kadın oyuncusu Tippi Hedren ise diğer iki bayan meslektaşından daha şanssızdı. Hitchcock'un tutkuyla bağlı olduğu ve aşk mektupları yazdığı Hedren'in yaşadığı en uç örnek "Kuşlar" filminin çekimi sırasında gerçekleşti. Filmin bir planında kuşlar, yere düşen Hedren'in üzerine saldıracaklardı. Hitchcock sahnenin gerçekçi olması için Tippi Hedren'i görünmeyen plastik iplerle yere bağlattı ve kuşlar bırakıldı. Çılgına dönmüş martılarla, kargalar Hedren'in vücuduna üşüşmüş her yerini gagalıyorlardı. Kısa süre içinde Hedren de en az kuşlar kadar çılgına dönmüş durumdaydı. Çünkü vücudunu gagalayan kuşlardan biri yüzünü de keşfetmiş ve sol gözüne musallat olmuştu. Bu son derece gerçekçi sahnenin bilançosu Hedren'in sol göz kapağının altında önemli bir yara ve çekimlerin bir hafta süreyle ertelenmesiydi. Çekimler ertelenmişti çünkü Hedren sinir krizi geçiriyordu ve kamera karşısına çıkacak halde değildi. Sonuçta Hedren'de, Kelly ve Hepburn gibi çareyi kaçmakta buldu. Bir sonraki film Marnie'nin (Hırsız Kız) setinde Hitchcock'tan evlenme teklifi alan Hedren bunu reddedince Hitchcock'un hışmına uğradı.

"Mantık hayali öldürür." Kadınlar, yönetmenin setteki hedefleriydi. Salonda ise namlunun ucunda seyirci vardı bu kez. Hitchcock kendisinin de birçok kez belirttiği gibi, seyircilerle kedinin fareyle oynadığı gibi oynuyor ve bundan büyük zevk alıyordu. Nitekim Rear Window (Arka Pencere) filminin gösterime çıkmasından sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide şunları söyleyecekti: "Amerikalı kadın seyirciler filmi izlerken çığlık atıyor ve filmin tedirgin ediciliğine dayanamıyorlar. Bütün seyirciler bağırıyorlar ve bu beni çok mutlu ediyor, çok eğlendiriyor." Hitchcock "Filmlerinizdeki derin mantık nedir?" şeklindeki bir soruyu da kısa ve anlamlı bir şekilde yanıtlıyordu: "Seyirciye acı çektirmek."

Ancak bütün bunlar Hitchcock'u olsa olsa ilginç bir yönetmen yapardı. Onun benzersiz bir yönetmen olmasına yol açan salt kendi iç dünyasını anlatmasında değil, daha çok bunu nasıl anlattığında aranmalı. Burada Hitchcock sinemasının iki önemli özelliği ile karşılaşılır. Bunlardan ilki onun sinemasının farklı bir gerçeklik temeli üzerine oturmuş olmasıdır. İngiliz yönetmen filmlerinde yaşanan gerçeğe fazla önem vermez. Onun için her sahne sinemasının kendi gerçeğine göre düzenlenmelidir. Önemli olan karanlık salonda koltuklarında oturanların anlatılan öyküyü gerçek olarak algılamalarını, ondan kuşkuya düşmemelerini sağlamaktır ve burada da gerçeğe çok fazla yer yoktur. Nitekim Hitchcock mantığı reddeder, ona göre sinema bir illüzyondur: "Dünyada hiçbir şey mantıktan daha donuk olamaz. Mantıktan önemlisi, hayal gücüdür. Ve insan önce mantıklı düşünürse, hiçbir şey hayal edemez." Onu yaratıcı sinemanın önde gelen isimlerinden biri seviyesine çıkaran ikinci özelliği ise filmlerinde her zaman sinematografik bir dil arayışının görülmesidir. Nitekim çevirdiği filmlerin bir çoğu kapalı ve sınırlı mekânlarda geçmesine karşın Hitchcock hiçbir zaman tiyatronun kalıpları içine düşmemiş, sinemayı yepyeni bir dil olarak kavramıştır. Örneğin Psycho filminde, banyodaki cinayet, bu açıdan sinema tarihinin belli başlı planları arasında yer almaktadır. Filmde 45 saniye süren bu planın ancak bir haftada çekilebilmiş olması da bir başka çarpıcı noktadır. Sinemasını bir pasta dilimine benzeten Hitchcock'un, çoğu birkaç kez izlenebilecek filmlerinden bir demet, gerilim-korku dünyasına kısa bir yolculuk için, ekran başına ●

Anthony Perkins, daha sonra 2. ve 3.'sü de çevrilen Psycho'ların ilkinde

The Birds filmi Hedren için gerçek bir kabustu

Örsan Öymen'i kim öldürdü?

Örsan Öymen'i ölüme mahkûm eden ihmaller zinciri

Son 12 saatinde etrafında olan kişiler ya da müdahale eden doktorlardan bir teki doğru karar verebilseydi, Örsan Öymen bugün büyük bir olasılıkla aramızda olacaktı

Bütün ayrıntıları ve hiçbir yerde yayınlanmamış fotoğraflarıyla son 24 saatin öyküsü

- **ÖZAL'A HAYIR - DEMİREL VE ECEVİT'E EVET**
  100 ünlü, ekran referandumu için oy kullandı.
- **DOĞU PERİNÇEK:**
  "İslamiyet çağdışılık, Marksizm'e dönüş ilkelliktir."
- **BABANIZI NASIL ÖLDÜRÜRSÜNÜZ?**
- **SAVCININ ÖLÜMÜ**
  Marlon Kemal cinayetinde Dündar'ın rolü mü vardı?
- **GALATASARAY, ERDAL'I SARIYER'E ELİYLE VERDİ**
  Gazetecilerin bile merakla okuyacağı ibretli bir transfer hikâyesi.

Erkekçe'nin bu sayısı baştan sona keyifle okuyacağınız bir gazetecilik olayıdır.

Çağdaş insanın dergisi

ERKEKÇE

ERKEKÇE her şeyi yazmaz Ama yazdığı her şeyi okutur.

65 YIL ÖNCE...

30 Ağustos Bozgunu

Bizim için büyük zafer, onlar için büyük bozgundu... Çoğu, kimlerin hangi çıkarlarına hizmet ettiğini bilemeden Anadolu toprağına düşmüş, artakalanlar da insanlıktan çıkmıştı.. İkinci kez kuşattıkları Troya'yı alamadılar!

Piyade asteğmeni Stavridis ter içinde uyandı.

Ağustos gecesi buralarda ayaz, ama Stavridis gırtlağına kadar buz gibi tere batmış.

Şafağın sökmesine daha çok olmalı. Ufuk neden kıpkırmızı? Gök mü gürlüyor? Yok, top kükremesi bu, toprak sarsılıyor. Stavridis çadırından fırladı. Türkler Akardağ sırtlarını, eteklerindeki mevzileri hallaç pamuğu gibi atıyorlar! Bir yıla yakındır ha bugün ha yarın beklenen, bir türlü olmayacak gibi görünen Türk saldırısı başlamış! Topların kara duman bulutu altında Türk piyadesi güneyden doğru dalga dalga geliyor şimdi.

Stavridis tabancasına davranıyor... Yanı başından, ağır, sarı suratıyla 31. Piyade Alayı Komutanı Albay Mavrokostis geçiyor, sağa sola emir yağdırıyor. Tilki Kırı Beli düşmek üzere! 1. tümenin 49. alayı tutmuyor mu o tarafları, 1. bölük karşı koymadan geri çekilmiş, disiplin yönünden pek de parlak sayılmaz zaten şu 49. alay, daha iki gün önce çavuşlar bildiri dağıtıyorlardı, pis Venizelosçular, pis kralcılar, Stavridis dişlerinin arasına sıkışan okkalı küfürü zor tutuyor.

26 Ağustos sabahı, güneş çoktan yükseldi, 5. tümen kesiminde Ormanlık Tepe, Kalecik taraflarında Hasan Beli, Karakaya sırtları düştü! Türkler tepelere fırtına gibi tırmanıyorlar...

1. kolordu karargâhının kurmayları, Türk saldırısı aynı yoğunlukta ertesi gün de sürerse tutunamayacaklarını anlamışlar, sabaha karşı İzmir'deki genelkurmay karargâhından ilk emirler geliyor: 1. kolordu karşı saldırıya geçecek. 2. kolordu Çay yönünde ileri kayacak, kuzeydeki 3. kolordu dört piyade alayı toparlayıp bunları güneye aktaracak, düşen bütün mevziler geri alınacaktır!

İşgal günlerinden Uşak manzaraları... İstasyonda Yunan subayları hatıra resmi çekturiyorlar!

Kolaysa gel de al bakalım, General Trikupis, Kütahya taraflarından Afyon cephesine yardım istiyor. Türk saldırısı anlaşılan Sinan Paşa'dan Afyon'un doğusundaki demiryoluna kadar kırk beş kilometre boyunca sürecek... General Digenis'in tümen mümen göndereceği yok, 27 Ağustos sabahı Albay Plastiras'ın 32. Evzon Alayı cepheye sürülüyor. (İki taraf da bunun son ve kesin hesaplaşma olduğunu biliyor. İki taraf da "benim" dediği topraklar için, "benden" dediği insanlar için dövüşüyor... Cephenin kimi kesimlerinde Türk ve Yunan askerlerinin cesetleri, birbirlerinin gırtlağına sarılmış bulunacak, kolay kolay ayrılamayıp birlikte gömülecek. Yıllar, yıllar sonra, Antalya'dan gelip Afyon üzerinden Kütahya yönüne gitmekte olan falanca turizm otobüsünün sayın yolcuları, birkaç metre derinlikteki bu karmaşık iskeletlerin üzerinde oturup çay molası verecekler!)

Stavridis, toz-toprak içinde üniforması, kasılmış kolları, bacakları, barut kokusu sinmiş palaskasını çekiştire çekiştire dövüşüyor. Cephane azaldı. Bütün telgraf ve tek tük telsiz haberleşmesi kesik... General Hacıanestis, İzmir'de ne olup bittiğinin farkında mı?

General cenapları o sırada Karantinalı ünlü kantocu Despina'nın üzerindedir. "Miralay Zafiriou'nun Venizelosçu karalamasıyla görevden alındığı günden beri Despina'yı devralmış. Keskin anasonlu Ege rakısı, incir, üzüm ve çipura üzerine çalışıyor.

Trikupis, ordunun bütün güney grubunu Afyon'un elli beş kilometre kadar batısında ikinci savunma hattına çekmek gerekeceğini anlıyor... İzmir'le haberleşme kurulup durum bildirilir ve toparlanılır-

Batı Anadolu'da bir kasaba istasyonu... Hava sıcak. Kurmay heyeti kahvelerin yanında buz gibi suları söylemiş... Ortada Veliaht Prens Yorgo ile General Papoulas... Türk saldırısının eli kulağında ama, kimsenin aklına gelmiyor ki...

sa daha gerilerde Uşak'a kadar da çekilmek söz konusu olabilir! Kararı kim verecek? Trikupis'in yetkisi yok.

General Frangou komutasındaki 1. ve 7. tümenler Trikupis'in geri çekilme emrini alamıyorlar. Balmahmut taraflarına kaydırılacaklar. Tümenler arası bağlantı da kopuk, haberleşme de. Dimaras komutasında 4. tümen, Albay Kaliagakis'in 26. piyade alayı ve Plastiras'ın birlikleri direniyorlar. Plastiras batıya kayıyor, cephenin orta yeri ardına kadar açıldı! Trikupis, kurtuluşun Dumlupınar hattını tutmakta olduğunun farkında.

Yavaş yavaş panik başlıyor... Kimsenin kimseden haberi yok, kim nereyi tutuyor belli değil, Kutsuköy yönünde bozulmadan çekilmek isteyen 4. tümen darmadağın oluveriyor. 29 Ağustos günü Trikupis, zorunlu yürüyüşle Frangou grubunu yakalayıp Dumlupınar'da yeni bir cephe kırıntısı kurabilmek amacındadır, 12., 5. ve 9. tümenler iki yönden ağır Türk ateşi yiyorlar! Trikupis, Çatköyü ile Porsuk kaynağı arasında sıkıştı. Dumlupınar yolu kapalı, gece olunca Türk hatlarını yarmak için son ve umutsuz bir saldırı emri veriyor, oysa Frangou, Dumlupınar'ı çoktan boşaltmış, burası da Türklerin elinde, üç yandan sarıldılar. 38. Evzon Alayı ile 4. Piyade Alayı batıya doğru kaçıyorlar. Sağ kanat tehlikede. Son direnme fırsatı da kaçtı, Salköy tutulabilse, belki...

Salköy, Türk askerlerinin elinde! Banaz yönünde kaçabilir mi? Murat Dağı'nın kuzey eteklerine varıp Kütahya grubuyla bağlantı kurabilse... Ateş yiyorlar. Batı yolu açık, Türk topçusu ölüm kusuyor, 4. tümen komutanı bütün birlikleriyle teslim oldu. Albay Gardikas komutasındaki 9. tümen Gediz-Uşak yolunda yirmi beş bin kişi kadar toparlamış, İzmir yönünde kaçacak... Trikupis'in elinde iki kolordudan toplam altı bin bezgin asker var, Uşak'a yönelebilecek mi, hayır, dört gündür ağızlarına bir lokma koymadılar, kan lekeleri toza bulanmış, ağız burun karmakarışık, elleri ayakları tutmuyor, yol kenarlarında biraz meyve, sebze de olmasa...

Uşak, Türklerin elinde! Güneyde yeni bir hat tutmak... Albay Kaivalis emir dinleyemiyor, cephane bitti, 31. tümen toplarının kamaları sökülecek, makineli tüfeklerin kırılıp parçalanması için birkaç saat bile vakit yok!

Yunan askerleri tüfeklerini fırlatıp atıyorlar. Uşak-Gediz yolu üzerinde sürüne sürüne koşmaya çalışan döküntüler gelip geçen araçlara dehşetle bakıyorlar. Kurmay Binbaşı Panagakos açlığın midesine bıçak gibi saplandığını hatırlayacak... 4 Eylül günü Gonatas'ın adamları Alaşehir'i yakacaklar. Ayakları yara kesenler yolun iki kenarına yığılıp kalıyorlar. Yunan artçı birlikleri demiryolu köprülerini yıkıp Salihli'den geçiyorlar. İzmir'e ulaşmayan birlikler Çeşme üzerine çekiliyor. İzmir sokakları, üniformaları paçavraya dönmüş, ses çıkarmadan, sağa sola bakmadan hayaletler gibi kıyıya, gemilere doğru akın akın yürüyen, kimisi kaldırımda, yolun ortasında, bir kapı önünde yığılıp kalan askerlerle dolmuş.

★★★

Yağmur mevsimi yakındı. Bozkır siperlerinde boğucu bir sıcak bastırmış, geçip gitmek üzereydi. Yunan ordusu, bir yıldır elinde tuttuğu cephede çakılı kalmıştı. Saldırı gücü yoktu. Türkler gittikçe güçleniyorlardı, ama beklenen gün hiç gelmeyecek gibi görünüyordu...

İzmir, Eylül 1922 sonları... Pasaport iskelesi ve civarında yangından geriye kalan...

Cephe dört yüz kilometre vardı. Gemlik'ten başlıyor, Eskişehir-Ankara demiryolunu kesip güneydoğuya uzanıyor, Afyon'dan Menderes kıyılarına dönüp Ege kıyılarına kadar gidiyordu. Kuzeyde General Soumilas, en zayıf kesim olan Afyon çıkıntısında Trikupis ile Digenis vardı. Türkler, Skoda kamyonları, Krupp topları almışlar, Fransız uçakları bulmuşlardı.

Yunan ordusunda moral bozuktu. Evlerinden uzun süredir ayrı kalmışlardı. Sangarios'tan (Sakarya) beri tatları kalmamıştı. İki yıl önce Venizelos iktidardan düşmüş, kralın adamları gelmişti. Venizelos'un "Büyük Yunanistan" hülyasına karşı "küçük ama şerefli Yunanistan" sloganıyla savaş yorgunu halkın oylarını toplamışlar, ama içine saplandıkları Anadolu batağından paçalarını kurtaramamışlardı... Başbakan Gounaris'in Anadolu ve Trakya'dan çekilme emrini vermesi mangal gibi yürek işiydi.

Sosyalistler bildiri üzerine bildiri dağıtıyorlardı. Rizospastis gazetesi manşet üzerine manşet atıyordu: Arkadaşlar! Biz neden Anadolu'dayız? Kimin için savaşıyoruz? İngilizlerin Mezopotamya petrollerini ele geçirebilmeleri için mi? Türkleri neden öldürecekmişiz arkadaşlar? Onlar bizim kardeşlerimiz değil mi? Burada ne işimiz var arkadaşlar?

Asteğmen Eleftherios Stavridis, yaralı, bitkin, İzmir'e ulaşmaya çalışıyor, geçtiği köylerde, tren istasyonlarında karşılaştığı görüntülerden midesi bulanmış, cephenin daha dört gün önceki havasını hatırlıyordu: İki düşman ordunun Menderes Irmağı'nın iki yakasında ileri karakolları vardı... Kuzeyde Yunan ordusu, güneyde Türkler... Irmak elli metre kadar genişti sadece. Yaz bastırmıştı. Çamaşırlarını birlikte yıkıyorlar, konuşuyorlardı... Türkler, Yunan askerlerine yumurta, peynir, meyve getiriyorlardı. Karşılığında sigara istiyorlardı, ille de sigara. Yunan sigarası içilemeyecek kadar kötüydü. Türkler cephe gerisindeki yaban domuzlarını avlıyorlar, "gâvurcuklar yer" diye getirip düşmanlarına ikram ediyorlardı! Konuşma konusu hep aynıydı: "Bu savaş daha ne kadar sürecek?"

Eleftherios Stavridis, orduda sosyalist hücrelerden bir ağ kurmayı başarmıştı. Ama alevler içindeki kasabalardan geçerken aklına nedense haksız sömürge savaşının sorunları değil, İstanbul'da Fransız Tiyatrosu'nda seyrettiği oyuncu Marika Kotopouli'nin beyaz gerdanı düşüyordu. Bir de, İzmir'de izinli olduğu sıralar gittiği meyhanede Roza Eskenazi'nin şekerli sesi... Kemani Semsis'in taksimi... Yaylı tamburda Tomboulis, elinde def, şıkır şıkır oynayan Rita Abacı...

Stavridis onurunu koruyabilmişti. Başkaları askerlikten, insanlıktan çıkmışlardı. Sürek avında kovalanan hayvanlara dönmüşlerdi. Kadınların ırzına geçiyor, çocukları doğruyor, köyleri, kasabaları, şehirleri yakıyorlardı. Sakalları uzamış, gözleri çakmak çakmak, kimi yayan yapıldak, kimi vagonların üzerinde salkım saçak, Punta garına, Basmane garına, oradan gemilere ulaşmaya çalışıyorlardı. Alınlarında, kollarındaki sargıların üzerindeki kanın kendilerinin mi, kurbanlarının mı olduğu belli değildi...

Bozgunun sorumluları divan-ı harp karşısında Atina, Kasım 1922

★★★

Midilli'de Albay Plastiras ile Albay Gonatas ayaklanmışlardı. Ordudan artakalanlar Sakız ve Midilli üzerinden Atina'ya yürüyordu. Lemnos gemisi komutanı Yüzbaşı Phokas asi komutanları Pire'ye getirmişti. Anadolu'dan kaçabilen binlerce, yüzbinlerce Rum, Pire Limanı'na yığılmıştı. Kısmeti olanlar tiyatrolara, evlere, kamu kuruluşlarına yerleştirilmişlerdi. Çoğunluğu sokakta yatıyordu.

13 Kasım günü, General Othonaios başkanlığında savaş divanı toplanmıştı. Yenilginin sorumluları, parlamento binasının mahkeme salonuna dönüştürülmüş bir salonunda, şapkalarını önlerindeki masaya dizmişler, kara kara düşünüyorlardı: Bir başbakan, bir başkomutan, altı bakan, Goudas, Baltacis, Stratigos, Stratos, Theotokis, Protopapadakis, Hacıanestis, evet o ve Gounaris.. Gounaris tifoya yakalanmış, sonraları duruşmaya çıkamamıştı.

28 Kasım Salı sabahı iki kamyon Averoff Cezaevi'nin kapısına dayanmıştı. Soğuktu, yağmur yağmıştı. Kamyonlar Goudi'den Alexandras Caddesi boyunca ilerleyip İmithos Dağı'nın eteklerine varmışlardı. Önce Stratos inmiş, elini uzatıp Gounaris'i indirmişti. General Hacıanestis rütbelerini kendisi sökmüş, kimseye el sürdürtmemişti.

Cesetlerin içlerine düşmeleri için küçük çukurlar kazılmıştı. İkişer metre aralıkla duvarın dibine sıralanmışlardı. Baltacis, tek gözlüğünü mendiliyle silmiş, büyük bir dikkatle gözüne yerleştirmişti. Çit çıkmıyordu. Avluda su birikintileri parıldıyordu. Geceden yağan soğuk kasım yağmuru dinmişti. Islak, ölü yapraklar taşların üzerinde serilmiş yatıyordu. Gounaris bir su birikintisinin yanına çömelmişti. Ayakta duramıyordu.

İlk salvoda kafasını dizlerine eğmiş, suyun içinde oturuyordu. Geri kalanlar ayakta, duvara yaslanmış, öylece duruyorlardı. Hacıanestis esas duruştaydı.

Hiçbiri gözlerinin bağlanmasını istememişti. Hiçbirinin ölürken çıtı çıkmamıştı.

Engin ARDIÇ

Atletizmde şikeler yeniden dikkat çekmeye başladı.

SPOR

ATLETİZM / MARATONDA ŞİKE

Kestirmeden...

Video kameralardan son model elektronik aygıtlara kadar her türlü teknik kullanılmasına rağmen, dünyada maraton şikeciliğinin önüne geçilemiyor

1980 yılında koşulan Boston Maratonu'nda, dünya maraton koşucuları listesinin hiçbir yerinde görünmeyen bir "atlet," Bayan Ruiz, birdenbire finişe en önde geçen isim olarak ortaya çıkıyordu. İlk başta "Bir harika çocuk daha mı?" diye düşünenler, biraz sonra Bayan Ruiz'in hiç de maraton koşmuş bir amatör görünümünde olmadığını fark ediyorlardı. Gerçekten de 42 kilometre 195 metre koşmuş birinden çok, evinin balkonunda güneşlenmiş ve bu sebeple hafif terlemiş birini andırıyordu Ruiz. Nitekim ertesi gün gazetelerde Bayan Ruiz'in resmini görenlerden bazıları, yarışın koşulduğu sırada söz konusu bayanı; atlet, şort ve koşu pabuçlarıyla belediye otobüsünde gördüklerini haber veriyorlardı. Araştırma biraz derinleştirilince, bayan sınıfında ipi ilk göğüsleyen maratoncu Bayan Ruiz'in, koşunun büyük bölümünü otobüslerde geçirdiği ve diskalifiye edilmesi gerektiği ortaya çıkıyordu. Nitekim Ruiz'i otobüste görenlerin ifadelerine ek olarak, koşuda yer alan atletler de son birkaç kilometreye kadar bu bayanı hiç görmediklerini ifade ediyorlardı. Ancak iş bu kadarla kalmıyordu. Araştırmacılar bir yıl evveline uzandıklarında bu kez New York Maratonu'nda yine aynı isme rastlıyorlardı. Nitekim kısa sürede bayan Ruiz'in 1979'daki maratonda da aynı yöntemi kullanarak klasmana girdiği anlaşılıyordu. Bayan Ruiz'in ödülleri geri alınırken, "sentetik çözümcü Amerikalılar" da bu işi kontrol etmek için bir mekanizma aramaya başlıyor ve sonunda çözümü buluyorlardı. Bu çözüme göre yarışın tümü, çok kısa aralarla yerleştirilecek kameralarla izlenecek ve böylece şike yapılması önlenecekti. Ama bu gerçek bir çözüm müydü? Nitekim böyle olmadığı görülüyordu. Karılarını, kocalarını, vergi dairesini ve kendini kandıran insanoğlunun, maraton düzenleyicilerini ve onların kameralarını alt etmemeleri düşünülemezdi.

Geçtiğimiz New York Maratonu'nda benzer bir olay daha yaşanıyordu. Yirmi bin kişinin katıldığı böylesi dev maratonlarda, özellikle yarışın ilk yarısında kameralarda işin içinden çıkamaz hale geliyorlardı. Nitekim yarışın sonunda kırk yaşından büyükler sınıfında yarışı kazandığı düşünülen 44 yaşındaki John Bell'in şikesi dikkatli bir maraton eksperi tarafından yakalanıyordu. Bob Gliver adındaki kondisyon antrenörü ve "Koşucunun El Kitabı" adlı eserin yazarı, yedi senedir antrenmanlarına nezaret ettiği 44 yaşındaki koşucu John Bell'in, kâğıt üzerindeki 2.25'lik derecesini görünce, bunun içinde bir iş olduğunu düşünmeye başlıyor ve yarış düzenleyicilerini ikaz ediyordu. Video-tape'lerin incelenmesinden sonra yapılan hesaplar ise gerçeği apaçık ortaya çıkarıyordu. Başta Bell olmak üzere, yanısıra 23 atlet daha maratonun büyük bölümünde kameralarda gözükmüyorlardı. Yapılan hesaplara göre Bell'in 42 kilometre 195 metrelik yarışın üçte biri demek olan 16 kilometrelik bir bölümü hiç koşmadığı anlaşılıyordu. Tabii bu yarışmacının kazandığı 3 bin dolarlık ödülün ve kupanın da geri alınması anlamına geliyordu. Yapılan tahminler Bell'in, Mike Hammer'in bütün kitaplarında adı geçen 59. caddeden sonra, Velda'nın yanına bir kaçamak yaptığı ve ondan sonra da metro ya da otobüsle yarışın bitiş yerine vardığı şeklinde oluyordu.

New York Maratonu'nda 1980'den, Chicago Maratonu'nda ise 1982'den beri video kullanılıyordu. Ancak bazı koşucuların işbirliği yapıp koştukları da biliniyordu. Aynı fizikte, aynı giysiler içinde ve aynı sırt ve göğüs numaralarını kullanan ve yarışı belli aralarla değişerek koşan bu kişilere karşı videolu dedektifler de çaresiz kalıyorlardı. Özellikle on bin-yirmi bin kişilik maratonlarda bu tür şikeyi tesbit hemen hemen imkânsızlaşıyordu.

Bu durum karşısında düşünülen son önlem atletlere manyetik sinyal veren ve özel bir şifre ile yayın yapan aygıtların takılması ve parkurdan dışarı çıktıkları anda, elektronik alarm mekanizmasının merkezi uyarması şeklindeydi. Ancak en büyük "sporları," polis radarlarının yaptığı sürat kontröllerinde, elektronik karşı aygıtla polis radarını yanıltmak olan Amerikan uyanıkları için, bu işin çözümünü bulmak da pek zor olmasa gerekti. Sonuçta geriye en etkili yöntem olarak klasik yarışı önde götüren atletlerin birbirini kollaması kalıyordu.

Şüphesiz esas tehlike bizdeki gibi kalabalığın bir türlü kontrol edilemediği maratonlar için geçerli. Bakalım Avrasya Maratonu'nu, Üsküdar-Beşiktaş dolmuş motoru ile kıtadan kıtaya geçtikten sonra kazanacak "kahramanımız" ne zaman gözükecek.

Deniz GÖKÇE

Tam sırasıdır!.

Türkiye'de Rıza Sümer'in başkanlığını yaptığı, bir Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu var.. Ama dikkat edin, bir "Profesyonel Spor Kulüpleri Federasyonu" yok..

Neden?..

Bu soruyu sormanın ve gereklerini yapmanın şimdi tam zamanıdır.

★★★

İngilizler futbolu icat ettiklerinde, iki türü vardı. Biri Rugby, öteki bizim bildiğimiz futbol..

Bu ikinci türü oynayan kulüpler, maçlarını ve ilişkilerini düzenlemek üzere bir federasyon (İngilizcesi Association) kurdular. Bu federasyonun düzenlediği lige, İngiliz halkı, kısaca Asoc Ligi dedi.. Bu Asoc sözcüğünden de, Soccer sözcüğü doğdu.. Bugün Amerika dahil, Anglosakson ülke dillerinde, futbolun adı Soccer'dır.

Türkiye'de ilk Türk kulüpleri, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray'dır. Ama ne yazık ki, bizdeki gelişme, İngiltere'deki izden gitmedi. Önceleri kendi işlerini kendileri gören kulüpler, sonra yönetimi, biraz da Atatürk dönemi devletçiliğinin ışığında, devlete bıraktılar. Ama o zamanki yasada dahi, federasyonların, devletin dışında, fahri görevli kişilerden kurulu olması esası getirilmişti. Federasyon başkan ve üyeleri, hep futbol adamlarından seçiliyordu.

Çok partili rejimle birlikte politika, spora sızmaya başladı. Spor Bakanlığı kurulduktan bu yana da, spor giderek yerini politikaya bırakır oldu. Federasyonlar artık politik görüşlerle kuruluyor, başkanlıklara, işi bilenler değil, politikacılara yakın olanlar geliyordu. Bu yüzden ülkemizde hızlı bir federasyon değişimi başladı. İstikrar, düzen yok olmuştu.

Sonunda bugünkü, tüm dünya ölçüleri içinde "rezalet" denen duruma geldik..

Şu anda, rezalet buzdolabında.. Ama bitmiş değil.. Yürütmeyi Durdurma Kararı veren Bölge İdare Mahkemesi, esas kararını verdiği gün yeni bir rezalet daha patlak verecek ve futbol bir kez daha mahkemelere düşecektir. Bu kaçınılmazdır. Peki sonra ne olacaktır?. Nihai çözüme nasıl varılacak, bugünkü rezaletin, yarın bir başka seçim, ya da referandum öncesi patlak vermesinin önüne nasıl geçilecektir?.

★★★

İşte burada sorumluluk, "Biz değil federasyondan, Cumhuriyet'ten önce bile vardık" diyen, Türk futbolunun gerçek kurucuları ve gerçek sahipleri üç büyük kulübe düşmektedir.

Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray kulüpleri, Türkiye Profesyonel Futbol Kulüpleri Federasyonu'nu kurmak üzere teşebbüse geçmelidirler. Bu federasyonun kurulması için hiçbir yasal engel yoktur. Bu federasyon, şimdilik sadece bir güç birliği, gövde gösterisi kurumu olacak, yarın bir politikacı, canının, ya da oyunun istediği kararı almadan önce, karşısında güçlü bir birlik bulacağını düşünecektir.

Bu kulüpler tarafından kurulan federasyon, üyeleri ile birlikte güçlenmeye başladığı ölçüde, Beden Terbiyesi'ne bağlı federasyonun yetkilerini devralmaya başlayacaktır. Günün birinde de FİFA'nın bu ülkede tanıyacağı tek federasyona dönüşebilecektir.

Bugün Türkiye'de, yasanın ruhuna göre, devletin dışında, yani emir komuta, otorite hiyerarşi, ne derseniz deyin o zincirin dışında fahri olması gereken federasyon, aslında, BTGM'ye bağlı bir daire başkanlığı durumundadır ve Başbakan, Bakan, Genel Müdür ne emrederse onu yapmaktadır. FİFA bu federasyonu dışlamak için, kendi şartına uygun bir federasyonun varlığını yeterli görecektir.

★★★

Bir musibet, bin nasihatten evladır, derler.. Futbol liglerinin siyasete kurban edilmesi, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray'ın gözünü açmış ve bir güç birliğinin kurulması yolunda, hiç değilse, düşünceyi başlatmışsa bir yerde, bu musibete bile teşekkür etmek gerekebilir.

Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray'ın tarihsel sorumluluğunun, tarihsel bir eyleme dönüşmesi zamanı gelmiş, çanlar çalmaya başlamıştır!.

Hıncal ULUÇ

Borsayı da devlet yapıyor

"Borsa" kapağı tam zamanında geldi. Merak ettiğimiz birçok noktada aydınlanmamızın yanı sıra, doğrusu, beni de etkisi altına alan paniğin biraz olsun azaltılmasına katkıda bulunmuş oldunuz. Türkiye'de basın bugüne kadar gerçekten de hisse senedine olan talebin yükselmesinde çok olumlu bir rol oynadı. Ama benim korkum, aynı basının bu kez de yapacağı yayınlarla borsada bir paniğe yol açması. Kafamı kurcalayan noktalardan biri de, bizde borsayı devletin kurması ve orada memurlarını çalıştırması. Yabancı ülkelerdeki durumu bilmiyorum ama, sanırım oralarda durum böyle değildir. İşin mantığına aykırı bu. Spora meraklı biri olarak, örneğin bizdeki devlet futbol federasyonunun tersine, Batı'da futbol federasyonlarını doğrudan doğruya kulüplerin oluşturduklarını biliyorum. Sanırım, oralarda borsalar da şirketler tarafından oluşturulmaktadır. Bir yazınızda da bu konuya açıklık getirirseniz memnun olurum.

Serdar ÖZDENYÜREK -BOLU

He-Man rüyaları

Ben, 16 yaşında devamlı okuyucularınızdan biriyim. Doğrusu, şu He-Man konusuna değinmeniz iyi oldu. Çünkü şu sıralarda He-Man'cilik salgın hastalık gibi yayılıyor. Sokaktan sürekli "Güç bende artık" naraları geliyor. Kılıçları, albümleri, maketleri kapış kapış satılıyor. İşin kötüsü, bu He-Man çocukların rüyalarına da girmeye başladı. Orta birinci sınıfta, öğretmen, çocuklardan rüyalarını anlatmalarını istediğinde, beş kişiden üçü ya He-Man olduğunu görüyor, ya da onunla bir macera yaşıyormuş.

Aah! Ah! Nerede bizim zamanımızdaki Heidi'ler, Candy'ler..

Çağdaş KAYA -İSTANBUL

Doktora vurmak!

"Naylon Ameliyatlar" başlıklı kapak yazınız, doktor olmam nedeniyle beni çok yakından alakadar etti. Yazıyı okumaya başlamadan önce yazının bizleri gene yerin dibine sokmak amacını taşıdığını tahmin etmiştim. Tahminimde yanılmamışım. Yazıyı yayınlama konusunda tereddüt içinde kaldığınızı belirtmişsiniz. Niçin? Düşünecek bir şey yok ki. Yapılacak şey, fırsatını bulunca doktora vurmak. Bunun birçok sebebi var. Ama en önemlisi, herkesin bir doktor karşısında kendisini küçük görmesi herhalde. Bu da nereden çıktı diyeceksiniz. Düşünün, çok değil, bundan 10-15 yıl kadar önce doktor parmakla gösterilirdi. Doktor güç yetişirdi, ağır işti, özveri isterdi. Doktor, toplum ortalamasından daha entelektüeldi, aklını, mantığını daha iyi kullanırdı. Çünkü pozitif bilimle donatılmıştı. Ekonomik değerlerini bir kenara bırakırsak, sırf bu özellikler bile doktorluğu kıskanılacak bir meslek yapmaya yeter gibi geliyor bana.

Dr. Asaf ATBAŞ

Amaç doktora vurmak mı?

"Evet"ler artıyor

Derginizin geçen sayısında yayınlanan "Referandum" konulu yazınız için bana sorulan soruya verdiğim cevapta, "hayır" oylarının az farkla da olsa çoğunluğu oluşturacağını düşündüğümü, 1970'lerdeki kötü durumu halkın hafızasında mevcut gördüğümü söylemiştim. En önemli sebep olarak ise hükümetin TV ve radyoyu tekeline almış olmasını göstermiştim. Ancak, aradan geçen süre içinde "evet" oylarının oranının arttığını söyleyebilirim.

G. ZARKADİS
Atina Haber Ajansı

Paramızla rezil olmak!

Yani şimdi, sevgili **Nokta,** eğri oturup doğru konuşalım, bizden birkaç kişinin propaganda amacıyla yazdığı bir Fransızca metindeki Fransızca hatalarını bulup haber yapmak, Türkçe yazarken yaptığımız hatalar orta yerde dururken, biraz fantezi olmuyor mu? Hemen aklıma gelenleri sıralayayım. Ayrıcalık: Bu kelime, imtiyaz'ın öztürkçesi olarak Türkçemize girmiştir ama, kullanımı medet Allah! "Ahmet'le Mehmet arasındaki en önemli ayrıcalık, Ahmet'in boyunun çok daha uzun olmasıdır" cümlesinde olduğu gibi sık sık "farklılık" anlamında kullanılır bu kelime. Sonra, "sakınca" anlamındaki "mahzur"la, "kuşatılmış" anlamındaki "mahsur"u az mı karıştırırız? Geçen haftaki bir yazısında da iki örnek de Oktay Ekşi'den geldi. Birincisi, şu meşhur "şartlara haiz". Ekşi'nin de vurguladığı gibi, "haiz" burada, "sahip, malik" anlamında değil de "taşıyan" anlamında kullanıldığı için "şartlara haiz" yerine "şartları haiz" demek gerekiyor. Tıpkı bunun gibi, "teşrif" şereflendirme anlamına geldiği için, "yemeğe teşrifiniz" değil, "yemeği teşrifiniz" demek gerekiyor.

Ersan KARAKOÇ -ANKARA

Prof. Onur Kumbaracıbaşı

Referandum anketleri

Prof. Onur Kumbaracıbaşı'nın da belirttiği gibi gazetelerin yaptırdıkları anket sonuçları çok çelişkili. Bu durumda insan ister istemez bazı anketlerin güvenilirliği konusunda şüpheye düşüyor. "Acaba bazı yayın organları kendi eğilimleri doğrultusunda halkı yönlendirmek için sonuçları çarpıtıyorlar mı?" diye düşünüyor insan ister istemez... Ama zaman en şaşmaz terazidir, birkaç hafta sonra referandum sonuçlandığında hangi anketin gerçeğe ne kadar yaklaştığı -ya da uzaklaştığı- belli olacak.

Fasih CEVDET —İSTANBUL

Açıklama

Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu Genel Sekreteri E. Nedim Öztürk dergimize gönderdiği bir açıklamada, dergimizin 34. sayısında, "Propaganda Skandalı" başlıklı yazıda yer alan ve Türk Tanıtma Vakfı Başkanı Kemal Baytaş tarafından öne sürülen, "Fransız Le Monde gazetesinde yayımlanan bir ilanın parasının Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan ödendiği" iddiasının gerçeği yansıtmadığını belirtmiştir. E. Nedim Öztürk, yazısında ayrıca, söz konusu vakfın Tanıtma Fonu ile hiçbir organik bağının bulunmadığını ve kendilerine böyle bir projenin intikal etmediğini de ifade etmiştir.

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 15.000 TL.
1 yıllık: 29.900 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1050 TL.

İNGİLİZCE'Yİ İNGİLİZLERDEN ÖĞRENİN...

BÜTÜN ÖĞRETMENLER
İngiliz, Deneyimli ve Profesyonel

The English Centre

1987-1988 Dönemi Başlama Tarihi
5-7 Eylül '87
KAYITLARIMIZ BAŞLADI
147 09 83

Rumeli Cd. No:92/4 Zeki Bey Apt. Osmanbey-İST.
(Yapı Kredi Bankası Karşısı)

Proktologie (Hemoroid, Fistül)
VARİSLERİN
İNFRAROT, İĞNE
İLE TEDAVİSİ
OPR. DR.
HAYATİ F.KOCAL
Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat: 2
NİŞANTAŞI TEL: 141 35 89

DİRENİŞ
ÖLÜM ve YAŞAM
D. Karataş, İ. Erdoğan,
Ş. Yıldırım, T. Özkök,
A. Turan, M. Göleli,
Ş.Şen, Z. Polat.
ÇIKTI
Bütün Kitapçılarda
(KDV Dahil 3000 TL.)
HAZİRAN YAYINEVİ
Bıçkı Yurdu Sok. Kayadelen Han 4/401 Cağaloğlu/İST
Tel: 519 28 59

BULMACA

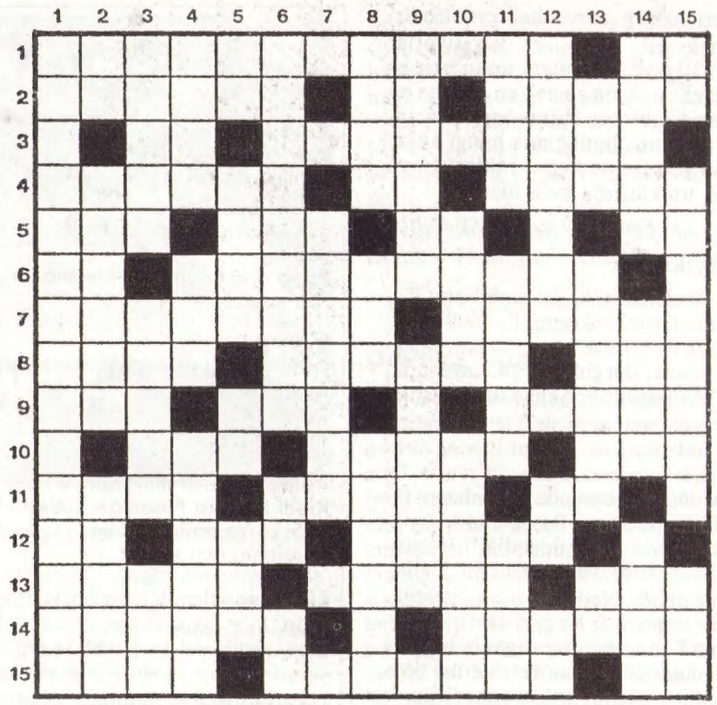

SOLDAN SAĞA: 1- Çağdaş Amerikan toplumunu yargıladığı **Bütün Oğullarım, Satıcının Ölümü, Cadı Kazanı, Köprüden Görünüş, Düşüşten Sonra** gibi tiyatro yapıtlarıyla ünlü Amerikalı oyun yazarı - Tavlada bir sayı. **2-** Sığırın öd kesesinden çıkan ve sarılığı iyi ettiğine inanılan taş - Bir gösterme sıfatı - Eklembacaklıların kabuğunu oluşturan organik madde. **3-** Bir şeyin esas tutulan yüzü - Bir beton kütlesi üzerine titreşimler uygulayarak, betonun oturmasını sağlayan yöntem. **4-** Çöllerde ya da deniz kıyılarında rüzgârların yığdığı kum tepesi - Yiyecek bulamayan, yoksul kimse - Yunan mitolojisinde **"Altın Post"**u aramaya çıkan Argo gemisinin kaptanı olan kahraman. **5-** Lezzet - Bir tartı birimi - Bir renk - Ayak. **6-** Konut - 1892-1973 yılları arasında yaşamış, uzun süre İstanbul Tıp Fakültesi'nde öğretim üyeliği yapmış, **Fizyopatoloji, Karaciğer Hastalıkları, Kan Hastalıkları, Farmakoloji** gibi yapıtlarıyla tanınmış Türk hekimi. **7-** Bağırsakları tutan karın iç zarı - Boğa güreşçisi. **8-** Paylama, azarlama - Sarp - **Samit** de denilen ve sözsüz oynanan köylü oyunu. **9-** Şöhret - Pokerde aynı cins iki kâğıda verilen ad - Asma kütüğü. **10-** Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuzey Afrika'daki son topraklarını da kaybettiği antlaşmanın adı - Yurdumuzda kurulmuş yirmi köy enstitüsünden biri - Sinema ve müzik yıldızlarının tutkunu olan kimse. **11-** Kıvırcık bir saç biçimi - Duyuru - Bir nota. **12-** Lantan elementinin simgesi - Kusma - Büyük zarar. **13-** Güney Asya kıyılarıyla Hint Denizi'nde, yaz ve kış mevsimlerinde birbirine ters yönlerden esen geniş alanlı rüzgâr - Soruşturma - Akarsu kıyısında bulunan ağaçlık. **14-** Yapay boyaların üretiminde kullanılanve çivit bitkisinden ya da taşkömüründen çıkarılan bir sıvı - Hekimlikte kullanılan, sütleğengillerden bir bitkinin verdiği zamk ve özsu. **15- Emile Zola**'nın tanınmış bir romanı - Çürüme,mayalanma ve hastalıklara yol açan tek hücreli canlı - Ses.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1888-1973 yılları arasında yaşamış, **Vatan** gazetesini kurmuş ve 1960'a kadar bu gazetenin başyazarlığını yapmış, bazı yazılarından dolayı on beş ay hapse mahkûm olmuş Türk gazetecisi. **2-** Eski Mısır'da güneş tanrısı - Sert ve fazla kızarmayan bir domates türü - Belli bir bölgede yaşayan hayvanların tümü. **3-** Tekelci kapitalizme özgü şirketler birliği - Kuzey Avrupa'da yaşayan postu değerli bir hayvan - Mezar. **4-** Diyarbakır'ın bir ilçesi - Demet durumundaki ekinler - Çikolata, şeker, su ya da sütle yapılan içecek. **5-** Eli işe yatkın, becerikli - Güney Afrika'ya yerleşen Hollandalı sömürgecilere verilen ad - Matematikte kullanılan sabit bir sayı - Kars yakınlarında ünlü bir harabe yeri. **6-** Maddeci bir İslam öğretisi - Kamer - Niyobyum elementinin simgesi. **7-** Genelikle şeker hastalarının şeker yerine kullandıkları beyaz bir toz. **8-** Doymuşluk - Kök, sap ve yaprak şeklinde farklılaşmamış bir bitkinin yaşama ve büyüme organı - Osmanlı devletinde Bulgarlardan oluşturulan bir asker sınıfı. **9-** 1892-1966 yılları arasında yaşamış, başlangıçta Cézanne ve kübizmden etkilenen görünümler yapmış, 1917'den sonra çalışmalarını yoğunlaştırdığı resimsel halıcılığın gelişmesinde büyük etkinliğiyle tanınmış **Jean** önadlı Fransız halı ressamı - Küçük boyda kayık. **10-** Kuşların **taşlık** da denilen midesi - Güzel sesli bir kuş. **11-** Negatif - Kolyos, uskumru, sardalye gibi balıkların ufağı - Güzel koku. **12-** İkiyüzlü - Samaryumun simgesi - II. Dünya Savaşı'nda Amerikan erlerine takılan ad. **13-** Alın ya da boynuzla yapılan vuruş - Giderme - Baryumun simgesi. **14-** Bir ilimiz - Hindistan'da büyük toprak sahibi prenslere verilen ad - Güreşçi erkek deve. **15-** Genişlik - 4 Nisan 1953'te **Dumlupınar** denizaltısına çarparak batmasına neden olan İsveç yük gemisi - Hayati sıvı.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	J	E	A	N	B	A	P	T	İ	S	T	E	S	A	Y
2	O	L	T	A	■	K	A	R	M	A	■	T	E	K	A
3	H	A	L	■	F	A	N	İ	■	K	A	İ	N	A	T
4	N	■	A	F	E	L	■	Ş	N	O	R	K	E	L	■
5	L	U	S	İ	T	A	N	İ	A	■	K	E	K	İ	K
6	A	N	■	S	R	■	A	N	A	D	U	T	■	D	O
7	W	E	S	T	E	R	N	■	T	A	Ş	■	Ç	A	R
8	■	S	T	A	T	Ü	K	O	■	İ	T	T	■	L	A
9	A	C	U	N	■	K	Ö	K	E	■	A	E	T	■	Y
10	B	O	P	■	Z	Ü	R	A	F	A	■	N	A	R	A
11	R	■	A	P	A	Ş	■	R	E	Ş	K	O	■	U	R
12	A	T	■	A	R	■	P	İ	M	■	U	R	E	B	İ
13	M	A	R	N	■	M	E	N	İ	S	K	■	M	A	Ş
14	A	B	A	D	İ	■	N	A	N	■	U	M	U	T	■
15	K	A	Z	A	S	K	A	■	E	L	Ç	İ	■	O	R

TEST

Seçmece bunlar seçmece

Kırk katır mı kırk satır mı? Ya istiklal ya ölüm, ya canını ya malını, ne yardan ne serden, ak mı kara mı? Tek mi çift mi? Ya cennet ya cehennem, ya anarşi ya monarşi, EVET mi HAYIR mı? İşte bunlar çok bilinen hayati önemi haiz bazı "ikiden seçme"ler. Kahveyi mi çayı mı beni mi? İyi kötü çirkin, at avrat pusat, sağcı solcu futbolcu ise "üçten seçme"ler. İkili Aristo mantığını, üçlü Hegel mantığını ve dört dörtlük YÖK mantığını geçerek tabii ki eşi bulunmaz LAZ mantığına geliyoruz seçme saçmalarımızda. Laz'a sormuşlar, "Güzelliği mi seçersin, aptallığı mı" diye. Düşünmüş düşünmüş "Tabii ki aptallığı demiş. Güzellik geçicidir, da!" Geçici olmayan seçmeler konusunda, tarihte kim kimi, neyi seçti üzerine test sorularımızla eğlenmeye davet ediyoruz sizleri.

1. Tahtıyla sevgilisi arasındaki seçimini, Madame Simpson adlı sevgilisi lehine yapan ve tahtından feragat ederek meşhur yatıyla dünya turuna çıkan, krallığı sırasında Atatürk'ün daveti üzerine Türkiye'yi de ziyaret etmiş İngiliz Kralı kimdi?
a) Kraliçe Victoria
b) IV. Arnold
c) Kral Edward.

2. Kleopatra'nın Sezar'dan sonra seçtiği sevgili kimdi?
a) Nil Arslanı Pindar
b) Brutus
c) Antonius.

3. İtalyan Radikal Partisi'nden aday olarak parlamentoya girmeyi başaran ve asıl adı Ilona Staller olan Cicciolina'nın seçtiği propaganda aracı neydi?
a) Porno dergileri
b) Göğüsleri
c) Kaniş köpeği.

4. Merhum Adnan Menderes'in ..... aday göstersem, milletvekili seçilir dediği şey neydi?
a) Trevira marka kravat
b) Hıyar
c) Odun.

5. 15 Temmuz 1961'de Türkiye'de yapılan birinci referandumda evet hayır pusulalarının renkleri neydi?
a) Evet mavi, hayır kırmızı
b) Evet sarı, hayır mor
c) Evet beyaz, hayır kırmızı.

6. Konsüllerine kızıp atını konsül seçen, senatoda atını kişneterek oy verdirten Roma İmparatoru kimdi?
a) Pontifex Maximus
b) Romus Romulus
c) Caligula.

7. Tarihte bir Türk kavmi, İslamı seçse Müslümanların, Hıristiyanlığı seçse Hıristiyanların politik ve ekonomik hegemonyasına girmek zorunda kalacaklarını hesap ederek resmi dinleri olarak Yahudiliği seçmişlerdi. Bu konuda da Amerikan Yazarı Arthur Koestler On Üçüncü Kavim adlı bir kitap yazmıştı. Bu seçişin kahramanı olan Türkler kimdi?
a) Kırgız Türkleri
b) Hazar Türkleri
c) Beşbalık Türkleri.

8. Her seçiş bir kaybediştir diyen Fransız düşünürü kimdi?
a) Blaise Pascal
b) Voltaire
c) Montaigne.

YANITLAR: 1) c, **2)** c, **3)** b, **4)** c, **5)** c, **6)** b, **7)** b, **8)** a.

EMRE ULAŞMOKTA

POLİSIVA

BUNDAN BÖYLE
DIŞ YÜZEYLER
SÜREKLİ GÜLECEKLER

Polisıva...
Bir yeni gülen boya daha...
Yapıları yalnızca kaplamak değil,
özellikle korumak için üretildi.
Polisan kalitesiyle...
Dış yüzeyleri kendine özgü dokusuyla
güzelleştirecek, dekoratif renkleriyle
sürekli güldürecek
Polisıva...

Dış yüzeylere özel giysi.

Polisıva Koruyucu Hazır Sıva,
bazik maddelere dayanıklı özel bağlayıcı, kuvars ve
dış etkenlerin bozamadığı renk ve katkı maddelerinden
oluşan bir sıvadır. Polisıva, ultra-viole, yağmur, kar ve
sınai kirlenmelerden doğan zararlı etkilere uzun
yıllar dayanacak güçtedir. Bünyesine su almaz.
Teneffüs edebildiği için su buharını dışarı atar.
Polisıva Özel Astarı'nın üzerine tatbik edildiğinde
yüzeye daha kuvvetli yapışır.
Polisıva 28 kg.lık net ambalajda, piyasaya sunulmuştur.

POLİSAN

POLİSAN KİMYA SANAYİİ A.Ş.

Hürriyet Cad. No.1 Kağıthane - İstanbul Tel: 131 28 10 (10 Hat)
Telex: 26086 pols tr - 26973 ıkıs tr.